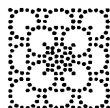

23

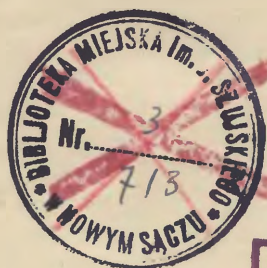
DZIAŁALNOŚĆ

Nowosądeckiego Powiatowego Związku
Komunalnego

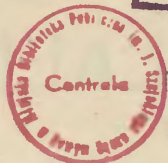
W ROKU 1931/32

Nakładem Tymczas. Wydziału Powiatowego w Nowym Sączu.

REGION

94

Dzia

5836

5836/pv

Odbito w „Drukarni Podhalańskiej“
w Nowym Sączu.

SŁOWO WSTĘPNE.

Tymczasowa Rada Powiatowa w Nowym Sączu uchwaliła na posiedzeniu w dniu 25. VI. 1932 wydać drukiem, przedłożone przy sprawozdaniu rachunkowem, opisowe sprawozdanie dotyczące działalności nowosądeckiego Powiatowego Związku Komunalnego za rok 1931/32.

Tymczasowa Rada Powiatowa, podejmując tego rodzaju decyzję, wyszła z tego słusznego założenia, że opublikowanie drukiem działalności Rady Powiatowej szczególnie w dziedzinach prac: kulturalno-oświatowych, gospodarki drogowej, wzmożenia kultury rolnej w ogólności a propagandy sadownictwa w szczególności, wreszcie w dziedzinie prac sanitarnych, bezpieczeństwa publicznego i obrony przeciwpożarowej — umożliwi szerokim warstwom ludności powiatu zapoznanie się z całokształtem prac i wysiłków, zmierzających do podniesienia dobrobytu powiatu i jego ludności, a zarazem uświadomi ludność powiatu na jakie cele idą składane przez nią pieniądze w podatkach i daninach komunalnych.

Zapoznanie się z wynikami dotychczasowej pracy, winno moim zdaniem, wzmóc zainteresowanie ogółu ludności powiatu sprawami samorządu powiatowego — który mimo bardzo ciężkich — zresztą ogólno-światowych warunków ekonomicznych ciągle dąży do wytkniętego celu — podniesienia kultury i dobrobytu ludności.

Udostępnienie świadomości szerokim kołom ludności celu, do jakiego nowosądecki Powiatowy Związek Komunalny dąży w swej pracy, jest również moim zdaniem koniecznem dla spopularyzowania wysiłków samorządu Powiatowego a tem samem zachęcenia do życzliwej współpracy ludności powiatu w kontynuowaniu zaczętych prac według wytkniętego planu.— Zreasumowanie bowiem dotychczasowej działalności powiatu, stwarza w konsekwencji plan działalności na okres następny.

Opublikowanie sprawozdania opisowego działalności

nowosądeckiego Powiatowego Związku Komunalnego za rok 1931/32 uważam za konieczne również z powodu rozszerzenia się wpływów Wydziału Powiatowego na dużą część obszaru, pochodzącego z likwidacji powiatu grybowskiego. Powiat nowosądecki mający do dnia 1 kwietnia b. r. 1340 klm² obszaru, o liczbie ludności około 152.000, przez wcielenie 33 gmin z byłego powiatu grybowskiego ma obecnie obszar 1576 klm² o liczbie mieszkańców 185.000. To wydatne zwiększenie terytorjalne i zwiększenie liczby mieszkańców spowoduje również i konieczność wzmożenia wysiłków ze strony Powiatowego Związku Komunalnego, a tem samem stwarza konieczność wciągnięcia do współpracy większej niż dotychczas ilości gmin, związków, organizacji i poszczególnych osób.

Pragnąłbym, by publikacja niniejsza — ofiarowana ludności całego powiatu nowosądeckiego — była zachętą do dalszej twórczej pracy we wszystkich dziedzinach poruszonych w sprawozdaniu.

Przewodniczący Tymcz. Wydziału Powiat.

(—) Dr. MACIEJ ŁACH

Starosta powiatowy.

DZIAŁ

ADMINISTRACYJNY.

1. ADMINISTRACJA.

W roku sprawozdawczym załatwiono spraw 6904. Pism przeszło kancelarię Tymczasowego Wydziału Powiatowego 15.420. Poszczególne referaty załatwiły następujące ilości spraw: I. Sekretarjat: 465 spraw, II. Dział finansowo-kasowy łącznie z zastępstwem Funduszu Bezrobocia: 2119 spraw (przyczem nie wchodzi w rachubę wypłacanie zasiłków), III. Dział powiatowy Zarząd Drogowy: 2481 spraw, IV. Dział Sanitarny: 111 spraw, V. Inspektor samorządu gminnego 1295 spraw, VI. Dział Rolniczy: 432 spraw.

Ciała kolegjalne Powiatowego Związku Samorządowego odbyły następującą ilość posiedzeń: Rada Powiatowa 5 posiedzeń, Wydział Powiatowy 15 posiedzeń, Komisja Rewizyjna 6 posiedzeń, Powiatowa Komisja Oświatowa 4 posiedzenia, Powiatowa Komisja Szkolna 3 posiedzenia, Komisja antyalkoholowa 4. posiedzenia.

2. Administracja drogowa za rok 1931/32.

Powiatowy Zarząd drogowy w roku 1931/32 administrował	
siecią dróg państwowych w ilości	39'528 km.
" " wojewódzkich "	120'765 km.
" " powiatowych "	190'000 km.
razem	350'293 km.

Personel Powiatowego Zarządu Drogowego składał się z 2-ch inżynierów t. j. Kierownika i jego zastępcy, jednego technika budowlanego, 3-ch techników drogowych, wreszcie 2-ch nadzorców drogowych i 2-ch sił manipulacyjnych.

Z powyższego personelu na etacie Tymczasowego Wydziału Powiat. pozostawał zastępca Kierownika 2 ch techników drogowych oraz 1-na siła manipulacyjna prowadząca dziennik podawczy. Reszta personelu była na etacie M.R.P.

W ciągu roku jeden inżynier tj. zastępca Kierownika, oraz 1-en technik budowlany przeszedł w stan nieczynny.

Powyższy personel sprawował nadzór nad drogami państwowymi, wojew., i pow., oraz zarządzał gmachami publicznymi.

Cały powiat podzielony był na V oddziałów, w których dozór nad drogami sprawowali technicy i nadzorcy drogowi.

Każdą z poszczególnych dróg podzielono na sekcje drożnicze. Drożników zatrudnionych było:

1. na drogach państwowych	9
2. " " wojewódzkich	23
3. " " powiatowych	30
razem	62

Nadto na drogach państwowych i wojewódzkich zajęty był 1-en szofer do walca drogowego.

Wykonywane roboty na drogach państwowych, wojewódzkich i powiatowych ograniczono z braku kredytów do najniezbędniejszych.

Na drogach państwowych wykonano następujące roboty:

- 1) Dostarczono 284 m³ szutru. 2) Rozsypano 787 m³ szutru.
- 3) Wyczyszczono rowów i poboczy 5.800 m.b. 4) Naprawiono 7-em mostów i 1-en przepust o łącznej długości 111:50 m.
- 5) Naprawiono 1-en domek drożniczy. 6) Zasadzono kółów wierzbowych 1190 szt. 7) Osadzono poręczy 95 mb.

Wydatki na drogach państwowych były następujące:

1. Różne wydatki administracyjne jak koszta komisyjne inżyniera, opał, światło, przybory kancelar. telef. i inne	2.417.14 zł.
2. Niższa służba drogowa	15.268.22 „
3. Roboty konserwacyjne wyżej wyszczególnione	10.397.57 „
4. Zakupno narzędzi i beczkowozu	2.097.07 „
razem	30.180.00 zł.

Na drogach wojewódzkich wykonano następujące roboty:

- 1) Dostarczono 1603 m³ szutru. 2) Rozsypano i zawalowano 6068 m³ szutru. 3) Oczyszczono rowów i ścięto bankiet na długości 23 km. 4) Naprawiono 9 mostów i 5 przepustów o łącznej długości 143:60 mb. 5) Zbudowano 1-en przepust o św. 0.60 m. 6) Naprawiono 2 domki drożnicze. 7) Zasadzono 967 kółów wierzbowych i 260 drzew alejowych. 8) Osadzono 310 mb. poręczy i 40 tablic ostrzegawczych.

Wydatki na drogach wojewódzkich były następujące:

1. Różne wydatki administracyjne jak koszta komisyjne inżynierów, telef., opał, światło, przybory kancelar. i inne	2.763.35 zł
2. Niższa służba drogowa	28.145.49 „
3. Roboty konserwacyjne wyżej wyszczególnione	32.166.70 „
4. Zakupno narzędzi drożniczych i beczkowozu	624.46 „
razem	63.700.00 „

Długi z roku 1930/31

Na drogach wojewódzkich wynosiły	12.903.67 zł.
„ „ państwowych „	1.131.30 „
razem	14.034.97 „

Długi spłacone w roku 1931/32 wynosiły:

Na drogach państwowych	398.57 „
„ „ wojewódzkich	10.751.43 „
razem	11.150.00 „

Długi pozostałe na rok 1932/33 wynoszą:

Na drogach państwowych	13.519.98 zł.
„ „ wojewódzkich	37.863.52 „
razem	51.383.50 „

Na drogach powiatowych wykonano następujące roboty :

1. Dostawiono szutru 1181 m ³ kosztem	10.709.35 zł.
2. Rozsypano 3184 m ³ szutru „	1.967.45 „
3. Oczyszczono rowy, ścięto bankiety na długości 30 km. kosztem	3.265.40 „
4. Naprawiono 5 mostów i 6 przepustów o łącznej długości 54 mb.	7.064.02 „
5. Zbudowano 2 nowe mosty i 8 przepustów o łącznej długości 17 mb. kosztem	4.050.55 „
6. Zasadzono 300 szt. klonów i 490 sztuk kołków wierzbowych	1.959.26 „
7. Ustawiono 40 szt. tablic i 300 m.b. poręczy koszt.	729.51 „
8. Zbudowano drogę w Chełmcu (roboty ziemne 2700 m ³)	4.349.77 „
9. Ubezpieczono drogi faszynami i murami oporowymi	383.91 „
razem	34.479.22 „

Wydatki na drogi powiatowe wynoszą:

1. Dodatek komunalny dla Kierownika	1.546.60 zł.
2. Pobory zastęp. Kierown. i 2-ch techn. drogow.	19.754.38 „
3. Pobory pomocnika kancel. i woźnego	4.516.78 „
4. Ubezpieczenie pracowników	1.026.98 „
5. Materiały pismienne, druki, telefon, i prenum. czasopism	614.26 „
6. Koszta ściągania opłat drogowych	7.835.98 „
7. Spłata pożyczek	23.218.37 „
8. Koszta podróży Kierownika zastępcy Kier. i 3-ch tech. drog. i 2-ch nadzorców drogowych	4.061.03 „
9. Utrzymanie auta	14.278.44 „
10. Pobory drożników	26.912.00 „
11. Zakupno narzędzi drogowych	369.61 „
12. Roboty konserwacyjne jak wyżej wyszczególn.	34.479.22 „
13. Wykupno gruntów	3.511.71 „
14. Dodacje dla gmin na zakupno rur betonowych i cementu	579.00 „
15. Kasa chorych i Zakład ubezp. robotn. i drożnik.	4.836.22 „
16. Spłata należności dla przedsiębiorców i dostawców z r. 1930/31	67.452.09 „
razem	214.992.67 „

Dług na rok 1932/33 wynosi . . . 13.241.13 zł.

Rozliczenie kosztów poborów personelu pełnącego funkcję nadzorców drogowych i sił kancelaryjnych między Skarbem Państwa a Tymczasowem Wydziałem Powiatowem przedstawia się następująco:

Sumaryczne wydatki na drogach państwowych	3.056.80 zł.
„ „ „ „ wojewódzkich	7.849.01 „
„ „ „ „ powiatowych	14.652.52 „
razem	25.558.33 „

1. Na drogi państwowe przypada 11.96%
2. „ „ wojewódzkie „ 30.71%
3. „ „ powiatowe „ 57.33%

Zatem Państwowy Fundusz Drogowy ma otrzymać od Tymczasowego Wydziału Powiatowego kwotę 6.830.09 zł. zaś Tymczasowy Wydział Powiatowy ma otrzymać od P. F. D.

5.822.26 „

Tymcz. Wydz. Pow. ma zatem dopłacić P. F. D. 1.007.83 zł.

Rozliczenie kosztów utrzymania biura Powiatowego Zarządu drogowego między Skarbem Państwa a Tymczasowym Wydziałem Powiat. przedstawia się następująco:

Tymcz. Wydz. Powiat. wypłacił kwotę 3.175.59 zł.
Skarb Państwa 1.352.52 „

razem 4.528.11 „

zatem Państwowy Fundusz Drogowy ma pokryć 1.932.15 zł.

Tymcz. Wydz. Powiat. ma pokryć 2.595.96 „

Państwowy Fundusz Drogowy ma zwrócić

Tymcz. Wydziałowi Powiatowemu kwotę 579.63 zł.

Tymczasowy Wydział Powiatowy na pokrycie

powyższych wydatków otrzymał z funduszu bezrobocia tyt. bezzwrotnej subwencji kwotę 10.665.26 zł.

Resztę wydatków pokrył Tymczasowy Wydział

Powiatowy z opłat drogowych prócz pozostałego długu w kwocie 13.241.13 zł.

Powiatowy Zarząd drogowy udzielał technicznych wskazówek Gminnym Zarządom drogowym przy wykonywaniu robót szarwarkowych na drogach gminnych, których długość wynosiła 720 km.

Na drogach gminnych odrobiono prestatcji:

16.512 dni pieszych a 1.50 zł. 24.768.00 zł.

4.840 dni ciągłych a 6 zł. 29.040.00 „

Tymczas. Wydz. Powiat. udzielił na zakupno

rur beton. i cementu dotację w wysokości 579.00 „

Wartość robót wraz z subwencją T.P.W. wynosi 54.387.00 „

3. Nadzór nad samorządem gminnym.

W okresie sprawozdawczym 1931/32 przeprowadzono:

1) Merytorycznych inspekcji w 63 gminach, przyczem zużyto na te inspekcje 83 dni. Z większych gmin przeprowadzono inspekcje merytoryczne w gminach Stary Sącz, Muszyna, Łącko, Chełmiec polski.

2) Specjalnych dochodzeń w sprawach podatkowych, składki ubezpieczeniowej na rzecz Powszechnego Zakładu Ubez. Wz., rachunków, zaopatrzenia i budowy szkół powszechnych, budowy i konserwacji dróg gminnych, sprzedaży gruntów gminnych, dochodzeń sanitarnych i tp. przeprowadzono w okresie sprawozdawczym w 35 gminach powiatu zużywając na te objazdy 30 dni.

W szczególności przeprowadzono dochodzenia dotyczące użytkowania majątku wspólnego w Dąbrówce polskiej.

3) W okresie sprawozdawczym zorganizowano 10 sesji naczelników gminnych i sekretarzy, w czym 8 specjalnych w gminach Nowym Sączu, Starym Sączu, Piwnicznej, Muszynie, Łabowej, Zbyszczach, Tęgorozy i Łącku w celu wykształcenia funkcjonariuszów gminnych w pracach związanych z wykonaniem rozporządzenia Ministra Spraw Wewn. z dnia 16. X. 1930 o meldunkach i księgach ludności.

Sesje ogólne zorganizowano w okresie sprawozdawczym 2, a mianowicie dnia 6 listopada 1931 i 4 marca 1932. Ponadto z polecenia Urzędu Wojewódzkiego zorganizowano biura ewidencji ludności przy komisjach zdrojowych w Żegiestowie i Krynicy Zdroju.

4) Odnośnie prac związanych z reorganizacją instrukcji biurowej odbyto podróży służbowych: dnia 23 grudnia 1931 do Krakowa do Urzędu Wojewódzkiego na konferencję informacyjną, następnie do gminy Stary Sącz, Piwniczna, Muszyna i Krynica Zdrój po dwa razy, a to celem wprowadzenia przepisów instrukcji, a następnie kontroli wykonania.

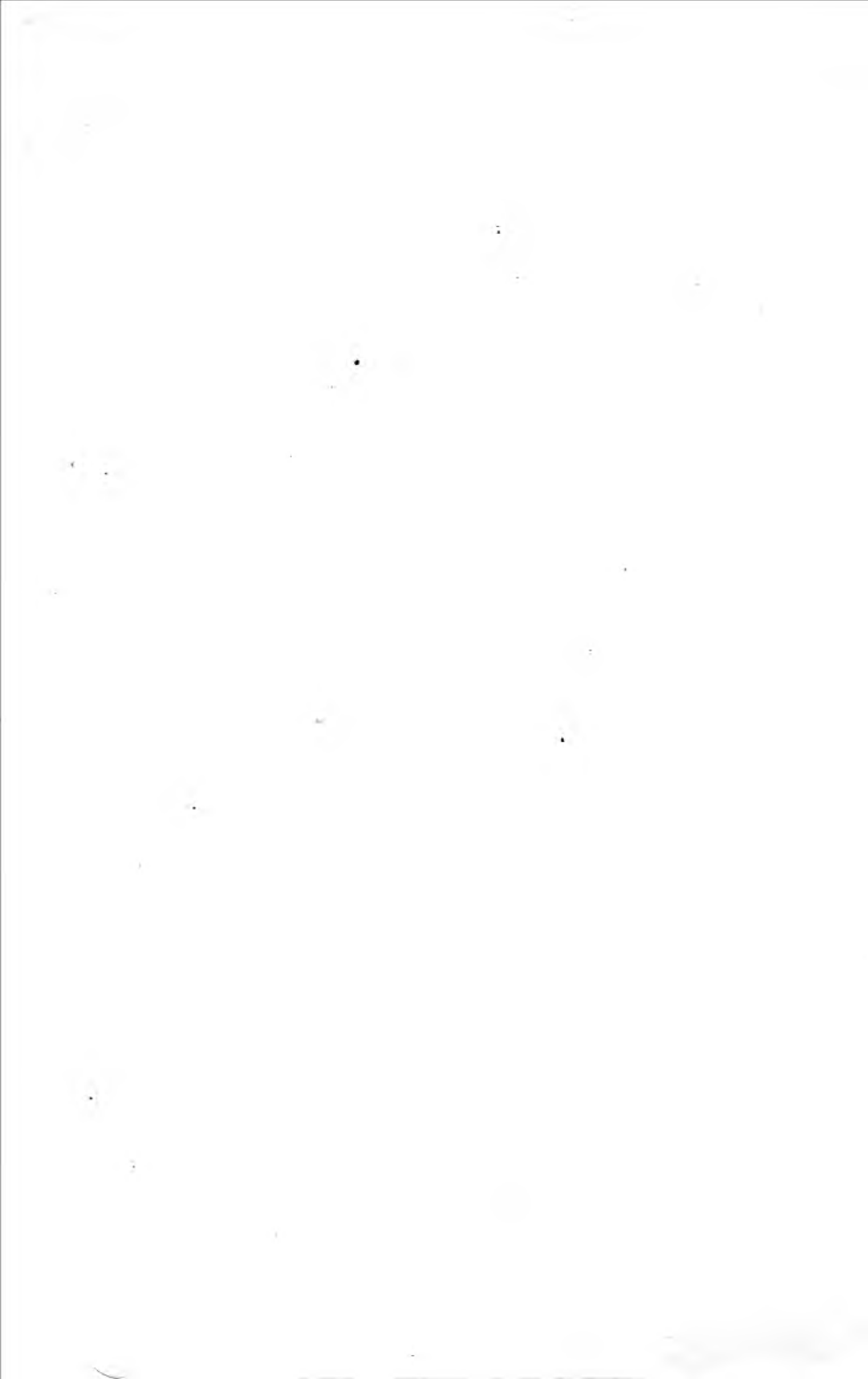
W okresie sprawozdawczym nastąpiło definitywne złączenie gmin Zbyszyce, Lipie, Sienna i Wilkonosza w jedną gminę pod nazwą Zbyszcze.

Stan finansowy gmin małych, a zwłaszcza nie posiadających majątku nieruchomego obecnie się pogorszył znacznie. — Gminy te nie wypełniają swych zadań zwłaszcza w dziedzinie wydatków na utrzymanie szkół powszechnych zwiększonych obowiązkiem pokrywania dodatku mieszkaniowego dla sił nauczycielskich. Stąd niemal wszystkie małe gminy wykazują w zamknięciach rachunkowych niedobory budżetowe.

Natomiast stan finansowy gmin większych lub posiadających majątki leśne jest naogół dobry jakkolwiek i te gminy w dobie obecnego kryzysu gospodarczego zużywają zapasy kasowe powstałe z nadwyżek budżetowych z lat ubiegłych.

DZIAŁ

SPOŁECZNO-OŚWIATOWY.

I.

W S T Ę P.

Na polu pracy społeczno-oświatowej — podobnie jak i w innych dziedzinach, zaszły zasadnicze zmiany po powstaniu niezależnego Państwa.

Hasła i ideały przewodnie działalności społeczno-oświatowej czasów niewoli stały się nieaktualnymi w świeżo budującej się Rzeczypospolitej. Zaszła konieczna potrzeba rewizji starych poglądów na pracę oświatową, potrzeba zbudowania nowych podstaw ideowych, na którychby można oprzeć poczynania, zmierzające do podniesienia kulturalnego i społecznego obywateli.

Poza wyszukaniem nowych dróg, ważnym zagadnieniem, przed którym przyszło stanąć działaczom oświatowym było uzgodnienie zasadniczych linii postępowania przez różne, zresztą dosyć liczne instytucje i towarzystwa oświatowe.

Prace koordynacyjne i planowa działalność społeczno-oświatowa stały się przedmiotem rozważań na terenie Małopolski stosunkowo późno. Dorywczy i filantropijny charakter prowadzenia oświaty na tym terenie pokutował dość długo.

II.

Powiatowa Komisja Oświatowa :

Powiat nowosądecki był jednym z pierwszych w Okręgu krakowskim, w którym zagadnienie systematycznej i planowej działalności nie tylko oświatowej, ale społeczno-oświatowej znalazło pełne zrozumienie i zostało poważnie potraktowane.

Wyrazem tego jest stworzenie Powiatowej Komisji Oświatowej.

Pierwsze posiedzenie organizacyjne odbyło się dnia 22-go kwietnia 1931 r. W skład Powiatowej Komisji Oświatowej weszli delegaci Rady Powiatowej, Inspektor szkolny i przedstawiciele organizacji społeczno-oświatowych, istniejących na terenie powiatu. Prace zostały podzielone między 4 podkomisje: 1) ogólnooświatową 2) teatrów ludowych i świetlic 3) biblioteczną 4) pracy nad kobietą. Wymienione podkomisje są organami wykonawczymi Powiatowej Komisji Oświatowej.

Po pracach czysto organizacyjnych, które trwały do jesieni 1931 przystąpiono do realizacji planów, zakreślonych regulaminami.

Dzięki stworzeniu Powiatowej Komisji Oświatowej znalazł powiat normalne i racjonalne warunki dla pracy społeczno-oświatowej, gdyż inicjatywa i realizacja całokształtu zagadnień, pozostała zasadniczo w rękach społeczeństwa, jednak przy współpracy, pomocy i kontroli czynnika rządowego i władz szkolnych, które w Powiatowej Komisji Oświatowej są reprezentowane przez Starostę Powiatowego, jako przewodniczącego — z jednej strony — a Inspektora Szkolnego i Instruktora Oświaty Pozaszkolnej — z drugiej strony.

Celem urzeczywistnienia planów Powiatowej Komisji Oświatowej i nadania im realnych podstaw Rada Powiatowa uchwaliła dla Powiatowej Komisji Oświatowej budżet na rok 1931/32 w wysokości 2930 zł.

Jakkolwiek właściwe prace rozpoczęto dopiero jesienią 1931 r. suma powyższa została wyczerpana i użyta zgodnie z uchwalonym przez Powiatową Komisję Oświatową preliminarzem.

Zanim rozpatrywać zaczniemy część statystyczno-sprawozdawczą z działalności społeczno-oświatowej w powiecie, wyjaśnić wypada — dla uniknięcia nieporozumień — że Powiatowa Komisja Oświatowa nie jest sama w sobie instytucją, ani towarzystwem oświatowym, skutkiem czego bezpośrednio nie prowadziła prac, tylko wspomagała stowarzyszenia lub inicjowała pewne poczynania, a w wyjątkowych wypadkach urządzała imprezy na własną rękę.

III.

Kształcenie instruktorów, przodowników i pracowników społeczno-oświatowych:

Jest rzeczą zrozumiałą, że realizacja planów Powiatowej Komisji Oświatowej i skutki pracy zależą przede wszystkim od działaczy oświatowych, od ich przygotowania teoretycznego, praktycznego, nastawienia ideowego i zrozumienia istoty i celów oświaty pozaszkolnej.

Prawdą jest, że w powiecie były i są jednostki, które przez długoletnią pracę na terenie wsi zrobili wiele i bez specjalnych pouczeń pracować potrafili, ale prawdą jest także, że wielu nawet z pośród tych wybitniejszych nie umiało czy też nie miało możliwości zapoznać się z nowymi kierunkami i formami pracy społeczno-oświatowej, przez co praca ich jest mniej wydatną, niżby tego spodziewać się można było i ze względu na wyrobienie środowiska, w którym pracują i na nich samych, jako „urodzonych“ społeczników-oświatowców. Poza tymi są w powiecie ludzie młodzi, którzy dopiero próbują lotu, którzy nie wiedzą od czego zacząć pracę, trzeba było więc przyjść tym wszystkim z pomocą.

1. Zjazd oświatowy w Nowym Sączu.

Palącą potrzebę zorientowania ludzi w zamierzeniach oświatowych na najbliższą kampanję miał spełnić wielki Zjazd Oświatowy nauczycielstwa i działaczy oświatowych z powiatu, zwołany przez Powiatową Komisję Oświatową na dzień 4 grudnia 1931 do Nowego Sącza. Trudno wymagać od kilkugodzinnej konferencji, by „wykształciła” pracowników. Takiego zamierzenia nie było, ale w każdym razie 600 osób, zgromadzonych na Zjeździe zapoznało się z najważniejszymi punktami planu pracy, określonego przez Powiatową Komisję Oświatową a pozatem z referatów zasadniczych mogło wyciągnąć wnioski co do metodyki tej pracy.

2. Konferencje rejonowe dla nauczycielstwa.

Ponieważ grudniowy Zjazd Oświatowy nie mógł w całej pełni zaspokoić potrzeb ogółu pracowników odnośnie do ich działalności społeczno-oświatowej, Powiatowy Instruktor Oświaty Pozaszkolnej wyjeżdżał na konferencje rejonowe i ze zgromadzonym nauczycielstwem omawiał najważniejsze zagadnienia z ich pracą poza szkołą związane.

Wykaz zagadnień omawianych na konferencjach rejonowych:

Lp.	Data	Miejscowość	Temat zagadnienia
1.	19/9 31	Piwniczna	Najnowsze kierunki i formy pracy oświatowej pozaszkolnej.
2.	22/9 31	Muszyna	„
3.	14/10 31	Łabowa	„
4.	5/11 31	Jazowsko	„
5.	7/11 31	Jasienna	„
6.	15/1 32	Piwniczna	a) Zagadnienie wychow. państw. b) Podstawy ideowe pracy ośw.
7.	21/1 32	Żbikowice	a) Podstawy ideowe pracy ośw. b) Organizacja i prowadzenie bibliotek szkolnych.
8.	25/1 32	Tylicz	Zagadnienie wychow. państw.
9.	26/1 32	Czaczów	a) Organizacja i prowadzenie bibliotek szkolnych. b) Zagadnienie wychow. państw.
10.	28/1 32	Janczowa	„

3. Kurs społeczno-oświatowy w Nowym Sączu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego, doceniając poczynania Powiatowej Komisji Oświatowej i pracowników w powiecie nowosądeckim zorganizowało przy pomocy finansowej Powiatowej Komisji Oświatowej i Związku Nauczycielstwa

Polskiego dwutygodniowy kurs społeczno-oświatowy dla nauczycielstwa w Nowym Sączu, w czasie od 7—20 lutego 1932 r.

Wykładowcami na kursie byli pp.: Kurator dr. Nowicki, Wizytator MWR. i OP. Cierniak, Radca MWR. i OP. Mayzner, Prof. U. J. dr. Bystroń, dr. Goldschneider, dr. Korpała, Poczetowska, Maj, Kowicki, Szybińska, Krupowa, Wzorek, kpt. Kuczała, por. Fijałkowski, Klimczak, Izdebski.

Liczba godzin wykładowych 79, zajęć świetlicowych 18, hospitacji i zwiedzań 15, razem 112 godzin, co przeciętnie wynosi 8 godzin zajęć dziennie.

Ogólna liczba uczestników: 42 osoby w tem z powiatu nowosądeckiego 22 osoby. Wszyscy otrzymali bezpłatne mieszkanie i utrzymanie w czasie trwania kursu.

Na kursie zdobyli uczestnicy elementarne wiadomości z zakresu teorii oświaty pozaszkolnej i praktyki zajęć świetlicowych, przez co nauczycielstwo zostało doskonale wprowadzone w pracę oświatową, czego dowody dziś oglądać można na terenach miejscowości, w których działają.

4. Kursy dla przodowników wiejskich.

Znacznem ułatwieniem pracy nauczycielstwa a zarazem doniosłem i prawdziwym „uspołecznieniem“ działalności oświatowej na wsi jest przygotowanie przodowników oświatowych z pośród młodzieży wiejskiej.

Zadania tego podjęło się Towarzystwo Szkoły Ludowej, które urządziło w Krakowie 2-tygodniowy kurs oświaty pozaszkolnej dla chłopców i dziewcząt wiejskich. Z powiatu nowosądeckiego brało udział w tym kursie 13 osób.

Reasumując powyższe, stwierdzić należy, że w powiecie rozporządzamy już pewną ilością ludzi, przygotowanych „zgrubsza“ do kierowania pracą społeczno-oświatową na wsi. Dzięki temu praca w powiecie znacznie się ożywiła i wkroczyła na tory wykreślone oświacie pozaszkolnej zgodnie z nowoczesnymi poglądami na działalność społeczno-oświatową. Równocześnie jednak stwierdzić trzeba, że ilość przeszkolonych ludzi jest jeszcze niewystarczająca i jednym z pilniejszych zadań będzie właśnie przygotowanie dalszych kadr pracowników i przodowników pracy społeczno-oświatowej.

5. Inne konferencje.

Prócz wymienionych, Zarząd Okręgowy T. S. L. w Nowym Sączu zwołał 2 konferencje: 1) dnia 29 listopada 1931 w Piwnicznej 2) dnia 30 grudnia 1931 w Grybowie, na których omówiony został plan pracy na najbliższą przyszłość. W konferencjach tych prowadzonych przez Instruktora T. S. L. Pana Marcinka brał również udział Powiatowy Instruktor Oświaty Pozaszkolnej.

6. Wyjazdy instruktorskie.

Niezależnie od konferencji, kursów i porad udzielanych w biurze, Powiatowy Instruktor Oświaty Pozaszkolnej wyjeżdżał na prowincję w czasie od 1 listopada 1931 do 31 marca 1932 33 razy.

7. Samokształcenie pracowników.

Uzupełnieniem wiadomości nauczycielstwa, zdobytych na kursach i konferencjach jest lektura dzieł z zakresu oświaty pozaszkolnej, znajdujących się w bibliotece instruktorskiej przy Radzie Szkolnej Powiatowej.

Biblioteka rozporządza 67 dziełami. W ciągu roku wypożyczono 26 książek 20 osobom.

Pozatem nauczycielstwo ma możliwość czytania „Polskiej Oświaty Pozaszkolnej“ i „Teatru Ludowego“, które to czasopisma zaabonowała Powiatowa Komisja Oświatowa dla rejonów konferencyjnych w Jakóbkowicach, Siedlcach, Chełmcu Polskim, Łącku, Starym Sączu, Muszynie i Łabowej.

IV.

ODCZYT Y:

Działalność odczytowa, która w ostatnich latach ubiegłego stulecia była najpowszechniejszą formą kształcenia, dzisiaj uważana być musi za formę oddziaływania doraźnego.

Jednak ze względów tradycyjnych i konieczności przygotowania ludzi do dalszej systematycznej pracy, formę tę stosuje się w powiecie w sposób trochę zmodyfikowany, bo przy pomocy filmu, lub przeżreczy co w znacznym stopniu przyczynia się do ożywienia odczytu i wyrazistego przedstawienia słuchaczom danego zagadnienia. Pozatem dobrze postawiony odczyt oddaje pewne usługi w zajęciach świetlicowych, oraz jest pomocą w kształceniu systematycznym.

Pod tym też kątem widzenia nastawione były odczyty urządzane w powiecie.

Lp.	Miejscowość	Temat odczytu	Staraniem	Wygłosił
1	Biczycze Pol.	Najważniejsze wypadki w dziejach Polski	T. S. L.	Marcinek
2	„	O Śląsku	Zw. Pr O. Kob.	K. Hubrichówna
3	Chełmiec pol.	Higjena domu i domowników	„	Maciakowa
4	„	O Śląsku	„	K. Hubrichówna
5	Chomranice	Higjena domu i domowników	„	Maciakowa
6	„	Górny Śląsk	T. S. L.	Markiewicz
7	„	Wielka rocznica	„	J. Potoczek

Lp.	Miejscowość	Temat odczytu	Staraniem	Wygłosił
8	Czaczów	Państwo Polskie	T. S. L.	Potoczek
9	"	Najważniejsze wypadki w dziejach Polski	"	Marcinek
10	Florynka	"	"	"
11	Frycowa	Wojna przeciwgazowa	"	L. Miłówka
12	"	Górny Śląsk	"	Markiewicz
13	Gołąbkowice	Powstanie listopadowe	"	"
14	"	Dlaczego musimy się organizować	Zw. Pr. O. Kob.	Krupowa
15	Gostwica	Wpływ matki na wychowanie dziecka	"	"
16	Homrzska	Najważniejsze wypadki w dziejach Polski	T. S. L.	Marcinek
17	Jelna	Najważniejsze miasta Polski	Pow. Kom. Oś.	J. Potoczek
18	"	Zadania dobrej gospod.	Zw. Pr. O. Kob.	Krupowa
19	Kąclowa	Najważniejsze wypadki w dziejach Polski	T. S. L.	Marcinek
20	Krynica-Zdr.	Wojna przeciwgazowa	"	L. Miłówka
21	Librantowa	"	"	"
22	"	Górny Śląsk	"	Markiewicz
23	"	Dlaczego musimy się organizować?	Zw. Pr. O. Kob.	Krupowa
24	Łącko	Pols. morze i Pomorze	T. S. L.	dr. Mączyński
25	Łabowa	"	"	"
26	"	Wojna przeciwgazowa	"	L. Miłówka
27	Marcinkowice	Zadania dobrej gospod.	Zw. Pr. O. Kob.	Krupowa
28	"	Państwo Polskie	T. S. L.	Marcinek
29	Miłkowa	"	"	"
30	Muszyna	"	"	"
31	"	O lotnictwie	L. O. P. P.	L. Miłówka
32	Myszków	Najważniejsze wypadki w dziejach Polski	Zw. N. Pol.	A. Fyda
33	Nowy Sącz	Wychowanie obywatelskie kobiety	Zw. Pr. O. Kob.	Krupowa
34	"	Rola kobiety w życiu społecznym	"	"
35	"	Cele i zadania Zw. Pr. Ob. Kob.	"	"
36	"	Przyczyny obecnego kryzysu	"	K. Hubrichtówna
37	"	Projekt prawa małżeń.	"	Mgr. Ćwikowska
38	"	Wychowanie kobiety w zarysie historycznym	"	Dr. Bilińska
39	"	Higiena ogólna	"	Maciakowa
40	Nowa Wieś	Największe miasta Pol.	Pow. Kom. Oś.	J. Potoczek
41	Przysietnica	Państwo Polskie	T. S. L.	Marcinek
42	Rdziostów	O Śląsku	Zw. Pr. O. Kob.	K. Hubrichtówna
43	Stary Sącz	Walka z gruźlicą	T. Przeciwgruźl.	Dr. Dudziński
44	Zabęłcze	Pols. morze i Pomorze	T. S. L.	Dr. Mączyński

V.

DOKSZTAŁCANIE:

Ponieważ istniejące szkoły powszechne albo nie są w stanie orgarnąć ogółu dzieci, albo poziom tych szkół jest niewystarczający, zachodzi konieczność bądź systematycznego kształcenia, bądź dokształcania młodzieży pozaszkolnej i dorosłych.

Zadanie to spełniają różnorodne kursa o poziomie i programie dostosowanym do miejscowych potrzeb i warunków.

1. Kursy dla analfabetów.

Jakakolwiek systematyczna nauka nie da się pomyśleć bez umiejętności czytania i pisania przez uczestników. Dlatego w tych miejscowościach, w których znaleźli się analfabeci, nie chodzący nigdy do szkoły, lub — co się zdarza — analfabeci wtórni, zaszła konieczność wprowadzenia tej elementarnej nauki, co było przyjmowane z uznaniem przez ludność.

Zapał, z jakim się analfabeci oddawali nauce sprawił, że rezultaty osiąmane na kursach były bardzo dobre.

Na kursach tych równoległe z nauką czytania i pisania prowadzono naukę rachunków w zakresie potrzebnym do codziennego praktycznego życia, elementarne wiadomości z geografji i naukę obywatelską.

Lp.	Miejscowość	Czas trwania kursu	Liczba uczest.	Koszta pokrywał	Prowadzący
1	Barcice	1 11—31 3	23	uczestnicy	Świebocka, Świebocki
2	Boguszowa	1 1—31/3	12	nauczycielka	Wojnowska
3	Brzezna-Litacz	"	15	naucz. i uczest	Januszowa
4	Czyrna	1 1—1/3	12	uczestnicy	Zagórski
5	Jakóbkowice	1 11—31 3	55	kier. szkoły	J. Kopaczyńska
6	Jazowsko	15 11—28,2	18	bez kosztów	Pustułka
7	Kobyle-Gródek	1.11—31 3	9	uczestnicy	Senderakówna
8	Krynica Zdr.	"	10	T. S. L.	Kostański
9	Leluchów	"	30	bez kosztów	Babiszówna
10	Łabowiec	"	25	T. S. L.	Kozicki
11	Łącko	15 11—31 3	30	TSL. i K. Ośw.	Ergetowska, Gronuś
12	Łomnica Zdr.	15 11—21 3	27	naucz. i uczest.	Chamałówna, Tustanowska, T. Klehr
13	Marcinkowice	1 1—28 2	8	uczestnicy	Zachuta
14	Miłkowa	1 12—28 2	25	"	Pruska
15	Młodów	1 10—31 3	15	T. S. L.	Potaczówna
16	Mochnaczką Niż.	15 12—31 3	6	bez kosztów	Adamiakówna
17	Mystków	1 12—31 3	16	nauczycielka	Świebocka
18	Nowy Sącz	1 10—31 3	750 żoł- nie- rzy	Pow.Kom.Ośw TSL. i Zw. N. Polskich	Potoczek, Klehr, Rola, Zbikniewski, Izdebski, Markiewicz, Prokop i Pawłowski
19	Nowa Wieś	15 11—31 3	16	uczestnicy	Krawczuk
20	Paszyn	1,12—31,3	19	Pow. K. Ośw.	Dubielanka

Lp.	Miejscowość	Czas trwania kursu	Liczba uczest.	Koszta pokrywał	Prowadzący
21	Piwniczna	1/11—31/3	9	T. S. L.	S. Bernacka
22	Rąbkowa	"	4	bez kosztów	Sobolewska
23	Rdziostów	14/12—31/3	10	naucz. i uczest	Sopatówna
24	Rogi	1/12—20/3	18	uczestnicy	Baryczówna
25	Rytko	1/12—22/3	48	nauczycielki	Błońska, Mrowcowa
26	Szczereż	10/12—13/2	12	bez kosztów	Korczyńska
27	Tabaszowa	2/12—19/3	17	uczestnicy	Uczkiewicz
28	Tropie	1/12—31/3	15	bez kosztów	Mironowiczówna
29	Zarzecze	12/11—31/3	15	"	Chwalibożanka
30	Zubrzyk	20/1—31/2	25	uczestnicy	Kotulecka

2. Świetlicowy system kształcenia

Doświadczenia lat poprzednich wykazały, że szkoły dla dorosłych na tutejszym terenie nie cieszą się powodzeniem i trzeba je zastąpić inną formą kształcenia systematycznego.

Najodpowiedniejszą do tej pracy okazała się świetlica, w której przy dobrym rozkładzie zajęć znajdzie się miejsce i na kształcenie systematyczne.

Nauczanie to było bądź nadbudową kursów analfabetów, bądź było prowadzone zupełnie niezależnie od nich. Obejmowało naukę historii, geografii i przyrody a przede wszystkim szeroko uwzględniało naukę obywatelską.

W niektórych miejscowościach techniczna strona nauczania była pomyślana w ten sposób, że opierała się na kołach samokształceniowych przy świetlicy. Koła grupowały się w zależności od zainteresowań poszczególnych grup.

Lp.	Miejscowość	Czas trwania zajęć	Liczba uczest.	Prowadzący
1	Biała niżna	1/11—31/3	30	Krasówna
2	Brzeźna-Lit.	"	20	Januszówna
3	Homrzyńska	15/11—20/1	20	Mirek
4	Jakóbkowice	1/11—31/3	40	J. Myczkowski
5	Jamnica Kunów	"	35	M. Szurmiak
6	Jazowsko	1/11—28/2	25	Pustułka
7	Łącko	15/11—31/3	27	Gronuś
8	Michalczowa	"	17	Bielakówna
9	Naszacowice	6/1—15/3	21	Przybysiova
10	Podegrodzie	1/11—31/3	20	Przybyś
11	Witowice dol.	"	30	Hołdzianka
12	Witowice górne	"	27	Gibłowa
13	Zarzecze	12/11—30/3	30	Chwalibożanka
14	Zagorzyn	22/2—31/3	38	Osiowski
15	Zubryk	30/12—22/3	20	Kotulecka

3. Kursy różne.

Wymienić jeszcze wypada różne inne kursa, które jakkolwiek nie miały na celu działalności czysto oświatowej, jednak w dużej mierze przygotowały grunt pod przyszłą pracę systematyczną lub — co zwykle się działo — obok zasadniczych zajęć uwzględniały — przygodnie nasuwające się — zagadnienia z życia społecznego, wreszcie tu i ówdzie kursy te nastroczały wiele sposobności do prób inscenizacji, chóru i t. p.

Wielką zaletą tych kursów była również ich praktyczność, bo nie ulega wątpliwości, że kursy szycia czy gotowania przyczyniły się do złagodzenia nędzy materialnej w naszych wsiach górskich.

Lp.	Miejscowość	Rodzaj kursu	Czas trwania	Liczba uczest.	Koszta pokrywał	Prowadzący
1	Chelmiec pol.	kroju i szycia	1/2—15/3	40	P. K. Oś.	Fach. instr.
2	Dubne	"	1 2—31 3	9	bez koszt.	Mochnacka
3	Falkowa	robót " kobiec.	1 12—31 3	10	"	Jankowska
4	Gołąbkowice	kroju i szycia	1 2—15 3	26	Z. P. O. K.	Fach. Instr.
5	Jamnica-Kunów	robót kobiec.	1, 11—31 3	35	bez koszt.	Szumiarkowa
6	Jastrzębik	"	"	12	"	Turczynowska
7	Kłęzany	gotowania	1, 11—7/2	17	K. Ziems.	Fach. Instr.
8	Krynica-Zdr.	gospod. dom.	1 12—28 2	38	T. S. L.	"
9	Łącko	gotowania	28 2—28 3	35	"	"
					i uczestn.	
10	Milik	robót kobiec.	1 12—31 3	25	bez koszt.	Ulczakowa
11	Młodów	"	1/11—31 3	25	gmina	Potaczówna
12	Moszczenica	haftu i szycia	1 1—31 3	26	bez koszt.	Kaczorowska
13	Muszyna	koronkarstwo	1 11—31, 3	26	P. K. Oś. i gmina	2 Fach. Instr.
14	"	gospod. dom.	1 1—31 3	36	TSL. i Kur.	Fach. Instr.
15	Piwniczna	roboty ręczne	15/12—20 3	12	bez koszt.	W. Izdebska
16	Poręba mała	trykotarstwa	1 12—1 3	15	"	H. Górczanka
17	Przydonica	szycia	"	14	uczestn.	Kotarbianka
18	Przysietnica	rob. kob.	1 11—31 3	12	bez koszt.	Łachówna Da- nielska
19	Rąbkowa	"	"	4	"	Sobolewska
20	Wójkowa	"	1 12—31 3	15	"	Genyczowa
21	Zbyszyce	"	"	12	"	J. Górczanka
22	Zubrzyk	"	20 1—31 3	18	uczestn.	Kotulecka
23	Żegiestów	gosp. dom.	"	25	T. S. L.	Fach. Instr.

VI.

BIBLIOTEKARSTWO i CZYTELNICTWO.

Mimo nowych form i kierunków oświatowych wartość i znaczenie bibliotek pozostały niezmienione. Do dziś stanowią one podstawę kształcenia i do dziś wywierają potężny wpływ na osobowość każdej jednostki.

Z tych względów tworzenie bibliotek i ich dobór staje się

kwestją palącą, jeżeli chodzi o pracę społeczno-oświatową i jej pozytywne efekty.

Rozwiązanie sprawy bibliotek natrafia na trudności przede wszystkim natury finansowej. Bibliotekarstwo bowiem wymaga — jak żadna inna dziedzina pracy oświatowej — wielkich nakładów finansowych, z którymi w dzisiejszych czasach poważnie liczyć się trzeba. Z tych względów szuka się dróg, którymi najtańszym kosztem możnaby wprowadzić słowo drukowane na wieś.

Zadanie to spełniają przede wszystkim ruchome biblioteczki TSL. Jak widać z załączonego wykazu wieś nasza jest w olbrzymiej większości obsługiwana przez biblioteki TSL i biblioteczki szkolne, z których korzystają nie tylko dzieci szkolne, ale prawie w zasadzie również i starsi.

Prócz bibliotek, potrzeby czytelnictwa zaspakajają czytelnie zorganizowane bądź przy świetlicach bądź przy bibliotekach.

Dzienniki i czasopisma dostarczane do tych czytelnii przez nauczycielstwo, lub organizacje społeczno-oświatowe dopełniają całości tej ważnej dziedziny.

Tutaj podnieść wypada, że T. S. L. i Powiatowa Komisja Oświatowa zasilają 39 egz. „Płomyka“ i „Płomyczka“ wsi powiatu, dając lekturę nie tylko młodzieży szkolnej, ale i dorosłym, którzy te czasopisma chętnie czytają.

Z uznaniem podnieść należy, że w większości wypadków dochody z różnych imprez, urządzanych na naszej wsi, przeznaczane są na tworzenie lub na rozbudowę miejscowych bibliotek.

W ten sposób z roku na rok poprawia się stan bibliotek, które mimo wszystko pozostawiają wiele do życzenia tak pod względem objętości jak i treści.

Lp.	Miejscowość	Biblioteka jest własnością	Księgozb. w języku	Liczba tomów	Ilość pożyczając.	Prowadzący
1	Andrzejówka	szkoły	pol.	85	100	Turlejówna Swiebocka
2	„	Czyt. im. Kacz.	rus.	250	—	
3	Barcice	szkoły	polsk.	112	—	
4	„	TSL.	„	60	34	
5	Berest	szkoły	rus.	90	50	
6	„	„	„	170	90	Połomski Gucwa
7	„	„Proświty“	„	136	70	
8	Biała niżna	szkoły	„	160	9	
9	Biczyce pol.	TSL.	„	90	100	
10	Biegonice	szkoły	„	19	35	
11	Binczarowa	„	„	87	40	Wojhowska
12	Boguszowa	„	„	87	100	

Lp.	Miejscowość	Biblioteka jest własnością	Księgoz. w języku	Liczba tomów	Ilość pożyczając.	Prowadzący
13	Bogusza	Czyt. im. Kacz.	rus.	100	30	
14	Brzana górna	Koła Mł. wiej.		45	70	
15	Brzezna	szkoły		68	74	
16	"	TSL.		54	18	Jarończyk
17	Brzezna-Lit.	szkoły		50	30	
18	"	Stow. Mł. pol.		105	40	Januszówna
19	Chełmiec pol.	TSL.		80	50	
20	Chomranice	szkoły		357	95	
21	Czaczków	"		97	62	
22	"	TSL.		128	20	Fiszówna
23	"	szkoły		42	25	
24	Cz. Potok	TSL.		36		Siegel
25	Czyrna	"Krauzok"	rus.	80	31	Cidyło
26	Dubne	szkoły	pol.	86		
27	"	"	rus.	42	18	Mochnacka
28	Falkowa	"		48	42	
29	"	TSL.		80		Jankowska
30	"	Stow. Mł. pol.		32	30	
31	Florynka	szkoły				Sorokowa
32	"	"	rus.			
33	Frycowa	"		12		
34	"	TSL.		50	31	Kargolówna
35	Gołkowice p.	szkoły		102		
36	Gołkowice	Zw. Strzelec.		55	28	Jankowski
37	Gołąbkowice	szkoły		116		Kimnerowa
38	"	TSL.		75		
39	Gostwica	"		60		
40	"	Stow. Mł. pol.		48		
41	Grybów	TSL.		1836	54	Dąbrowski
42	"	Stow. Mł. pol.		1085	156	ks. Sypał.
43	Homrzyśka	TSL.		60	28	Mirek
44	Jakóbkowice	Stow. Mł. pol.		100	100	Myczkowski
45	Jamnica	TSL.		82		Szurmiak
46	Janczowa	"		82	62	Biernacikówna
47	"	szkoły		172	73	
48	Jasienna	"		115	54	Dankówna
49	Jastrzębik	"		76		
50	"	"	rus.	55		Turczynowska
51	Jazowsko	"		50		Pustułka
52	"	TSL.		130	50	
53	"	Stow. Mł. pol.				
54	Kadziła	Zw. Strzelec.	pol.	40	30	Borzęcki

Lp.	Miejscowość	Biblioteka jest własnością	Księgozb. w języku	Liczba tomów	Ilość po- życzając.	Prowadzący
55	Kamianna	szkoły	rus.	30	80	Przybyłowicz
56	Kamionka w.	"	p o l s k i m	101	16	
57	Kąclowa	"		170	92	
58	"	TSL.		140	35	
59	Kicznia	szkoły		55		Gruszecka
60	Kłęczany	"		43	55	
61	"	Koła mł. wiej.		105	25	Kamiński
62	Koniuszowa	szkoły		94	60	
63	Korzenna	"		113	200	Michalikowa
64	Kobyle Gród.	"		38	37	Senderakówna
65	Kokuszką	"		60		Wilkowa
66	Kotów	"		61	28	Olchawianka
67	"	"	rus.	68		
68	"	TSL.	p o l s k i m	80		
69	Krasne Potoc.	"		80	40	Kochówna
70	"	pryw. naucz.		68	12	
71	Królowa rus.	szkoły		60	50	Wąsowicz
72	Krużłowa w.	"		60	25	
73	Krynica wieś	"		145	260	Trochanowski
74	"	"	rus.	69		
75	"	Czyt. im. Kacz.	95			
76	Krynica zdroj.	Zakł. Zdroj.	4000			
77	"	TSL.	854	154	Kostański Cieślik	
78	"	Zw. Strzelec.	80		Śmiałek	
79	"	Stow. Mł. pol.	100		Ks. Dec	
80	Leluchów	szkoły	89		Babiszówna	
81	Librantowa	"	198	52		
82	"	TSL.	98	39	Trembecka	
83	Lipie	"	80	34	Patla	
84	Lipnica wiel.	szkoły	234	154	Kurzeja	
85	Lipniczka	"	140		Kadulska	
86	Łabowiec	TSL.	80		Kozicki	
87	Łabowa	"	175		Kozicka	
88	"	Czyt. im. Kacz.	rus.	800		Kodeniak
89	"	szkoły	400		Dziurzyńska	
90	Łącko	"	128		Ćwikowska	
91	"	TSL.	556			
91a	Łomnica zdr.	szkoły	167	51	Tustanowska	
92	"	pr. kier. szk.	142	27	Klehr Tad.	
93	Łyczana	szkoły	107	30		
94	"	TSL.	79	9		
95	Maciejowa	szkoły	120	50	Ostrowski	

Lp.	Miejscowość	Biblioteka jest własnością	Księgozbi. w języku	Liczba tomów	Ilość pożyczając.	Prowadzący
96	Maciejowa	parafjalna	rus.	300	50	Ks. Dmytryszyn
97	Maszkowice	szkoły		120	30	Kuziel
98	"	TSL.		84	20	
99	Marcinkowice	szkoły		120		Zachuta
100	"	TSL.		80		
101	Mogilno	"		49		
102	Michalczowa	"		136	50	Bielakówna
103	"	Koła M. Pol.		66	35	
104	"	pryw. naucz.		40	18	Wójcicka
105	Milik	"		98	52	
106	"	szkoły	rus.	18		
107	Miłkowa	szkoły		30		
108	"	TSL.		50	30	Pruska
109	Mochnaczka w.	szkoły		88	15	
110	Młodów	"		36	78	Potaczówna
111	"	TSL.		20		
112	Mochnaczka n.	szkoły		136	100	Adamiakówna
113	Mokra wieś	"		46	40	Seibowa
114	Moszczenica n.	TSL.		60	46	Bochyński
115	"	Krak.Tow.Oś.		175		
116	Moszczenica w	szkoły		13		
117	Muszyna	"		355	210	Posłusznowa
118	"	czyt. im. Kośc.		2000	70	Bołdowicz Janiszewska
119	"	Zw. strzel.		32		Bieniawski
120	Muszynka	szkoły		16	18	
121	"	szkoły	rus.	9		Kulinowska
122	Mystków	szkoły		103		
123	"	Stow. Mł. Pol.		120		
124	Naszacowice	szkoły		66	45	Przybysiówna
125	Nawojowa	"		195	146	Krechowiczówna
126	"	parafjalna		260	102	
127	Nowy Sącz	TSL.				Radwańska
128	"	Sokoła				Golachowski
129	"	ZZK.				Bielowicz
130	"	TUR.				Polowiec
131	"	Zw. Inw.				Pryszcz
132	"	Czyt. mieszcz.				Smołucha
133	"	Miejska				Żytyński
134	"	gimn. I.				Jancy
135	"	gimn. II.				Zebracki
136	Nowa wieś	szkoły			142	Krawczuk

Lp.	Miejscowość	Biblioteka jest własnością	Księgozb. w języku	Liczba tomów	Ilość pożyczając.	prowadzący
137	Nowa wieś	szkoły	rus.	26	65	Krawczuk
138	Niskowa	"		44		Hubrichówna
139	Olszana	"		60		
140	Obidza	TSL.		80		Oleksówna
141	Paszyn	"		70	100	Dubielanka
142	Piwniczna	szkoły		247	112	Opolski
143	"	TSL.		1420	136	Michalik
144	"	Str. Gran.		245	45	
145	"	Stow. M. Pol.		98	40	
146	Piątkowa	szkoły		80	36	Rabczak
147	"	Stow. Mł. Pol.		120	17	
148	Piwniczna K.	szkoły		55	41	Izdebska W.
149	Podegrodzie	"		90	28	
150	"	Stow. M. P. męs.		324		Sikora
151	"	Stow. M. P. żeńs.		96		Porębska
152	Podole	szkoły		96	70	Walczyński
153	Polany	"		82		Zięba
154	"	TSL.		60		
155	"	Proświty	rus.	40		Merena
156	"	czyt. im. Kaczk.		60		Dziopko
157	Poręba mała	szkoły		50	35	H. Górczanka
158	Popowice	"		60		Olsiewicz
159	Powroźnik	TSL.		57	16	Suchodolska
160	"	czyt. im. Kaczk.		140	20	Węgrynowicz
161	Przydonica	szkoły		48	33	Kotarbianka
162	Przysietnica	"		88	63	
163	Ptaszkowa	"		192	60	Fyda
164	"	Stow. Mł. Pol.				
165	Rąbkowa	szkoły		25		Sobolewska
166	Rdziostów	TSL.		160	40	
167	"	szkoły		230	60	Sopatówna
168	Rogi	pryw. naucz.		58	19	
169	Rozтока B.	szkoły		79	70	
170	Rozтока w.	"		82	38	
171	Rożnów	"		100	68	Ryniewicz K.
172	Rytro	"		136	141	
173	"	TSL.		50	15	Ptaszkowska
174	Siedlce	szkoły		32	49	Skoczeń
175	"	TSL.		131	55	Skoczniowa
176	Skrzętła roj	szkoły		20	27	Ombachowa
177	Słowikowa	"		48	75	Fyda
178	Słotwiny	"		130	78	Popadiuk

Lp.	Miejscowość	Biblioteka jest własnością	Księgozb. w języku	Liczba tomów	Ilość pożyczając.	Prowadzący
179	Słotwiny	TSL.		40	50	
180	Stary Sącz	"		997	200	Ziobrzyński
181	"	Sokoła		687	90	Popiel Szewczyk
182	"	czyt. im. Lima.		700	60	Porębski
183	"	czyt. Harcerzy		90	37	Zieliński
184	Świerkla	Stow. Mł. Pol.		30	18	Burgerowa
185	Szczawnik	szkoły		120	32	
186	Szczereż	"		54		Korczyńska
187	"	"		80		
188	Tabaszowa	pryw. nautcz.		38	72	Uczkiewicz
189	Tęgoborze	TSL.		52	23	Czajka
190	Tropie	szkoły		30		
191	Trzetrzewina	"		77	24	Mrowczanka
192	Tylicz	"		189	133	Misztakówna
193	"	TSL.		250	12	
194	"	czyt.im.Kaczk.	rus.	300	87	
195	Uhryn			72		Kobani
196	Wawrzka			68		
197	Wielogłowy			41	120	Lisiewicz
198	Wierchomla m.			84	21	
199	"			6		Kidoń
200	Wierchomla w.			127	56	Zarembianka
201	Wiłowice dol.			36	44	
202	Wiłowice gór.			15	35	Giblowa
203	Wojkowa			84	30	Fenyczowa
204	Wojnarowa			122	70	Dzikiewiczówna
205	Wola Kosn.			35		Fojcikówna
206	"	TSL.		80		
207	Wola Kurow.	szkoły		78	65	Nowotna
208	Zabelcze	TSL.		80	54	Fydowa
209	Zabrzeż	szkoły		117	60	Ilnicka
210	"	TSL.		160	232	
211	Zarzecze	"		80		
212	"	szkoły		103		Chwalibożanka
213	Zagorzyn	TSL.		80		Osiowski
214	Zawada	szkoły		128	26	Stachowicz
215	Złockie	"		92	48	Kramkowska
216	"	„Proświty“	rus.	306	63	
217	Zubrzyk	szkoły	pol.	90	31	Kotulecka
218	Żbikowice	Stow. Mł. Pol.	"	121	30	Stachówna
219	Żegiestów	szkoły	"	300		Wozimko
220	"	"	rus.	18	35	
221	Żeleźnikowa	Kółko roln.	pol	157		Krzeczewska

Współzycie gromadne.

1. Świetlice.

Doświadczenia wykazały, że świetlica jako forma, ze względu na swą giętkość i możliwość dostosowania jej do środowiska winna być szczególnie brana pod uwagę przy rozwiązywaniu koncepcji pracy społ. ośw. na danym terenie.

Umiejętnie ułożone zejścia świetlicowe dają możliwość kształcenia się, zabawy i rozrywki zarówno młodzieży jak i starszym.

Fakt ten sprawia, że świetlice zawsze są pełne, bo każdy do nich wchodzący ma możliwość spędzenia czasu w atmosferze odrywającej go od szarżyzny codziennego życia.

Znaczenie świetlic polega jeszcze na ich wysokiej wartości społeczno-wychowawczej. Zbierają się w nich ludzie o różnych poglądach i zamiłowaniach i uczą się wzajemnego wyrozumienia, wiążą się wspólną pracą i celami, co stwarza u każdej jednostki poczucie przynależności do jednej wspólnej gromady, za którą każdy jest odpowiedzialnym. Nie ulega wątpliwości, że to poczucie rozciąga się z świetlicy na wieś, region i wreszcie całe państwo, przez to wolno nam uważać świetlicę za doskonałą szkołę obywatelską już z samego faktu, że tworzy ona żyłą grupę ludzi, a jeżeli się do tego doda jeszcze wychowanie obywatelskie i państwowe stosowane w świetlicach, to będziemy mieć pełny obraz znaczenia tej formy oświatowej.

Do normalnego funkcjonowania świetlicy — przez którą rozumiem zespół ludzi i lokal — jest prawie że konieczny osobny, choćby najskromniejszy kąt. Niezawsze jest to możliwe. Wiele świetlic mieści się jeszcze w izbach szkolnych. Musi to być tolerowane jako zło konieczne i czasowe. Wynajmowanie własnych lokali i budowa nowych pomieszczeń na świetlice — co coraz częściej zdarza się na terenie naszych wsi, jest dowodem, że istota świetlicy została na wsi dobrze zrozumiana, że odczuwa się jej potrzebę, że w ciągu najbliższych lat będziemy świadkami masowego przenoszenia świetlic z izb szkolnych do lokali wyłącznie na świetlice przeznaczonych.

Lp.	Miejscowość	Świetlica należy do	Czynna w czasie	Znajduje pomieszczenie	Prowadzący
1	Barcice	Straży poż.	codziennie	Remizie	Świebocki
2	Biała niżna	St. mł. p. żeń.	co 2 dzień	lok. włas.	Krasówna
3	Biczycze pol.	bez przyw.org.	1 w tyg.	izb. szk.	Połomski
4	Biegonice	Zw. Strzel.	"	"	Gucfa
5	"	Straży poż.	"	"	Ryniewicz
6	Bogusza	czyt. im.Kacz.	"	lok. " włas.	
7	Brzana górna	bez przyw.org.	3 x w tyg.	izb. szk.	
8	Brzezna Lit.	Stow. mł. pol.	1 x w tyg.	lok. wyn.	
9	Gólkowice	Zw. Strzel.	codziennie	"	Jankowski
10	Gołąbkowice	"	"	"	

Lp.	Miejscowość	Świetlica należy do	czynna w czasie	Znajduje pomieszczenie	Prowadzący
11	Gostwica	Str. pożarnej	1 x w tyg.		
12	Grybów	Zw. Strzel.	3 x w tyg.	lok. włas.	Adamaszek
13	"	Stow. mł. p.	"	"	"
14	Homrzska	TSL.	1 x w tyg.	izba szk.	Mirek
15	Jamnica	Koło mł.wiej.	codziennie	"	Szurmiak
16	Jakóbkowice	Stow. mł. p.	3 x w tyg.	"	Myczkowski J.
17	Jazowsko	Zw. Strzel.	co 2 dzień	"	Pustulka
18	Kadcza	"	"	"	Borzęcki
19	Kłęczany	"	1 x w tyg.	"	Kamiński
20	Krynica Zdr.	"	"	lok. włas.	Śmiałek
21	"	Stow. mł. p.	"	"	
22	Leluchów	bez pryw.org.	codziennie	izba szkol.	Babiszówna
23	Łabowa	TSL.	"	lok. włas.	Dziurzyńska Os-
24	"	czyt. im.Kacz.	1 x w tyg.	"	trowski
25	Łącko	Zw. Strzel.	3 x w tyg.	"	Gronuś
26	"	TSL.	"	"	
27	Marcinkowice	"	1 x w tyg.	lok. wyn.	
28	Michalczowa	bez pryw.org.	3 x w tyg.	izba szkol.	
29	Muszyzna	Zw. Strzel.	4 x w tyg.	lok. włas.	Bieniawski
30	Naszacowice	bez pryw.org.	"	izba szkol.	
31	Piątkowa	Stow. Mł. p.	1 x w tyg.	"	
32	Piwniczna	Zw. Strzel.	codziennie	dom lud.	Opolski
33	"	TSL.	"	"	Michalik
34	"	Straży gr.	3 x w tyg.	Magistra.	
35	Podegrodzie	Stow. Mł. p.	1 x w tyg.	izb. szkol.	
36	Rogi	Koła mł.wiej.	3 x w tyg.	lok. wyn.	
37	Rytro	Zw. strzel.	1 x w tyg.	"	Klimaszewski
38	Siedlce	TSL.	"	dom paraf	Skoczeń
39	Stary Sącz	Zw. strzelec.	codziennie	izb. szkol.	Wilga
40	"	Straży poż.	1 x w tyg.	w Remizie	Kosiński Czech
41	"	Druż. harc.	3 x w tyg.	izb. szkol.	Mikuta M.
42	"	Semin. męs.	1 x w tyg.	"	Iciek
43	Tęgoborze	Zw. strzel.	2 x w tyg.	"	Czajka
44	Tylicz	"	"	lok. włas.	
45	Witowice d.	bez pryw.org.	3 x w tyg.	izb. szkol.	
46	Witowice g.	"	"	"	
47	Zabrzeż	Koła mł. wiew.	1 x w tyg.	lok. wyn.	Ilnicka Gibczyńs.
48	Zarzeczce	bez pryw.org.	"	izb. szkol.	Chwalibóžanka
49	Zagorzyn	Koła mł. wiew.	"	"	Osiowski
50	Zubrzyk	bez pryw.org.	codziennie	"	Kotulecka
51	Zbikowice	Stow. mł. p.	1 x w tyg.	"	

2. Domy ludowe.

W powiecie naszym dotychczas mało spotykamy domów ludowych, któreby były własnością całej gminy i służyły do celów oświatowych wszystkich mieszkańców. Te które istnieją, są w przeważnej części własnością parafji, lub Kótek rolniczych. Należyte wykorzystanie tych domów dla celów oświatowych jest bardzo często utrudnione przez ich „właścicieli“. Z tych względów domy ludowe z małemi wyjątkami nie spełniają roli, jaką zapewne wyznaczili im założyciele. Uaktywnienie domów ludo-

wych, jako ośrodków życia gromadnego przez stwarzanie w nich świetlic, będzie zadaniem najbliższej kampanji oświatowej.

№	Miejscowość	Dom jest własnością	№	Miejscowość	Dom jest własnością
1	Barcice	parafji	9	Milik	parafji
2	Berest	Koop. „Jedność“	10	Nawojowa	gminy
3	Biegonice	gminy	11	Piwniczna	Kółka roln.
4	Kamionka w.	Kółka roln.	12	Płaskowa	parafji
5	Korzenna	parafji	13	Rybro	gminy
6	Łabowa	Czyt. im. Kacz.	14	Siedlce	parafji
7	Łącko	gminy	15	Tęgoborze	„
8	Marcinkowice	„	16	Tylicz	TSŁ.

VIII.

DZIAŁALNOŚĆ ARTYSTYCZNA.

Stosunkowo pokaźna cyfra wskazująca liczbę kół teatralnych w powiecie jest dowodem, że wieś nasza docenia kulturowy i etyczny wpływ teatru. Koła teatralne z zasady powstawały samorządnie, z konieczności dyktowanej nieodzowną potrzebą wypowiedzenia się artystycznego i skrzepienia ducha.

Trzeba jednak stwierdzić, że wiele z tych kół poglądem na teatr ludowy tkwi jeszcze w ubiegłym stuleciu. Wysiłek i chęć upodobnienia się i dorównania teatrowi zawodowemu jeszcze tu i ówdzie pokutuje. Sprzyja temu w znacznym stopniu brak sztuk, któreby treścią swą ogarniały środowisko naszej wsi.

Niemniej jednak jesteśmy świadkami śmiałych i pięknych prób niektórych zespołów, które zdobywają się na samorodną twórczość tworząc teatr o charakterze środowiskowym. Na tem polu stawiane są dopiero pierwsze kroki. Dużą pomocą w zapoczątkowanej działalności zmierzającej do uzewnętrznienia w teatrze regionalnych cech artystycznych jest czasopismo „Teatr Ludowy“.

W miejscowościach, do których dociera „Teatr Ludowy“ wpływ jego jest widoczny, zwłaszcza w inscenizacjach pieśni i podań wyszukiwanych skwapliwie na terenie wsi przez młodzież.

Niezależnie od lokalnych kół teatralnych istnieje w powiecie 4 zespoły teatralne objazdowe, które spełniają misję propagowania rodzinnej twórczości ludowej, a zarazem są wzorami teatru ludowego pojętego nowoczesnie.

Z całym uznaniem podnieść wypada, że zespoły te stoją na poziomie godnym reprezentowania sztuki ludowej i swą postawą ideową, społeczną i obywatelską zdobyły już zasłużoną opinię na terenie powiatu.

Lp.	Miejscowość	Koło teatralne jest zespołem przy	Prowadzący	L. wi- dowis.
1	Barcice	bez przynal. org.	Prokopówna, Turlejówna	3
2	Berest	Czyt. im. Kaczk.		3
3	Biała niżna	Stow. Mł. p. żeń.	Kraunówna	3
4	Biczycypolsk.	T. S. L.	Potomska	5
5	Biegonice	bez przynal. org.	Frاندziolka Byniewicz	3
6	Brzana górna	"	Zaremba	4
7	Brzezna Lit.	Stow. Mł. pols.	Janik	6
8	Chelniec p.	bez przynal. org.	Bodzionowa Bodziony	6
9	Czaczów	"	Fiszówna	1
10	Cieniawa	"	Kondelewiczowa	4
11	Czyrna	"	Zagórowski	2
12	Falkowa	"	Jankowska	3
13	Frycowa	"	Kargolówna	2
14	Gołkowiec p.	Zw. strzelecki	Jankowski	4
15	Gołbkowice	bez przynal. org.	Kimnerowa	4
16	Gostwica	Stow. Mł. pol.	Tomerowa	5
17	Jakóbkowice	"	Myczkowski J.	4
18	JamnicaKunów	1) Zw. mł. wiejs.	Szurmiak M.	6
19	Januszowa	Stow. Mł. pol.	Janusz	2
20	Jasienna	bez przynal. org.	Dankówna	3
21	Jazowsko	Zw. strzelecki	Pustułka Chrusiak	4
22	Kadcza	"	Borzęcki	4
23	Kamianna	bez przynal. org.	Przybyłowicz	2
24	Kamionka w.	Zw. strzelecki		3
25	"	Stow. mł. pol. ż.	Porebowa	3
26	Kłęczany	Zw. strzelecki	Kaminski	2
27	Krynica-Zdrój	"	Śmiałek Kostański	3
28	Kurów	Zw. młodz. wiej.	Wajdowa	3
29	Librantowa	T. S. L.	Trembecka	3
30	Łabowa	"	Kozicka, Dziurzyński, Os- trowski, Kozicki, Zajac	6
31	"	Czyt. im. Kaczk.		5
32	Łącko	T. S. L.	Ergetowska Cabalska	7
33	Łosie	Czyt. im. Kaczk.	Kobani	3
34	Łyczana	bez przynal. org.	Tabaszewski	3
35	Michalczowa	"	Bielakówna Wójcicka	3
36	Muszyna	T. S. L.	Bieniawski	7
37	Młodów	bez przynal. org.	Potaczówna	3
38	Moszczenica n.	"	Bochynski	4
39	Naszacowice	Zw. mł. wiejsk.	Przybysiówna	3
40	Nawojowa	Stow. mł. pol.	Ks. Nowakowski	5
41	Niskowa	Zw. strzelecki	Hubrichówna	1
42	Nowy Sącz	2) Tow. Dram.	Barbacki B.	8

1) Zespół jest grupą objazdową, poza Jannicą wystawił staraniem Pow. Kom. Ośw. sztuki w Piątkowej, Zawadzie, Nawojowej, Łabowej i N. Sączu.

2) Zespół ten wystawił sztukę w Krynicy staraniem Pow. Kom. Ośw.

Lp.	Miejscowość	Koło teatralne jest zespołem przy	Prowadzący	L. widowis.
43	Paszyn	bez przynal. org.	Dubielanka Kornakiewicz.	8
44	Piwniczna	Zw. strzelecki	Opolski	1
45	"	TSL ¹⁾	Opolski, Michalik	1
46	Podegrodzie	Stow. Mł. pol.	Frączek	4
47	Polany	bez przynal. org.	Zięba	7
48	Przysietnica	Zw. strzelecki	Danielski	3
49	"	Stow. Mł. pol.	"	3
50	Rdziostów	"	Sopatówna	2
51	Stary Sącz	³⁾ T. Gim. Sokół	Mikuta	14
52	"	Zw. strzelecki	"	1
53	Tęgoborze	¹⁾	Czajka	5
54	"	Stow. Mł. pol.	"	3
55	Trzetrzewina	bez przynal. org.	Mrowczanka	3
56	Tylicz	Zw. strzelecki	Obeczny	3
57	"	Czyt. im. Kaczk.	Mandziuk	3
58	Wojnarowa	²⁾ bez przyn. org.	Dzikiewiczówna	8
59	Zarzecze	"	Chwalibożanka	5
60	Zabełcze	Zw. strzelecki	Fyda Edw.	7
61	Zagorzyn	bez przynal. org.	Osiowski	3
62	Zabrzeż	Stow. Mł. pol.	Adamczyk	3
63	Zawada	bez przynal. org.	Stachowicz	13

¹⁾ jest to zespół objazdowy. Staraniem Pow. Komisji Ośw. wystawił sztuki w N. Sączu, St. Sączu, Krynicy, Łabowej, Rytrze.

²⁾ Zespół wystawił sztukę w Wielogłowach.

³⁾ Jest to zespół objazdowy. Wystawił sztuki w Bobowej i w Stróżach.

2. Kapele ludowe.

Gdziekolwiek istnieją aktywne organizacje, prowadzące działalność oświatową, daje się zauważyć silna dążność do tworzenia własnych zespołów muzycznych. Realizacji pragnień staje jednak na przeszkodzie brak funduszy, potrzebnych na zakup instrumentów.

Mimo to w kilkunastu miejscowościach zdobyto się na własne kapele. Poza 3-ma zespołami są to kapele smyczkowe. Okazuje się, że instrumenta smyczkowe są tańsze, a poza tym łatwiejszą jest rzeczą zorganizowanie kapeli smyczkowej niż dętej. Jeżeli chodzi o ludową kulturę muzyczną, to właśnie dobrze się składa, że wieś jest poniekąd zmuszona do tworzenia zespołów smyczkowych.

Ze względu, że orkiestry dęte w wielu wypadkach wypaczają istotę muzyki ludowej, propaguje się w powiecie i popierać się będzie kapele smyczkowe.

Lp.	Miejscowość	Istnieje jako zespół przy	Prowadzący
1	Grybów	Tow. Harmonja	A. Fyda
2	Jakóbkowice	Stow. Mł. Pol.	J. Myczkowski
3	Krynica wieś	Czyt. im. Kacz.	Trochanowski
4	Librantowa	TSL.	Fach. kapelmist.
5	Łomnica Zdr.	Straż Pożarna	Klehr T.
6	Łabowa	TSL.	Dziurzyńska Zając
7	Moszczenica n.	Zw. Mł. woj.	Bochynski
8	Mystków	Straż Pożarna	Fach. kapelmist.
9	Piwniczna	"	"
10	"	Zw. Strzelecki	"
11	Siedlce	TSL.	Kępa
12	Skrzętla roj.	Zw. Mł. wiej.	Fach. kapelmist.
13	Tylicz	TSL.	"
14	Zagorzyn	Zw. Mł. wiej.	Osiowski
15	Zarzeczce	"	Chwalibożanka

3. Chóry.

Równolegle z działalnością muzyczną idą chóry. Niezależnie od prowadzenia śpiewu w każdej świetlicy istnieje kilkanaście zorganizowanych zespołów śpiewaczych, które występują publicznie w czasie imprez kulturalno-oświatowych.

W pracy zespołów chodzić będzie o to, by podobnie jak w działalności teatralnej i muzycznej pierwiastek ludowy, regionalny był dominującym, by za pośrednictwem tych zespołów mogła wypowiedzieć się dusza wsi.

Lp.	Miejscowość	Istnieje jako zespół przy	Prowadzący
1	Biczyce polskie	TSL.	Połomska
2	Brzana górna	Świetlice	
3	Brzezna Litacz	Stow. Mł. pol.	Janik
4	Czaczów	TSL.	Fiszówna
5	Gołkowice	Zw. strzelecki	Jankowski
6	Jakóbkowice	Stow. Mł. pol.	J. Myczkowski
7	Jamnica Kunów	Zw. Mł. wiej.	Szurmiak
8	Librantowa	TSL.	Bieniek
9	Moszczenica n.	Zw. Mł. wiej.	Bochynski
10	Muszyna	Zw. strzelecki	Bieniawski
11	Mystków	Straż Pożarna	Kogut
12	Nawojowa	Stow. Mł. pol.	Krechowiczówna
13	Obidza	Zw. mł. wiej.	Oleksówna
14	Piwniczna	Zw. strzelecki	Komed. Zw. strz.
15	Siedlce	TSL.	Kępa
16	Tęgoborze	Zw. strzelczki	Czajka
17	Złockie	Czyt. im. Kacz.	Giżewski

4. Radjo.

Zużytkowanie radja w pracy oświatowej jest ogromną pomocą dla samego pracownika oświatowego, a pozatem atrakcją dla słuchaczy. Użyte być może równie dobrze jako pomoc przy nauczaniu, jak również do celów rozrywkowych.

Niestety aparatów, któreby obsługiwały szersze warstwy jest bardzo mało. Przedewszystkiem niema aparatów, któreby były własnością gminy czy ogółu. Tam gdzie ludność ma możliwość słuchania audycji radjowych to wyłącznie dzięki ofiarności i wielkoduszności nauczycielstwa, które instaluje własne aparaty w izbach szkolnych i umożliwia słuchanie programu wszystkim chętnym.

Ma to miejsce w Czarnym Potoku, Janczowej, Trzetrzewinie, Zarzeczcu i Żbikowicach.

IX.

Przegląd organizacji społeczno-oświatowych w powiecie:

Do najstarszych organizacji społeczno-oświatowych w powiecie należy TSL. mające za sobą chlubną tradycję z czasów niewoli.

W ostatnich czasach działalność tej organizacji znacznie się ożywiła, dzięki stosowaniu nowych form i metod oświatowych.

Poza bibliotekarstwem, które zawsze na pierwsze miejsce wysuwano w działalności oświatowej TSL. zaczęto opierać pracę oświatową na świetlicach i na terenie powiatu poszczycić się może pod tym względem bardzo dobrze prosperującymi placówkami. Powiększenie liczby bibliotek i ich treściwy dobór w ostatnim roku, poprawia reputację TSL. Działalność wśród Polaków na Łemkowszczyźnie, budowa kościoła w Łabowej, oraz dobrze zorganizowana praca w powiecie dopełniają całości. W 14 oddziałach TSL. 921 członków. Instruktorem jest Pan Marcinek.

Związek Strzelecki poza przysposobieniem wojskowem naszej młodzieży prowadzi wychowanie obywatelskie i dział kulturalno-oświatowy. W 26 oddziałach skupia Związek Strzelecki 1068 członków. Referat społeczno-oświatowy prowadzi prof. Nytko.

Pracę społeczno-oświatową wśród kobiet prowadzi Związek Pracy Obyw. Kobiet posiadający 5 oddziałów w powiecie.

W ostatnim roku daje się zauważyć znaczna aktywność tej organizacji zwłaszcza na terenie wiejskim.

Reorganizacja kół Młodzieży wiejskiej [przy MTR.] przypadająca na ostatnie miesiące br. niewątpliwie wpłynie w nadchodzącej kampanii oświatowej na tok życia społeczno-oświatowego naszej wsi.

Poza wymienionemi działalność społeczno-oświatową prowadzi Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, pozostające pod patronatem duchowieństwa i TUR. w Nowym Sączu. Z aktywnych organizacji społeczno-oświatowych ruskich wymienić należy Czytelnie im. Kaczkowskiego.

X.

ZAKOŃCZENIE.

Ze sprawozdania powyższego wynika, że w powiecie starano się zastosować formy oświatowe odpowiadające miejscowym warunkom.

Właściwości lokalne decydowały o wyborze takiego czy innego systemu pracy. W wielu wypadkach pewne formy były przygotowaniem gruntu pod inną pracę.

W zasadzie działalność prowadziły organizacje społeczno-oświatowe, często jednak praca była podejmowana bez firmy jakiegokolwiek stowarzyszenia. Krótkie doświadczenie wykazało, że w postępowaniu takim jest dużo uzasadnienia. Potrzebę zawiązania organizacji i jej wybór wysuwało samo życie.

Dzięki takiemu systemowi uniknięto wielu nieporozumień i tarć.

Pracownikami oświatowymi poza kilku zaledwie osobami było wyłącznie nauczycielstwo szkół powszechnych. Przeciążone liczbą godzin szkolnych i dzieci, dotknięte niemniej jak inni — kryzysem w olbrzymiej większości oddawało każdą wolną chwilę społeczeństwu, wśród którego żyje. Nie dość na tem. Nikt z nauczycielstwa za pracę oświatową pozaszkolną nie pobierał żadnego wynagrodzenia, natomiast nie do wyjątków należą wypadki, że nauczycielstwo ze swych skromnych poborów subwencjonowało kursy czy imprezy oświatowe. Stosowną jest rzeczą wysunąć dziś na światło dzienne te wypadki, gdyż one każą wierzyć, że przy takim poświęceniu pracowników, musimy się doczekać rezultatów ich pracy.

Rok sprawozdawczy ma to doniosłe znaczenie, że jest pierwszym rokiem działalności Powiatowej Komisji Oświatowej, skupiającej w sobie wszystkie organizacje społeczno-oświatowe. — Rok wspólnej pracy dał dużo doświadczeń, z których niewątpliwie będą wyciągnięte odpowiednie wnioski.

Nie ulega wątpliwości, że przy dalszej szczerzej i poważnej pomocy Władz państwowych i samorządowych, jak również i pracy nauczycielstwa, sądeczyzna przodować będzie w pracy oświatowej a Rzeczypospolitej da pełnowartościowych obywateli.

DZIAŁ

oświatowo-rolniczy i hodowlany.

1. Ogólna charakterystyka.

Rok sprawozdawczy obejmuje okres największego nasilenia kryzysu gospodarczego. Ogólnie znane położenie gospodarcze wsi i brak środków na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb rolnika, nie sprzyjały rozwojowi pracy w terenie. Pozornie zdawaćby się mogło, że działalność gospodarcza w okresie kryzysu musi być bardzo ograniczona, ponieważ ludność, jeżeli nie posiada środków materialnych, nie może stosować w swej pracy żadnych ulepszonych metod. Są jednak pewne dziedziny naszego życia gospodarczego tak zaniedbane, że samo zrozumienie i dobra wola, tudzież umiejętność podejścia do zagadnienia zupełnie wystarczy, by istniejący stan zmienić na lepsze. O inwestowaniu kapitału obecnie nie może być mowy, gdyż żadnych zasobów rolnik nie posiada, a dalszego zadłużenia celowo musi się unikać, jednak życie nasuwa coraz to nowe potrzeby pracy i wiele z tych można wykonać, bez większych wkładów. Działalność w terenie musi być dostawa tak do potrzeb chwili, jak również warunków, wytworzonych przez życie w danym środowisku. Jeżeli kiedy, to właśnie w chwili obecnej musi się w pracy wykorzystać te wszystkie czynniki, które warunkują wysokość dochodów, lub strat w gospodarstwach rolnych.

Ogólnie opanowała umysły ludzkie psychoza beznadziejności i nastąpiło wątpliwość we własne siły. Wśród szerokich mas znajduje się jednak wiele jednostek, których kierunek myślowy nie został spaczony pod wpływem zewnętrznych czynników. Na barkach tych właśnie jednostek spoczywa dziś obowiązek trudnej walki o przebudowę ustroju strukturalnego naszego życia gospodarczego. Jeżeli działalność umiejętnie tylko jest prowadzoną, według pewnego racjonalnego planu, wówczas osiąga się zamierzony cel. Warunkiem powodzenia jest współpraca tych wszystkich czynników, które powołane są tak do kierowania, jak również wykonywania pewnych określonych zadań. Na terenie powiatu czynnikami, powołanymi do prowadzenia działalności są: 1) Samorząd Powiatowy i 2) dobrowolna organizacja rolnicza — Okręgowe Towarzystwo Rolnicze z pojedynczymi ogniwami, jakimi są Kółka Rolnicze. Ponieważ współpraca tych dwu czynników, przy silnem moralnem poparciu czynników rządowych, jest bardzo ścisła, przeto rezultaty działalności gospodarczej w terenie osiągnięto w roku sprawozdawczym lepsze, aniżeli osiągniano w poprzednich latach dobrej konjunktury. Poważne rezultaty pracy osiągnięto we wszystkich prawie działach, uwzględnionych w ogólnym programie. Szczególnie duży dorobek daje się zauważyć w dziale sadownictwa, oraz produkcji

zwierzęcej, mniejszy natomiast w dziale produkcji roślinnej. Dla pracy nad podniesieniem kultury rolnej získano nowy zastęp ludzi, w terenach nieprzygotowanych w latach poprzednich. Jeżeli chodzi o zainteresowanie ludności pracą, to stwierdzić należy, że jest ono duże. Nawet w terenach mniej przygotowanych ludność chętnie się odnosi do wszelkich poczyną, korzystając z udzielonych rad i pewnych wskazówek. Jest to objaw zupełnie naturalny i bardzo dodatni. Jeżeli pojęcie potrzeby celowej roboty uległo zasadniczej zmianie, to śmiało można twierdzić, że rezultat działalności tak oświatowej, jak również gospodarczej będzie już stale dodatni. Ciągłość pracy w terenie, unikanie wszelkich eksperymentów i stale ulepszenie metod, zapewnić może coraz to silniejszy rozwój życia społecznego i gospodarczego. Działalność w powiecie na każdym odcinku pracy była wydatna w roku sprawozdawczym, o czym świadczą podane poniżej wyniki, poparte szczegółowymi zestawieniami.

2. Oświata.

Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność oświatowa prowadzona była w terenie przez urządzenie odczytów, pogadek, krótszych i dłuższych kursów rolniczych, kursów specjalnych, wycieczek, pokazów i t.p. W roku sprawozdawczym urządzono w 78 miejscowościach różne odczyty, pogadanki, jak również kursy, przyczem ilość dni wykładów personelu fachowego, jak świadczą zestawienia podane niżej, wynosiła 173.

a) Odczyty i pogadanki.

Lp.	Miejscowość	przy jakiej organizacji	czas trw. odczytu	Temat odczytu lub pogadanki	frekw.		realny wynik
					człon.	nieczł.	
1	Moszczenica	KR. i Sp. Mł.	pół dnia	roln.-hod.	32	13	zorg. zbior. jaj
2	Moszczenica niż.	Mł. niezorg.		organizacja		30	„ K. Mł.
3	Moszczenica w.	KR.		upr. buraka	12	9	prow. konk.
4	Rdziostów	„		rolny	12	8	„
5	„	„		hod. organ.	14	19	K. hod. trzody
6	Miłkowa	„		upr. i nawoż.	10	16	dośw. pol.
7	„	„		rolny	8	13	żadny
8	Janczowa	„		upr. i nawoż.	12	10	dośw. pol.
9	„	„		upr. roślin	10	15	zespół konk.
10	Zabrzeż	„		roln. hod.	13	6	żadny
11	„	Mł. niezorg.		organizacja		21	Koło Młodz.
12	Brzezna Lit.	KR.		upr. roślin	14	23	konk. rol.
13	„	„		hodowlany	15	28	fil. Sp. Mł.
14	„	„		ok. pośw. Domu	15	90	żadny
15	Nowa wieś.	żadnej		nawozy i nawoż.		21	dośw. pol.
16	„	zebr. paraf.		hod. organ.		65	żadny
17	Mochnaczką w.	żadnej		nawozy i nawoż.		17	dośw. pol.
18	„	„		upr. roślin		24	konk. rol.
19	Przydonica	„		upr. i nawoż.		21	żadny
20	„	zebr. paraf.		hodowl. org.		18	„

Lp.	Miejscowość	przy jakiej organizacji	Czas trw. odczytu	Temat odczytu lub pogadanki	frekw.		realny wynik
					człon.	nieczł.	
21	Chochórowice	żadnej	p ó ł d n i a	o zagosp. pastw.		17	żadny
22	Trzetrzewina	"		rolniczo-organ.		24	zorg. KR.
23	Świniarsko	"		oświatowo-org.		21	" K. Mł.
24	"	"		"		18	" KR.
25	"	KR.		rolniczy	12	23	zespół konk.
26	Zagorzyn	" niecz.		oświatowo-org.		16	konk. roln.
27	"	żadnej		organ. mł.		20	żadny
28	Łabowa	parafji		"		76	"
29	Czaczków	żadnej Gm.		"		32	"
30	Łącko	Sp. Młecz.		hodowlany	70	20	zwał. jał. kr.
31	"	KR. niecz.		upr. roślin past.		34	żadny
32	"	"		oświatowo-org.		23	reorg. KR.
33	Piwniczna	KR.		hodowla owiec	18	26	Zw. H.O. zor.
34	"	"		hodow. organ.	15	65	żadny
35	Maszkowice	"		"	15	9	zreorg. KR.
36	Jelna	Sp. Młecz.		hodowlany	67		żadny
37	Podole	zebr. parafji		hodowl. organ.		80	filja Sp. Mł.
38	Tęgoborze	Zw. Strzel.		rolniczy	26		zespół konk.
39	Niskowa	"		"	18		"
40	Brzezna	"		"	27		"
41	Podrzecze	"		"	21		"
42	Stary Sącz	"		"	23		zespół hod.
43	Biegonice	Z. S. i Mł. n.		rolniczo-organ.	17	9	żadny
44	Przysietnica	Zw. Strzel.		rolniczy	9		zespół konk.
45	"	Z. S. i Mł. n.	p ó ł d n i a	oświatowo-org.	13	11	Koło Mł.
46	Jamnica	Mł. niezorg.		"		28	KM. i zesp. k.
47	Czerniec	"		"		19	"
48	Gaboń	"		"		27	"
49	Barcice	Zw. Strzel.		rolniczy	12		żadny
50	Gołabkowice	"		rolniczo-hodow.	18		zespół konk.
51	Librantowa	żadnej		oświatowo-org.		54	zorgan. KR.
52	Kurów	Mł. niezorg.		"		23	Koło Młodz.
53	Paszyn	żadnej		"		28	KR.
54	Świdnik	KR.		rolniczo-organ.	10	12	KR. zreorg.
55	Żeleźnikowa	Mł. niezorg.		oświatowo-org.		27	zorg. K. Mł.
56	Chomranice	KR. niecz.		rolniczo-organ.	10	43	prz. reor. KR
57	Podegrodzie	KR.		hodowl. organ.	16	3	K. H. trzody
58	"	K. kontr. mł.		hodowla	28	13	konk.mł.krów
59	Naszacowice	KR. niecz.		rolniczo-organ.	11	6	reorg. KR.
60	Słowikowa	KR.		sadowniczy	13	4	zał. szkółkę

RAZEM

636 1323 45 wyn. real.

Zestawienie szczegółowe.

Temat odczytu	O R G A N I Z A C J A						I Ł O Ś Ć	
	K. R.	K. Mł.	Zw. Strzel.	Sp. Mł.	Żadne	Zebr. gm. i par.	odczyt	miejs- cowości
rolny	9	—	7	—	5	—	21	17
roln.-hodowl.	1	—	1	1	—	—	3	3
roln.-organ.	3	—	1	—	1	—	5	5
hodowl.-organ.	4	—	—	—	—	3	7	7
oświat.-organ.	2	—	—	—	13	2	17	16
hodowlany	2	—	—	3	—	—	5	4
sadowniczy	1	—	—	—	—	—	1	1
różny	1	—	—	—	—	—	1	1
RAZEM	23	—	9	4	19	5	60	54

B. Kursy krótsze.

W okresie sprawozdawczym urządzono w powiecie 14 kursów przedkursowych, dla samodzielnych gospodarzy, zorganizowanych w zespoły konkursowe, oraz przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej. Kursy te odbyły się w miejscowościach następujących:

Lp.	Miejscowość	przy jakiej organizacji	czas trw. kursu dni:	Temat wykładu	frekw.		realny wynik
					czł.	nieczł.	
1	Nowa wieś	żadnej	1	uprawa lnu	15		prow. konkursu
2	Muszyńska	"	1	"	28		"
3	Mochuaczka w.	"	1	"	17		"
4	Moszczenica w.	K. R.	1	upr. buraka	19		"
5	Obidza	żadnej	2	roln.-organ.	39		przyg. do zał. KMł
6	Czerniec	Koło Mł.	1	upr. bur. i ziem.	15		prow. konkursu
7	Zabrzeż	"	1	"	16		"
8	Gaboń	"	1	upr. ziemn.	18		"
9	Moszczenica n.	"	1	hod. drobiu	32		"
10	Jamnica	"	1	" i upr. bur.	27		"
	Brzezna	Zw. Strzel.	1	" król „ ziem.	16		przyst. do konk.
2	Niskowa	"	1	hod. królików	13		"
3	Podrzeczce	"	1	upr. ziem. bur.	14		"
4	Piwniczna	" i St. Mł.	1	hod. król	35		prow. konk. 3 zesp.
RAZEM			15		205	99	14

Poza tematami ściśle fachowymi, w czasie trwania kursów w miejscowościach wyżej wymienionych, omówiono sprawę prowadzenia dzienników konkursowych, kalkulacji, samokształcenia i t. d.

C. Kursy dłuższe.

Kursów dłuższych urządzono 18 w roku sprawozdawczym:

Lp.	Miejscowość	przy or- ganizacji	frekw.		Realny wynik
			człon.	nieczł.	
1	Librantowa	KR.	14	20	żadny
2	Jakóbkowice	żadna		45	"
3	Trzetrzewina	KR.	15	23	zał. szkółkę, konkursy rol.
4	Świniarsko	KR.	14	25	przepr. doświad. pol.
5	Homrzyska	żadna		35	zorganizowano Kółko Rol.
6	Krynica wieś	"		40	przepr. doświad. z upr. lnu
7	Tylicz	KR.	12	20	" " " naw.
8	Łomnica	żadna		30	przep. dośw. z upr. lnu ZHO.
9	Wierchomla w.	"		85	"
10	Żeleźnikowa	KR.	15	25	KK. Ml. zał. sąd., przep. doś.
11	Podegrodzie	"	12	15	zorg. K.H. trzody przep. doś.
12	Chomranice	"	10	12	zorg. zespół konkursowy
13	Tęgoborze	"	18	15	zor. zesp. konk. łąk. sztuczny
14	Chełmiec pol.	"	14	12	konk. roln. doświad.
15	Brzezna-Lit.	"	18	25	konk. roln., dośw. KK. Ml.
16	Kiecznia	żadna		40	założenie sądów
17	Piątkowa	KR.	20	25	założ. szkółki drzew owoc.
18	Nowa wieś	żadna		60	założenie sądów

Razem: członków 162, nieczł. 552, wynik realny 16.

Zestawienie szczegółowe dotyczące odbytych kursów:

Lp.	Miejscowość	Data kursu		Tematy dni :							Uwaga :
		rozpo- częto	zakoń- czono	hod.	rol.	sad.	wet.	p. r.	razem		
1	Librantowa	13/12	20/12	2	3	2	1			8	kurs odby- wa się po- raz pierw- szy
2	Jakóbkowice	3/1	12/1	3	3	2	1	1		10	
3	Trzetrzewina	6/1	14/1	3	2	2	1	1		9	
4	Świniarsko	10/1	17/1	3	2	1	1	1		8	
5	Homrzyska	20/1	28/1	3	3	2	1			9	poraz 2-gi
6	Krynica wieś	24/1	31/1	3	2	2	1			8	
7	Tylicz	27/2	2/2	3	2		1			6	" "
8	Łomnica	4/2	12/2	4	2	2	1			9	" "
9	Wierchomla w.	7/2	12/2	2	2	1	1			6	" 1-szy
10	Żeleźnikowa	28/2	5/3	3	2	1	1			7	" 3-ci
11	Podegrodzie	2/3	9/3	3	2	1	1	1		8	" "
12	Chomranice	14/3	14/3		1					1	" 1-szy
13	Chełmiec pol.	17/1	24/1	3	3	1	1			8	" "
14	Tęgoborze	31/1	7/2	2	3	2	1			8	" 3-ci

Lp.	Miejscowość	Data kursa		Tematy dni :						Uwagi :
		rozpo- częto	zakoń- czono	hod.	rol.	sad.	wet.	p. r.	razem	
15	Brzezna Lit.	6/3	12/3	3	2	1	1	1	8	poraz 4-ty
16	Kicznia	7/1	9/1			2			3	" 1-szy
17	Piątkowa	22/2	23/2			3			2	" 2-gi
18	Nowa wieś	13/2	13/2			1			1	" "
RAZEM				40	34	26	14	5	119	

Z miejscowości wymienionych wyżej, w których kursy przeprowadzono, są 3 gminy ruskie (Krynica wieś, Wierchomla wielka i Nowa wieś), 1 gmina o ludności mieszanej (Tylicz), zaś 14 gmin zamieszkałych wyłącznie przez ludność polską.

D. Kursy dla przodowników zespołów konkursowych p. r.

W dniu 15 marca urządzono 1-dniowy kurs dla przodowników zespołów konkursowych, który odbył się w N. Sączu, przy udziale 36 uczestników. W kursie tym wzięli udział przodowcy zespołów konkursowych, zorganizowanych w Kołach Młodzieży, Związkach Strzeleckich i Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej.

Wszystkie wymienione kursy, tudzież odczyty, względnie pogadanki, zostały urządzone wyłącznie własnymi siłami.

E. Kursy specjalne.

W okresie sprawozdawczym urządzono również przy pomocy MTR. (instruktorka) 4 kursy dla kobiet, które odbyły się w gminach:

Lp.	Miejscowość	przy jakiej organizac.	czas trw. kursu dni:	rodzaj kursu	frekw.		razem
					człon.	nieczł.	
1	Tęgoborze	KR.	2	przetw. owoc.	9	4	13
2	Czerniec	"	2	" "	14	3	17
3	Brzezna-Lit.	"	2	wyp. ciast	8		8
4	Chełmiec pol.	"	2	" "	11	8	19
RAZEM			8		42	15	57

Zestawienie ogólne odczytów i kursów.

Odczyty, lub kursy	I l o ś ć			frekwencja		Razem
	odcz. kursu	miejsc.	dni wy- kład.	człon.	nieczł.	
A. Odczyty i pogadanki	60	41	30	636	1323	1959
B. kursy 1—2-dniowe	14	14	15	205	99	304
C. kursy dłuższe	18	18	119	162	552	704
D. kurs dla przodow. z. k.	1	1	1	36		36
E. kursy spec. dla kobiet	4	4	8	42	15	57
Razem	97	78	173	1081	1989	3070

Niezależnie od tego w wielu gminach, a zwłaszcza tam gdzie są czynne Kółka Rolnicze, względnie inne pokrewne organizacje, urządzono w tym okresie szereg pogadań, na temat aktualny w danej chwili i miejscowości. Stwierdzić należy, że zainteresowanie ludności pracą oświatową jest znacznie większe, aniżeli w latach ubiegłych. Dowodem tego jest nie tylko frekwencja uczestników kursów, ale przede wszystkim poziom dyskusji, jaka wywiązywała się po każdym wykładzie.

Znacznie gorzej przedstawia się już sprawa czytelnictwa na wsi. Czasopism rolniczych ludność bardzo mało prenumeruje. Książka, względnie broszura treści rolniczej nie dociera do rąk szerokich mas. Powodem tego jest nie tylko brak środków na kupno tej książki, czy abonowanie jakiegoś czasopisma, ale przede wszystkim pewna niechęć do lektury nieco poważniejszej.

Pracę oświatową ułatwiają znacznie wycieczki rolnicze, skierowane do ośrodków wyższej kultury. Każda dalsza wycieczka połączona jest jednak z pewnymi kosztami, na pokrycie których rolnik obecnie nie może się zdobyć. To też Tymczasowy Wydział Powiatowy doceniając znaczenie wycieczek przeznaczając w budżecie pewne sumy na pokrycie części kosztów wyjazdu delegatów z poszczególnych gmin.

W okresie sprawozdawczym urządzono 2 zbiorowe wycieczki poza teren powiatu nowosądeckiego. Pierwsza z tych wycieczek, przy udziale 21 osób wyjechała autobusem do powiatów limanowskiego, nowotarskiego i żywieckiego, gdzie w dniach 10 i 11 lipca zwiedziła szereg obiektów, zaś druga, przy udziale 25 uczestników udała się do Mościc koło Tarnowa, celem zwiedzenia Państwowej Fabryki Związków Azotowych.

Koszt wycieczki pierwszej wynosił	477— zł.
zaś drugiej wynosił	275— „

razem	752— zł.
-------	----------

uczestnicy pokryli koszty w wysokości	345— „
---------------------------------------	--------

a resztę w kwocie 407 zł. dopłacił Tymczasowy Wydział Powiatowy z funduszy, przewidzianych na ten cel w budżecie. Wycieczka pierwsza zwiedziła w powiecie limanowskim Szkołę rolniczą w Łososinie górnej, gospodarstwa i obory w Tymbarku i Jodłowniku, następnie gospodarstwo i oborę w Rabie wyżnej, oraz gospodarstwa włościańskie, Szkołę rolniczą i halę w powiecie żywieckim.

3. PRODUKCJA ZWIERZĘCA.

Obok sadownictwa, najważniejszym działem jest hodowla zwierząt. Praca w tym dziale obliczona jest jednak na szereg lat, ponieważ musi się dopiero stwarzać podstawy. Teren działalności jest szczytły stosunkowo, gdyż planowa praca, ze względu na ograniczone środki finansowe, musi być skoncen-

trowana w pewnych ośrodkach. Hodowla koni posiada już w powiecie nowosądeckim dawną tradycję, natomiast jeżeli weźmiemy pod uwagę hodowlę bydła, trzody, owiec i drobiu, to są dopiero początki pracy. Ponieważ w ciągu kilku lat, nawet intensywnej pracy, nie można zmienić pogłowia zwierząt, zastępując sztuki bezrasowe materiałem wysokowartościowym, przeto musi się stopniowo program wykonywać.

Obecne pogłowie zwierząt traktuje się jako materiał wyjściowy. Uszlachetnianie przeprowadzane zostaje drogą krzyżowania, tudzież selekcji materiału, przeznaczono do dalszej hodowli. Największą bolączką jest jeszcze brak odpowiedniej ilości rozplodników męskich, wysokiej wartości pod względem rasowym, oraz użytkowym.

Stan i rozwój Związków Hodowlanych, które są podstawą dla planowej pracy, przedstawiał się w roku sprawozdawczym następująco:

a) Związek Hodowców koni.

1) Nowy Sącz, liczba członków na pocz. r. 87 z końcem r. 146			
Ilość szt. klaczy zarejest.	"	146	" 167

b) Koła Hodowców i Producentów trzody.

miejsowość	Liczba członków na pocz. r. z końc. r.		Ilość sztuk na pocz. r. z końc. r.	
1 Rdziostów	—	14	—	26
2 Podegrodzie	—	16	—	32
razem	—	30	—	58

Ponadto znajduje się w powiecie 7 gniazd hodowlanych rasy wielkiej białej angielskiej. Każde gniazdo liczy 1 knura i 1 — 3 maciory pełnej krwi. Planowa praca w dziale hodowli trzody została jednak w roku sprawozdawczym zahamowana, z powodu ogromnego spadku cen i braku zbytu.

c) Związki Hodowców Owiec.

Lp.	miejsowość	Liczba członków na pocz. r. z końc. r.		Ilość szt. zakolczyk. na pocz. r. z końc. r.	
1	Zabrzeż	17	22	179	285
2	Piwniczna	5	33	50	215
3	Wierchomla w.	24	24	73	75
4	Żegiestów	12	12	38	38
5	Łomnica	—	25	—	145
6	Szczawnik	—	15	—	50
	razem	58	131	340	808

W gminach wyżej wymienionych znajdowało się na początku roku sprawozdawczego 5 tryków stacyjnych, zaś po koniec roku ilość tryków stacyjnych wynosiła 10, które umieszczone są w następujących Związkach Hodowców Owiec:

Lp.	miejscowość	Ilość tryków		R a s a :	
		na pocz. r.	z końc. r.	^{3/4} krw. fryz.	^{3/4} krw. kar.
1	Zabrzeż	2	2	1	1
2	Piwniczna	2	4	-	4
3	Żegiestów	1	1	-	1
4	Łomnica	-	3	-	3
razem		5	10	1	9

Wszystkie tryki zostały zakupione za fundusze Samorządu Powiatowego. W Związku Hodowców Wierchomla wielka znajdują się ponadto 2 tryki, wybrane do przezimowania z miejscowego materiału.

D. Związku Hodowców Drobiu w powiecie narazie niema. Praca w tym dziale została już rozpoczęta w roku sprawozdawczym, Przy pomocy materialnej Samorządu Powiatowego (w formie premji) znajduje się w budowie 1 kurnik wzorowy na 50 kur [w gminie Żeleznikowa], gdzie będzie prowadzona hodowla reprodukcyjna. Okręgowe Towarzystwo Rolnicze zakupiło 600 sztuk jaj i 75 sztuk piskląt kur rasy Rhode Island Reds, które w sezonie wiosennym 1932 zostały rozprowadzone w tutejszym powiecie.

Koła kontroli mleczności są w powiecie 2, obejmujące teren działalności 14 gmin.

Miejscowość		I L O Ś Ć			
		gospodarstw:		k r ó w :	
		na po- czą. r.	z końc. roku	na po- czą. r.	z końc. roku
<u>I. Koło kontroli</u>	Podegrodzie	13	17	34	34
	Brzezna	13	15	18	26
	Rogi	2		12	
	Szczereż	4	3	15	8
	Olszana	16	7	33	16
	Czarny Potok	7	4	17	9
	Żeleznikowa		4		10
	RAZEM	55	50	129	103
<u>II. Koło kontroli</u>	Łącko	24	21	34	26
	Maszkowice	5	7	10	12
	Czerniec	17	12	27	21
	Zabrzeż	7	3	13	4
	Zagorzyn	12	11	22	17
	Wola kosnowa	4	1	5	1
	Wola piskulina	3	3	6	6
	RAZEM	72	58	118	87
Ogółem 2 Koła		127	108	247	190

Podany wyżej stan na początku roku, odnosi się do roku kontroli 1931/31, zaś z końcem roku 1931/32. Jak wynika z tego zestawienia ilość gospodarstw, jak również krów poddanych kontroli była znacznie większa na początku, aniżeli z końcem roku sprawozdawczego. Pod względem jakościowym materiał z końcem roku był jednak o wiele lepszy. Kontrolę mleczności rozpoczęto dopiero w roku 1930 i na początek z braku innego przyjmowano do Kół materiał słabszy jakościowo, tak pod względem rasowym, jak i użytkowym, gdyż chodziło o zebranie odpowiedniej ilości sztuk. Po pierwszym roku kontroli sztuki gorsze pod względem rasowym i słabe użytkowo zostały wykluczone z Kół, natomiast przyjęto inne, które na podstawie oceny przedstawiały większą wartość hodowlaną.

Pod względem użytkowości materiał w roku sprawozdawczym znacznie się poprawił. Różnica wydajności mleka u niektórych sztuk dochodzi nawet **do 800 litrów**, w porównaniu z poprzednim rokiem kontroli, co jest wynikiem lepszych starań ze strony hodowców, którzy pod naciskiem asystentów stosują częściowo indywidualne żywienie, oraz więcej dbają o oborę, by osiągnąć dodatni rezultat.

Celem większego zainteresowania hodowców tą pracą, w roku sprawozdawczym ogłoszono konkurs na bezwzględne ilości mleka i tłuszczu w roku kontroli 1931/32. Zamknięcie konkursu nastąpiło dnia 15-go maja 1932. Nagrody przewidziano następujące:

2—I stopnia a 50 zł, 4—II stopnia a 30 zł. i 4—III stopnia a 20 zł. Razem więc w 2 Kołach kontroli mleczności przewidziano 10 nagród na łączną sumę 300 zł.

W roku sprawozdawczym urządzono w powiecie 11 przeglądów, połączonych z premjowaniem bydła i owiec:

a) przeglądy bydła:

Lp.	miejsowość	Ilość sztuk doprow. premjow.		Wypłac. nagród na sumę zł.
1	Łącko	114	34	291
2	Zagorzyn	41	15	116
3	Podegrodzie	53	18	185
4	Olszana	45	18	145
5	Brzezna	44	17	117
razem		306	102	854

b) przeglądy owiec:

Lp.	miejsowość	hodowców	Ilość sztuk doprow. premj.		Wypłac. nagród na sumę zł.
1	Zabrzeż	14	230	138	140
2	Piwniczna	46	420	253	207
3	Łomnica	24	378	207	115
4	Wierchomla w.	61	348	131	125
5	Żegiestów	52	284	178	134
6	Szczawnik	23	134	71	76
razem		220	1794	960	797

Przy sposobności przeglądów bydła i owiec przeprowadzono selekcję i kolczykowanie lepszego materiału.

Sztuki zakolczykowane zostały wpisane do księgi wstępnej w której prowadzona jest dokładna ewidencja materiału. Potomstwo po sztukach związkowych poddane zostaje ostrej selekcji i tylko sztuki wysokowartościowe, kwalifikowane są do dalszej hodowli. W dziale hodowli owiec uszlachetnianie miejscowego materiału drogą krzyżowania z rasą karkaul, oraz fryzyjską okazało się bardzo celowe. Już pierwsze potomstwo krzyżówki wyróżnia się silniejszą budową, oraz lepszą jakością futerka i wełny. Różnicę tę widzą już sami hodowcy i dlatego też oceniają należyte prace, której dodatni rezultat jest najlepszym bodźcem do dalszych wysiłków.

W warunkach naszych przeważa część gospodarstw cierpiące stale, a przede wszystkim w okresie zimowym, na brak paszy dla zwierząt, to też przy każdej sposobności propagowano rozpowszechnianie uprawy roślin pastewnych (mieszanek, lucerny, buraków i td.), tudzież strączkowych (bobik i groch). Gotówki na kupno pasz treściwych rolnicy zwykle nie mają, a jeżeli w gospodarstwach własnych wyprodukują większą ilość pasz, które częściowo mogą zastąpić pasze treściwe — kupne, wówczas sprawa racjonalnego żywienia będzie lepiej się przedstawiać.

4. Produkcja roślinna.

Działalność w zakresie popierania produkcji roślinnej ograniczała się przede wszystkim do przeprowadzania doświadczeń polowych, tak nawozowych jak i odmianowych, prowadzenia konkursów roślinnych, tudzież udzielania rolnikom pewnych wskazówek. Ponieważ rolnicy popołniają jeszcze bardzo wiele błędów, przeto zwraca się szczególną uwagę na dobór odpowiednich odmian, wykonywanie uprawy mechanicznej i racjonalne stosowanie nawożenia roli.

Doświadczeń polowych o charakterze demonstracyjno-propagandowym przeprowadzono w roku sprawozdawczym 58, na terenie gmin.

RODZAJ DOŚWIADCZENIA

Lp.	Miejscowość	odmianowe: nawozowe z wapnowaniem gruntów:							
		żyto: pszen.	buraki	jęczm.	łaki:	żyto:	pszen.	jęczm.	owies
1	Nowa wieś	—	—	1	—	3	—	—	—
2	Muszynka	—	—	—	3	4	—	—	—
3	Mochnaczką n.	—	—	—	—	3	—	—	—
4	Mochnaczką w.	—	—	—	—	4	—	—	—
5	Podegrodzie	3	2	—	—	—	2	1	1
6	Trzetrzewina	—	1	—	—	—	—	—	—
7	Brzezna	2	1	—	—	—	2	1	—
8	Janczowa	2	4	—	—	—	—	—	—
9	Gostwica	2	2	—	—	—	—	—	—
10	Miłkowa	—	—	—	—	—	2	1	—
11	Żeleznikowa	—	—	—	—	—	1	1	—
RAZEM		9	10	1	3	14	7	4	1
									9

Przy założeniu, zbiorze i omłocie zboża 37 doświadczeń był obecny instruktor rolny, zaś 21 doświadczeń przeprowadzili sami rolnicy, według dokładnych wskazówek, udzielonych ustnie, oraz pisemnie przez biuro O. T. R.

W roku sprawozdawczym miało być wybudowane 28 wzorowych gnojowni, jednak z powodu trudności finansowych rolników, oraz ciągłych deszczów w lecie i w jesieni (nie można było dowieźć materiału) wybudowano zaledwie 7 gnojowni wzorowych.

- 1) Wojciech Łatka — Skrudzina
- 2) Jakób Kotas — Brzezna
- 3) Józef Kotas — „
- 4) Józef Wójcik — Sienna (nie wykończył)
- 5) Józef Tokarczyk — Piwniczna „
- 6) Wojciech Bober — Szczereż „
- 7) Józef Poręba — Tęgoborze „

Za wyjątkiem gnojowni u Wojciecha Bobera w Szczereżu, wszystkie inne są typu górskiego, z odpowiednim zbiornikiem (o pojemności 2 — 2.5 m³ na sztukę) na gnojownicę.

Niezależnie od pow. przygotowano również teren do racjonalnego zagospodarowania łąk w Wierchomli wielkiej.

Akcja konkursów.

Konkursy roślinne przeprowadzono w roku sprawozdawczym w 13 zespołach, zorganizowanych wśród samodzielnych gospodarzy, na terenie 11 gmin.

Lp.	Miejscowość	T E M A T Y K O N K U R S O W E					
		upr. zesp.	burak. ucz.	upr. zesp.	ziemn. ucz.	upr. lnu zesp.	ucz.
1	Brzezna-Litacz	1	7	1	7	-	-
2	Tęgoborze	-	-	1	6	-	-
3	Rdziostów	1	6	1	6	-	-
4	Zagorzyn	1	6	-	-	-	-
5	Czerniec	1	6	-	-	-	-
6	Chelmiec polski	1	6	-	-	-	-
7	Moszczenica w.	1	6	-	-	-	-
8	Czaczów	-	-	-	-	1	6
9	Mochnaczka w.	-	-	-	-	1	7
10	Muszynka	-	-	-	-	1	6
11	Nowa wieś	-	-	-	-	1	4
RAZEM		6	37	3	19	4	23

Na podstawie oceny prac Komisja sędziów przyznała konkursistom następujące nagrody:

a) za uprawę ziemniaków :

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Ocena punkt.	Stopień nagrody	Wysokość nagrody Zł.
1	Franciszek Prusak	Tęgoborze	100.5	II. powiat.	70
2	Kazimierz Drogoś	"	94.9	III. zespół.	20
3	Franc. Potoczek	Rdziostów	97.6	II. "	30
4	Jan Mróz	"	95.3	III. "	20
5	Zespół konkursowy	Brzeźna		I. "	40

b) za uprawę buraków pastewnych :

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Ocena punkt.	Stopień nagrody	Wysokość nagr. Zł.
1	Jakób Bodziony	Chełmiec.	115.1	I. pow.	90
2	Stanisław Sopata	Czerniec	106.5	II. "	70
3	Andrzej Mróz	Rdziostów	105.2	I. zesp.	40
4	Wojciech Mróz	"	99.9	II. "	30
5	Jakób Kotas	Brzeźna	100.9	I. "	40
6	Wojciech Kotas	"	98.7	II. "	30
7	Jan Pasiud	Czerniec	87. -	I. "	40
8	Jakób Zbozień	"	86.2	III. "	20
9	Jan Giba	Zagorzyn	81.9	III. "	20
10	Jan Janór	Chełmiec.	100.8	I. "	40
11	Jan Tokarz	"	97.3	II. "	30
12	Józef Majewski	Moszczenica w.	105. -	I. "	40
13	Antoni Franczyk	"	93.8	III. "	20

c) za uprawę lnu :

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Ocena punkt.	Stopień nagrody	Wysokość nagrody Zł.
1	Piotr Hojniak	Mochnaczka w.	107.3	I. pow.	90
2	Jan Hruszcz	"	101.5	I. zesp.	40
3	Emiljan Fedorcza	"	103. -	II. "	30
4	Andrzej Andrasz	Muszyńska	105.3	I. "	40
5	Józef Kania	"	98.7	II. "	30
6	Maksym Iwańczak	Nowa wieś	100.3	III. "	20
7	Maciej Zieliński	Czaców	94.6	II. "	30
8	Wojciech Nosal	"	88. -	III. "	20
Razem					990

Konkursy przysposobienia rolniczego młodzieży, zorganizowanej w Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej, zostały przeprowadzone w 12 zespołach na terenie następujących gmin:

Lp.	Miejscowość	TEMATY KONKURSOWE							
		upr. kukur.		upr. ziemn.		upr. burak.		hod. kur.	
		zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.
1	Dąbrówka polska	1	5	—	—	—	—	—	—
2	Kurów	1	6	—	—	—	—	—	—
3	Podegrodzie (m. ż.)	1	6	—	—	2	12	—	—
4	Brzezna (męsk.)	1	7	—	—	1	6	—	—
5	Jazowsko	—	—	—	—	1	6	—	—
6	Jakóbkowice	—	—	—	—	2	12	—	—
7	Nawojowa	—	—	1	5	—	—	—	—
8	Rdziostów	—	—	—	—	—	—	1	6
RAZEM		4	24	1	5	6	36	1	6

Nagrody konkursowe przyznano następującym zespołom, względnie konkursistom :

a) za uprawę kukurydzy :

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Ocena punkt.	Stopień nagrody	Wysokość nagrody Zł.
1	Zofja Michalikówna	Kurów	20.9	I. pow.	50
2	Zespół konkursowy	"		I. zesp.	30
3	"	Podegrodzie		II. "	20
4	"	Brzezna		III. "	20

b) za uprawę buraków :

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Ocena punkt.	Stopień nagrody	Wysokość nagrody Zł.
1	Piotr Bednarek	Jakóbkowice	23.4	I. pow.	50
2	Józef Oleksy	"	21.2	II. "	25
3	Zespół konkursowy	Brzezna		I. zesp.	30
4	"	Jazowsko		I. "	30
5	"	Jakóbkowice		II. "	25
6	"	Podegrodzie		III. "	20
7	"	"		III. "	20

c) za hodowlę kur.

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Ocena punkt.	Stopień nagrody	Wysokość nagrody Zł.
1	Zespół konkursowy	Rdziostów	—	I. zesp.	50

Razem 350

Przyznane nagrody rozdzielono w postaci drzewek owocowych, narzędzi rolniczych i tp.

Nadmienić należy, że pracę rozpoczęło więcej konkursistów, jednak do końca doprowadziło około 90 proc. Na wystawę powiatową, urządzoną w Nowym Sączu dnia 23 października konkursiści z 22 zespołów przywieźli swoje eksponaty, które przedstawiały się bardzo okazale. Tylko 3 zespoły konkursowe (samodzielnych gospodarzy Muszynka, oraz przysposobienia rolniczego Dąbrówka i Nawojowa) na wystawie powiatowej nie były reprezentowane. W czasie od połowy maja do końca września przeprowadzono 3-krotną lustrację we wszystkich zespołach, w czasie której lustrator nie ograniczał się tylko do przeprowadzenia oceny pracy, ale również udzielał konkursistom potrzebnych wskazówek i zwracał uwagę na pewne błędy, jeżeli te były popełniane.

Stwierdzić należy, że konkursy rolnicze są czynnikiem niezmiernie ważnym w pracy oświatowej: — jest to szlachetna rywalizacja w pokonywaniu przeróżnych trudności, by osiągnąć zamierzony cel. Konkursista zainteresowany bezpośrednio danym zagadnieniem stara się jak najlepiej wywiązać ze swego zadania. Pozostawienie dużej swobody w wykonywaniu wszystkich czynności, daje konkursiście możność wykorzystania własnej inicjatywy. Ponieważ za podstawę do oceny pracy bierze się pod uwagę nie tylko końcowy wynik, ale staranność uprawy, pielęgnację, nawożenie, prowadzenie dokładnych zapisów, kalkulacji opłacalności, oraz samokształcenia, przeto konkursista przechodzi w okresie tych kilku miesięcy jak gdyby niższego typu szkołę rolniczą.

Dla zilustrowania wyników tych prac warto przytoczyć niektóre cyfry. Najniższy plon ziemniaków, w przeliczeniu na 1 ha osiągnięto 168, zaś najwyższy 292 q, buraków pastewnych 664 i najwyższy 1.468 q. w przeliczeniu na 1 ha, zaś lnu: słomy suchej 32, najwyższy 67 q. z ha, nasienia 560 — 1.240 kg. — Przeciętnie plony dzięki starannej uprawie i pielęgnacji, która odgrywa bardzo ważną rolę, były naogół wysokie. Koszty produkcji (nasienie, robocizna i nawożenie) wynosiły w przeliczeniu na 1 ha przy ziemniakach 531 - 1.055. średnio 720 złotych, przy burakach 844 - 1.687, średnio 1.150. złotych, przy uprawie lnu 600 - 900, średnio 720. złotych.

Na ogólną ilość tylko 4 konkursistów wykazało stratę, która powstała z tego powodu, że nasienia lnu zostało wysiane na grunt zachwaszczony i dlatego też były wysokie koszty robocizny, (kilkakrotne plewienie, normalnie zbyteczne), zaś wszyscy inni zamknęli z mniejszym, lub większym zyskiem rachunki.

Do konkursów z uprawą ziemniaków użyto odmian rakoodpornych [Parnassia i Pepo] z uprawą buraków odmiany Eckendorfy żółte, zaś z uprawą lnu oryginalną odmianę holenderską, która dała rezultaty nadspodziewane. Okazało się, że wspomniana odmiana po raz pierwszy w naszych warunkach

uprawiana, doskonale się aklimatyzuje i daje bardzo wysokie plony nasienia i słomy, przyczem włókno jest o wiele delikatniejsze, niż innych odmian, powszechnie uprawianych w tych okolicach.

Rolnicy zachęteni dobrymi rezultatami, z wiosną 1932 zgłaszali zapotrzebowanie na nasienie lnu odmiany holenderskiej. Ażeby ułatwić rozpowszechnienie dobrego nasienia zakupiono z wiosną 1932 partję 500 kg. i w drobnych ilościach rozsprzedano po cenach własnych około 100 rolnikom poszczególnych gmin.

Jak wspomniano wyżej, większość gospodarstw naszego powiatu cierpi stale na brak paszy dla zwierząt. Pasz objętościowych, w latach normalnie wilgotnych, wiele nie brakuje, gorzej natomiast przedstawia się sprawa, jeśli chodzi o pasze treściwe.

Celem zapewnienia gospodarstwom rolnym, nastawianym już częściowo na kierunek raczej hodowlany, możliwości produkowania roślin wysoko wartościowych pod względem zawartości białka, rozpoczęto z wiosną 1932 pierwsze próby z uprawą soi. Zakupiono 50 kg. nasienia odmian — brunatnej - wileńskiej i żółtej, które zakupili rolnicy gmin Brzezna, Podedgrodzie, Naszacowice, Swiniarsko, Chełmiec, Żeleźnikowa, Łącko i Czerniec. Jeżeli wyniki doświadczeń będą dodatnie, wówczas uprawa soi, rośliny o najwyższej zawartości białka, będzie rozpowszechniana w naszych gospodarstwach. Ponadto rozpoczęto również doświadczenia z uprawą żywokostu włochałego odmiany „Matador“. Zakupiono z wiosną 1932 partję 6.000 sztuk sadzonek, które rozprowadzono po cenie własnej w kilkunastu gminach. Liście żywokostu są doskonałą karmą dla trzody chlewnej.

Zapotrzebowanie na kwalifikowane nasienie zbóż siewnych było bardzo małe w roku sprawozdawczym. Zużycie nawozów sztucznych osiągnęło w roku sprawozdawczym najniższą granicę. Powodem tego jest brak gotówki na wsi, oraz trudności uzyskania dogodnych kredytów. Są wprawdzie wypadki, że nawożenie roli przy obecnym stosunku cen zboża do nawozów sztucznych, nie bardzo się opłaca, ale naogół racjonalne stosowanie dawek nie przynosi rolnikowi strat. Akcja przeprowadzania doświadczeń polowych, choćby nawet o charakterze demonstracyjno-propagandowym ma duże znaczenie. Rolnik ma możność stwierdzenia, na podstawie wyników doświadczeń, jaka dawka i którego nawozu może się najlepiej opłacić, zatem w praktyce unika bardzo wielu błędów.

5. WETERYNARJA.

Praca w dziale weterynaryjnym ograniczała się przede wszystkim do zwalczania chorób zwierzęcych, głównie różycy świń i nieplodności samic. Podobnie jak w latach poprzednich

organizowano masowe szczepienia ochronne, które zostały przeprowadzone przez pow. lek. weterynarii, oraz inne osoby, specjalnie do tego przygotowane. W roku sprawozdawczym zaszczepiono ochronnie ogółem 1.340 sztuk, na terenie 18 gmin.

Część kosztów zakupu surowicy, oraz szczepionki pokrył Tymczas. Wydział Powiatowy — z funduszków, przeznaczonych specjalnie na ten cel w budżecie. Pomimo iż szczepienie ochronne daje rezultaty bardzo dodatnie, gdyż sztuki szczepione, na chorobę różycy nie zapadają, ludność wielu gmin nie przywiązuje jeszcze do akcji tej bardzo dużej wagi.

W ostatnim kwartale roku sprawozdawczego rozpoczęto akcję zwalczania nieplodności samic (klaczy i krów). W dniach 15 i 16 stycznia przeprowadzono w 4 gminach, objętych kontrolą mleczności (Łącko, Zagorzyn, Olszanka i Podegrodzie) badania doprowadzonych na spędy 26 sztuk, w tem 18 krów i 8 klaczy. Badanie przeprowadził lek. wet. dr. Swiba z Krakowa, którego koszty przyjazdu do powiatu nowosadeckiego pokrył Tymczasowy Wydział Powiatowy. Rezultaty przeprowadzonego zabiegu ginekologicznego były bardzo dobre, gdyż wszystkie krowy, którym zabieg przeprowadzono w ciągu 4—11 dni zostały odstawione i zaszły w ciążę. Akcja ta będzie systematycznie prowadzona w latach następnych, ponieważ w powiecie znajduje się wiele bardzo cennych sztuk, które z powodu nieplodności rolnicy muszą z hodowli usuwać.

6. INNE DZIAŁY PRACY.

Jedną z bardzo ważnych jest sprawa melioracji i komasacji gruntów. Działalność w tym kierunku nie wykazała jednak w roku sprawozdawczym żadnych rezultatów. W zakresie melioracji nie można było nic zrobić w roku sprawozdawczym, ponieważ trudne położenie gospodarcze wsi, spowodowane brakiem gotówki nie pozwala obecnie rolnikom na inwestowanie kapitału.

Akcja komasacji napotyka w terenie na duże trudności z braku odpowiedniego uświadomienia. Przy każdej sposobności wykazuje się zainteresowanym duże korzyści, jednak przywiązanie do kawałka ziemi, oddziedziczonej po swoich przodkach jest u nas tak wielkie, że rolnik nie może pogodzić się z myślą zamiany na inne parcele, gdyby nawet widział przytem poważny zysk. W wielu wypadkach stwierdzić należy brak dobrej woli, co stanowi przeszkodę najtrudniejszą do pokonania.

Ponieważ rok sprawozdawczy był bardzo niekorzystny dla rozwoju pszczelarstwa w powiecie, gdyż zapasy miodu w pasiekach były tak małe, że około 90 proc. pni wymagało podkarmiania, przeto ułatwiono pszczelarzom zakupno odpowiedniej ilości cukru denaturowanego. Zebrano dokładną ewidencję pasiek i na podstawie zgłoszonego zapotrzebowania zamówiono

3.778 kg. cukru, który rozdzielono pomiędzy 488 pszczelarzy w powiecie. Zamawianiem i rozdziałem cukru zajęło się Okręgowe Towarzystwo Rolnicze. Cukier ten płacili pszczelarze po 57 gr. za 1 kg., zatem zniżka, w porównaniu z ceną cukru konsumcyjnego, wynosiła 66 procent.

Poza czynnościami, połączonemi z wykonywaniem programu pracy w terenie, personel fachowy udzielał na miejscu porad tudzież wskazówek, zgłaszającym się w biurze interesantom. Przeciętnie tygodniowo zgłaszało się w biurze ponad 40 osób, w różnych sprawach związanych z życiem gospodarczym wsi. Spraw pisemnych w Wydziale Powiatowym załatwił instruktor 136, zaś w Okręgowym Towarzystwie Rolniczym 559. Ponadto sporządzono szereg wykazów, oraz sprawozdań.

Wyjazdy personelu fachowego (instruktorzy) w teren przedstawiały się w roku sprawozdawczym następująco (instr. Jana Klimczaka w ciągu 11 miesięcy — 4-tygodniowy urlop wypoczynkowy, pom. instrukt. Mieczysława Sowińskiego w ciągu 12 miesięcy):

Lp.	Wyjazdy w sprawach :	J. Klimczak	M. Sowiński	Razem
1	Organ. i lustracji Kółek Rol.	—	18	18
2	Oświatow. (odczyty i kursy)	71	72	143
3	Przepr. doś. i róż. z działu rol.	6	32	38
4	Budowy wzorowych gnojowni	11	—	11
5	Konkur. rol. (org. lustr. zespół.	—	63	63
6	Hodowlanych	39	6	45
7	Spółdzielczych	3	—	3
8	Sadowniczych	—	6	5
9	Różnych (zebr. org., zjazdy itd.	23	—	23
Ogółem		153	196	349

Reasumując stwierdzić należy, że mimo trudnych warunków pracy w terenie, działalność w roku sprawozdawczym była intensywna. Na każdym prawie odcinku pracy osiągnięto dodatni rezultat, co świadczy najlepiej, że Samorząd Powiatowy spełnia swoje zadanie.

DZIAŁ

SADOWNICZY i OGRODNICZY.

I. UWAGI WSTĘPNE.

Zdawałoby się, że wobec kryzysu gospodarczego, jaki przechodzimy, a który najbardziej może dotknąć rolnictwo, prowadzona praca na polu podniesienia sadownictwa i pokrewnych działów, zwłaszcza warzywnictwa ucierpi w roku sprawozdawczym. Rolnicy zrozumieli jednak potrzebę szukania nowych dróg wyjścia — zdając sobie sprawę, że kryzys jest tylko zjawiskiem przejściowym, a bierne wyczekiwanie lepszego jutra sytuacji zupełnie nie zmieni. To też praca prowadzona wysiłkiem ogółu rolników zainteresowanych, przy wydatnej pomocy ze strony Tymczasowego Wydziału Powiatowego, przyniosła rezultaty bardzo poważne.

Działalność w zakresie podniesienia sadownictwa koncentrowała się głównie w tych okolicach, gdzie teren był już w poprzednich latach odpowiednio przygotowany, a zwłaszcza tam, gdzie założone zostały szkółki drzew owocowych. Powstałe straty w sadownictwie, wskutek przemarznięcia drzew w zimie 1928/29 w szybkim tempie już się wyrównują.

W sezonie wiosennym i jesiennym 1931 rozprowadzono drzewek i krzewów owocowych w powiecie, ze szkółki powiatowej	4.000 sztuk,
a ze szkółek spółdzielczych	11.720 "

Razem 15.720 sztuk.

Sadów mniejszych i większych założono około 120. Cyfry te świadczą, że dorobek w dziale sadownictwa w roku sprawozdawczym jest bardzo poważny.

Akcja jednostronna, któraby się ograniczyła li tylko do produkcji drzewek nie posiadałaby większego znaczenia, dążeniem jednak Samorządu Powiatowego jest stworzyć podstawy przyszłego sadownictwa handlowego, które mogłoby konkurować z sadownictwem wszystkich krajów posiadających ten dział produkcji na wysokim poziomie zorganizowany.

Kwestja sadownicza w Polsce jest stale aktualna, a tembardziej w powiatach podgórskich, do których zalicza się i powiat nowosądecki, gdzie warunki dla rozwoju, szczególnie jabłoni i śliwy są bardzo pomyślne.

Obok kwestji zakładania sadów handlowych, wysuwa się również kwestja walki ze szkodnikami, pielęgnacji drzew owocowych i t. p. W ogólnym programie uwzględniono zatem i te działy pracy. W roku sprawozdawczym przeprowadzono próby zwalczania szkodników, przy pomocy różnych preparatów chemicznych i opryskiwaczy z wynikiem naogół dodatnim. Ponadto

przeprowadzono w sadach doświadczenia nawozowe, tudzież prześwietlanie koron drzew owocowych.

Kwestja zbytu owoców jest wprawdzie dalszej przyszłości, lecz i tu czynione są już obecnie przygotowania, by ludność nauczyła się odpowiednio owoc zrywać, pakować i przechowywać jak również przerabiać, zwłaszcza owoc wysortowany, na różne przetwory jak wino, galaretki, susz i t. p.

Jeśli chodzi o szkółkę powiatową, to odgrywa ona bardzo ważną rolę, gdyż na miejscu przeprowadza się różne doświadczenia z nowymi odmianami, które zasługiwałyby na rozpowszechnienie. Odmiany mniej lub wcale nieznane, przed ich masową produkcją poddaje się w szkółce ścisłej obserwacji, a wynik szczegółowych badań decyduje już o dalszem rozpowszechnianiu danej odmiany. Obecnie w szkółce powiatowej znajdują się 2 odmiany nowe, względnie mało znane, a mianowicie, jabłoń „Delicious“ i grusza „Hrabina Paryża“. Grusza jest gatunkiem delikatniejszym, która w tut. warunkach klimatycznych zwykle w zimie cierpi. Wprowadzono więc podwójne szczepienie, celem większego uodpornienia.

W dziale warzywniczym praca prowadzona jest głównie w kierunku wykazania zainteresowanym, zwłaszcza rolnikom którzy ubocznie zajmują się hodowlą warzyw, że należy hodować warzywa mniej znane, na które zbyt byłby zapewniony.

Akcja jedwabnicza niedawno u nas rozpoczęła, narazie najważniejszych rezultatów jeszcze nie daje, ponieważ nie posiadamy rozwiniętej hodowli morwy. Czy jedwabnictwo w okolicach podgórskich będzie mogło się rozwinąć jest kwestją dalszą. Prowadzona obserwacja od kilku lat niestety wykazuje, że morwa biała prawie rokrocznie u nas nadmarza. Działalność ogranicza się zatem narazie do hodowli morwy w tych miejscowościach, gdzie warunki odpowiadają, a ludność sama do tego się garnie.

Wszelka praca prowadzona w dziedzinie sadownictwa, warzywnictwa, oraz jedwabnictwa koncentruje się głównie w organizacjach, jakie znajdują się na terenie powiatu nowosądeckiego, skąd wyższa kultura promieniuje dopiero na masy nieorganizowane.

W sezonie jesiennym 23. X. 1931 odbył się również jednodniowy pokaz drzewek, wyhodowanych w szkółkach spółdzielczych i powiatowej, wspólnie z pow. wystawą konkursów rolniczych w Nowym Sączu.

Przy Pow. Komisji Rolnej powstała Sekcja sadownicza, która w roku sprawozdawczym odbyła 2 posiedzenia.

W roku następnym 1932/33 — Tymczasowy Wydział Powiatowy zamierza kontynuować rozpoczętą akcję obsadzania dróg drzewami owocowymi.

II. Zakładanie sadów i ulepszanie metod pracy w sadach.

Rok sprawozdawczy odnośnie rozwoju sadownictwa pod względem jakościowym, oraz ulepszania metod pracy w sadach, a więc dążenia do podniesienia tej gałęzi produkcji na szczebel handlowy, by produktem krajowym zastąpić towar zagraniczny, mimo kryzysu gospodarczego, który bezwątpienia najbardziej dotknął rolnictwo, był rokiem pomyślnym. Dawniej, chociaż stosunki finansowe rolnika były znacznie lepsze, poza wyjątkami, zakupywano drzewka owocowe tylko w małych ilościach, dla uzupełnienia jedynie starych, a rzadko kiedy na założenie nowych, większych sadów. Rolnikowi trudno było zdecydować się na oddanie pod sad dobrego kawałka ziemi, gdyż zdawało mu się, że to nie opłaci. Pojęcie to, dzięki celowej i systematycznej pracy, prowadzonej tak przez Tymcz. Wydz. Pow., jak również organizacje rolnicze, już się zupełnie zmieniło na lepsze.

Ważną rolę w rozwoju sadownictwa na terenie tut. powiatu odegrały spółdzielcze szkółki drzew owocowych i szkółka powiatowa. W obecnych warunkach ludność powiatu nie mogłaby się stanowczo zdobyć na kupno nawet 1/3 tej ilości drzewek, jaką w roku sprawozdawczym ze szkółek spółdzielczych, oraz powiatowej rozprowadzono. Liczba 15.000 sztuk drzewek owocowych, wysadzonych w powiecie w roku sprawozdawczym na miejsce stałe, sama za siebie już mówi. Dalej szkółki te przyczyniają się w dużej mierze do wyrobienia spółdzielczości wśród naszego rolnika, gdyż wpaja się zamiłowanie do pracy nad ulepszeniem kultury sadowniczej, czego dawniej nie było.

Co do założonych sadów w roku sprawozdawczym, to na podstawie danych, jakimi rozporządza Tymcz. Wydz. Powiatowy rozprowadzono w powiecie 15.000 sztuk drzewek (drzewka ze szkółek spółdzielczych i ze szkółki powiatowej), można zatem przyjąć, że założono mniejszych i większych sadów około 120, a ponadto wiele sadów istniejących uzupełniono.

Pod osobistym kierownictwem pow. instruktora sadownictwa założono 7 sadów nowych (3 sady 2 morgowe, 1 sad 2 $\frac{1}{2}$ morgowy, 2 sady morgowe $\frac{1}{2}$ morgowe i 2 sady jednomorgowe) w miejscowościach: Tęgororza, Czerniec, Stary Sącz, Podgrodzie, Gaboń, Kobyle Gródek i Łącko. Wskazaniem wprowadzić byłoby, aby powiat, instruktor sadownictwa był osobiście przy założeniu nowych, zwłaszcza większych sadów, gdyż wówczas wykonanie prac jest dokładniejsze, a ewidencja założonych sadów byłaby ściślejsza, jednakże, gdy się weźmie pod uwagę krótki okres w czasie którego można drzewa sadzić, oraz nawet prac w szkółkach, wykonanie w swoim czasie wszystkich czynności jest niemożliwe.

Jeśli chodzi o stwierdzenie w których okolicach powstało

najwięcej sadów, to przede wszystkim w tych, gdzie likwidowano szkoły spółdzielcze, a więc Podegrodzie, Gaboń, Maszkowice, Zawadka, Moszczenica wyżna i w gminach sąsiadujących z wymienionymi, jak Naszacowice, Gostwica, Brzezna, Skrudzina, Moszczenica niżna, Szczereż, Łącko, Czerniec, Zabrzeż, Zarzecz, Świdnik, Tęgoborze i td.

Niezależnie od akcji zakładania sadów przeprowadzono w roku sprawozdawczym szereg innych prac, związanych z pielęgnacją drzew w sadach, gdzie pow. instruktor w czasie swych wyjazdów udzielał na miejscu poszczególnym gospodarzom wskazówek odnośnie prześwietlania koron, nawożenia, zbierania i przechowywania owoców i tp. Z wiosną 1931 dokonano przeszczepiania drzew starszych, dziko rosnących w gminach Żegiestów wieś, Czaczów i Mochnaczka niżna, gdzie przeszczepiono 40 sztuk — bowiem w tych miejscowościach mało znane są jeszcze drzewa szlachetne, gdyż pracę w kierunku rozwoju sadownictwa rozpoczęto dopiero w ostatnim roku.

III. SZKÓŁKARSTWO.

1. Szkołka powiatowa.

Szkołkę powiatową założono w roku 1925 na 2 morgach (grunt własny), zaś w roku 1929 rozszerzono do 8 morgów (6 morgów gruntu wydzierżawiono, w której w roku sprawozdawczym było w kulturze drzewek owocowych 1—6-letnich ogółem 56.470 sztuk (jabłoni 37.000 grusz, 9.000 czereśni 2.500 wiśni 2.000, śliw 3.000, orzechów włoskich 170, morwy białej 4-letniej 2.800 sztuk) i krzewów owocowych 3.200 sztuk (agrest pończki, pienne i krzaczaste, orzechy laskowe, róże i bzy). Ponadto w roku sprawozdawczym zaoczkowano 11.000 sztuk w tem jabłoni 8.500 szt., grusz 2000 szt., wiśni 500 sztuk.

Siewek jabłoni, grusz i wiśni wyprodukowano w roku sprawozdawczym 70.000 sztuk, oraz morwy białej 16.000 sztuk. W sezonie wiosennym i jesiennym 1931 r. sprzedano następujące ilości drzewek i krzewów owocowych, oraz siewek i róż ze szkołki powiatowej: 1) drzewek piennych 3.117 szt, 2) krzewów owocowych róż 904 sztuk, 3) dziczek drzew owocowych [w tem część pozostałość z poprzedniego roku] 20.771 sztuk

Na założenie szkołki spółdzielczej w Tęgoborzu przydzielono bezpłatnie 4 000 szt. dziczek, zaś dla szkoły powszechnej w Starym Sączu 600 sztuk morwy białej. Ze sprzedaży powyższej ilości materiału uzyskano kwotę 10.406 zł. 18 gr., w tem udzielony kredyt 1500 zł. Przy sprzedaży udzielono kupującym rabatu w gotówce na kwotę 432 zł. 93 gr. i w drzewkach na ogólną ilość 170 sztuk, co łącznie stanowi wartość 857 zł. 93 gr. Niezależnie od tego Tymcz. Wydz. Powiat. udzielił specjalnych zniżek na kwotę 253 zł, oraz przydzielono bezpłatnie dla Zakładów Sierót w Nowym Sączu 38 sztuk drzewek.

Porównując dochód z roku sprawozdawczego z dochodem w roku 1930 (15.000 zł.) stwierdzić należy, że jest on znacznie mniejszy. Powodem tego były przyczyny następujące: 1) mniejsza siła kupna rolnika, jako głównego odbiorcy, spowodowana obniżką cen innych artykułów, głównie płodów rolnych i inwentarza, 2) ogólna obniżka cen materiału drzewkowego [z 3.50 i 4 zł. na 1.80 — 2.40 zł. za drzewko], 3) niekorzystny stan pogody w okresie jesiennym, gdyż ciągle deszcze, śnieżyce i wczesne przymrozki uniemożliwiły wykonywanie robót w sadach. Materiału drzewkowego i dziczek było dosyć w zapasie, którego w sezonie jesiennym z powodów wyżej przytoczonych nie rozsprzedano.

Ilościowo stan drzewek i dziczek przeznaczonych do rozsprzedaży wiosennej przedstawiał się następująco: drzewek owocowych 4.000 sztuk, krzewów owocowych i róż 500 sztuk, dziczek drzew owocowych 70.000 sztuk i siewek morwy białej 10.000 sztuk, co łącznie przedstawiało wartość około 13.000 zł.

Należy nadmienić, że część dziczek, oraz morwy białej w ilości 27.400 sztuk przeznaczono na założenie spółdzielczych szkółek w powiecie z wiosną 1932 r., co jest dokonane, oraz że w sezonie wiosennym 1932, już po pierwszym kwietnia sprzedano materiału za ogólną kwotę 9.400 zł. [3.352 sztuk drzewek owocowych 960 sztuk krzewów i róż, 43.400 dziczek, 7.410 siewek morwy białej].

Wydatki połączone z prowadzeniem szkółki powiatowej, (stosowano duże oszczędności) wynosiły w roku sprawozdawczym 11.914 zł. 97 gr. [Preliminowano w rozchodach i dochodach 15.000 zł.], natomiast w dochodach uzyskano tylko 10.406.18 zł. Gotówką wpłynęło do Kasy 8.906 zł. 18 gr., zaś na resztę sumy t. j. 1.500 zł. otrzymał Tymczasowy Wydz. Powiatowy wekslowe zabezpieczenie, czyli niedobór przy zamknięciu rachunków z dniem 31 marca 1932 wynosi 1.508 zł. 79 gr.

W sumie wykazanej w rozchodach mieszczą się już wszystkie wydatki na prowadzenie szkółki jak robocizna (7.625 zł.) dzierżawa gruntu (1.700 zł.), nawozy, materiały na budowę szopy i t. p.

Zauważa się, że ostra zima w roku 1928/29 daje się jeszcze dotąd we znaki — bowiem w roku sprawozdawczym musiało się usunąć z hodowli w szkółce drzewek skarłowaciałych około 1.500 szt., a pozostawione jeszcze około 3.300 szt. muszą być usunięte w roku następnym. Ponieważ szkółka powiatowa musi dać produkt możliwie najlepszy, tak co do jakości samego materiału, jak również doboru odmian, przeto mimo iż względy materialne mogłyby za tem przemawiać, materiału skarłowaciego sprzedać nie można.

W końcu należy nadmienić, że w wielu wypadkach przy

uszlachetnianiu drzewek, a zwłaszcza grusz, czereśni i niektórych odmian jabłoni stosuje się podwójne szczepienie, celem uodpornienia odmian delikatniejszych, ponieważ zdarza się często nawet w zimach normalnych, że niektóre drzewka silnie nadmarzają. W ostatnich latach wprowadzono do hodowli 3 nowe odmiany mianowicie: jabłoni „Delicious“ i „Jonatan“, oraz gruszę „Hrabina Paryża“, które na podstawie twierdzeń czynników fachowych mają posiadać duże zalety i nadają się do hodowli w naszych warunkach.

2. Szkółki spółdzielcze.

Z 16 szkółek drzew owocowych, prowadzonych na zasadach spółdzielczych w powiecie (z tych 9 założono przy pomocy Tymcz. Wydziału Powiatowego, zaś 3 w latach ubiegłych przy pomocy Małop. Tow. Rolniczego w roku sprawozdawczym zlikwidowano całkowicie 5, a częściowo jedną z której wybrano tylko drzewka zdolne do przesadzenia na miejsca stałe. Likwidację szkółek przeprowadzono w sezonie jesiennym 1931 w miejscowościach następujących:

1)	Gaboń gdzie wybrano drzewek	3.240 szt.
2)	Maszkowice " "	3.353 "
3)	Zawadka " "	2.200 "
4)	Moszczenica w. " "	1.325 "
5)	Podegrodzie przy Kółku Rol, gdzie wybrano drzewek	1.200 "
6)	" przy Stow. Młodz. Pol. (częściowa likwidacja)	2.166 "

zatem ogółem wybrano 13.484 szt.

drzewek owocowych. Na poszczególne rodzaje przypada; jabłonie 11.300, grusze 1.410 i śliwy 674 sztuk. Należnego procentu w drzewkach od ogólnej ilości tychże dla Tymcz. Wydziału Powiatowego, oraz Okręg. Tow. Rolniczego, nie pobrano, ponieważ część drzewek było bardzo słabych, które w całości rozdzielono pomiędzy członków,

Z pobranego procentu w drzewkach [15 proc.] dla Tymcz. Wydziału Pow. przypadło 1.322 sztuki, a dla Okręg. Tow. Rol. (10 proc.) 340 sztuk. Resztę drzewek t. j. 11.727 sztuk rozdzielono pomiędzy 108 członków (w tem mieści się już ilość drzewek, przypadająca za dzierżawę gruntu]. Rozdział drzewek przeprowadzono w ten sposób, że każdy z członków otrzymał drzewka tak pod względem jakościowym, jak i odmianowym jednakowe, zaś pod względem ilościowym nie jednakowo, ponieważ tam, gdzie było mniej członków, a więcej drzewek otrzymali członkowie nawet po 250 sztuk, zaś tam, gdzie było więcej członków po 100 sztuk drzewek. Z przeprowadzonego rozdziału drzewek sporządzono protokoły, które znajdują się w aktach spółdzielczych szkółek.

Ażeby rozdzielone drzewka pozostały w miejscowościach w których je wyprodukowano, każdy z członków szkółki zobowiązał się założyć u siebie sad na przestrzeni jaka odpowiada w stosunku do posiadanego obszaru gruntu.

Jak z powyższego wynika, prowadzona przez Tymcz. Wydz. Powiatowy akcja zakładania szkótek drzew owocowych, na zasadach spółdzielczych, daje pożądane rezultaty, gdyż wzbogaca ludność powiatu pod względem materialnym i krzewi kulturę sadowniczą wśród szerokich mas. Tymczasowy Wydział Powiatowy uznając celowość tej akcji przydzielił w roku sprawozdawczym 24.900 siewek jabłoni, grusz, oraz 2.500 sztuk morwy białej na założenie nowych 5 szkótek w powiecie. Szkółki te zostały założone w kwietniu 1932 w miejscowościach następujących:

- 1) Słowikowa przy Kółku Rolniczym
- 2) Trzetrzewina " " "
- 3) Kurów " Kole Młodzieży
- 4) Tęgoborze " Oddz. Zw. Strzel. (rozszerzono)
- 5) Piątkowa " Stow. Młodzieży Pol. Męskiej

IV. Walka ze szkodnikami.

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w latach poprzednich wystąpiły w sadach owocowych pewne gatunki pasorzytów w postaci grzybków, oraz szkodników zwierzęcych.

Masowo występowała w dalszym ciągu tarczówka śliwowa na węgierce zwykłej. Szkodnik ten wobec osłabienia się drzew śliwowych wskutek przemrożenia w roku 1928/29 i postępującej degeneracji spowodowanej złą pielęgnacją drzew i rozmnażaniem tychże z lichego materiału, względnie lichych odrostów, potęguje w dużym stopniu straty.

Poza tarczówką opanował też drzewa śliwowe grzybek czarna spadź [*Apiosporum salicinum*], który wraz z tarczówką niszczy zwłaszcza starsze sady śliwowe. Na gruszech i jabłoniach większą szkodę wyrządziły: kwieciak jabłkowiec (*Anthonomus pomorum*) i motacz jabłkowy [*Carpocapsa pomonella*]. Zwłaszcza ten ostatni wystąpił silnie na jabłoniach i prawie w 50 procentach uszkodził owoc, który przedwcześnie z drzew opadł. Na drzewach owocowych młodych, tak w sadach, jak i w szkółkach, masowo występowały mszyce zielone, jabłoniowa i śliwowa, oraz czarna czereśniowa.

Walkę z wymienionymi wyżej szkodnikami prowadzono:

- 1) przez propagandę na kursach sadowniczych i pogadankach,
- 2) przez udzielanie zainteresowanym w tym kierunku wskazówek w czasie objazdów i w biurze i 3) przez udzielanie pomocy w formie wypożyczania opryskiwaczy, a częściowo bezpłatny przydział preparatów chemicznych dla przeprowadzenia doświadczeń w sadach.

Akcję zwalczania szkodników na szerszą skalę przeprowa-

dzono w gminach: Podegrodzie, Brzezna-Litacz, Maszkowice, Szczereż, Gaboń, Łącko i Nawojowa, gdzie stare drzewa spryskiwano roztworem *Arbosalus karbolineum*, cieczą bordoską [przeciwko fusicladium], cieczą kalifornijską i emulsją naftową. Ponadto przeprowadzono doświadczenia zmywania młodych drzew śliwowych, zwłaszcza w czasie przesadzenia ich na miejsca stałe 4 procentowym roztworem szarego mydła, w celu zniszczenia tarczówki śliwowej. Nakładano również pierścienie z lepem na stare drzewa jabłoniowe.

Rezultat tej akcji, pomimo iż wykonanie samych czynności pozostawia jeszcze wiele do życzenia był dodatni naogół.

Do tępienia mszycy w szkółkach drzew owocowych użyto w ciągu lata wolsalinę i szare mydło, zaś na wiosnę tj. przed rozwinięciem się drzewek *Arbosalus karbolineum*. Skutek przy użyciu wyżej wymienionych środków, zwłaszcza *Arbosalus karbolineum*, w czasie wiosennym był bardzo dodatni.

Rójka chrabąszcza majowego w roku sprawozdawczym wystąpiła jedynie sporadycznie nie wyrządzając w powiecie poważniejszych szkód. Mszycy wełnista (*Schizoneura lanigera*), która w innych okręgach [Krakowskie i Śląskie] wyrządza w sadach jabłoniowych poważne szkody, w okolicach podgórskich, ze względu na ostrzejszy klimat wogóle nie występuje.

W warzywnictwie występowała masowo pchełka ziemna, wyrządzając poważne szkody na roślinach krzyżowych wczesnych.

OGRODNICTWO.

W dziale ogrodniczym zwracano szczególną uwagę na warzywnictwo, które ze względu na bliskość rynków zbytu w letniskach i uzdrowiskach posiada warunki rozwoju.

Poócz ogrodów warzywnych prowadzonych przez fachowców w obrębie miasta Nowego Sącza i okolicy, wielu rolników w powiecie, wobec niskich cen na inne produkty rolne zajmuje się ubocznie hodowlą warzyw. Dziś spotyka się nie tylko w gminach podmiejskich, lecz i dalej od miasta położonych na terenie tut. powiatu [Jelna, Słowikowa, Sienna, Białowoda, Czerniec, Łącko, Brzezna Rdzistów], hodowców warzyw, którzy często poomacku zabierają się do tej hodowli, jednak pewne rezultaty i tak osiągają. To też pow. instruktor ogrodnictwa w programie pracy uwzględniał również dział produkcji warzyw, by tej gałęzi produkcji nadać właściwy kierunek. Ponieważ masowa hodowla ogranicza się tylko do gatunku warzyw już oddawna u nas hodowanych [kapusta zwykła, marchew, ogórki, cebula, buraki], więc przy każdej sposobności, zwłaszcza na odczytach i kursach, zwracano uwagę na mniej znane warzywa, jak kalafjory, rabarbar, szparagi, a zwłaszcza truskawki, których hodowla w powiecie jest dotychczas mało rozpowszechniona, jakkolwiek zbyt jest zapewniony.

Przy uprawie warzyw, ważną rolę odgrywa nietylko odpowiedni dobór nasienia, lecz także płodozmian, który przez rolników jest jeszcze mało stosowany. Jeśli chodzi o opłacalność uprawy warzyw na szerszą skalę, to na podstawie danych stwierdzić należy, iż mimo taniości opłacają się lepiej, niż inne produkty rolne.

Specjalnych funduszy na podniesienie warzywnictwa Tymcz. Wydz. Powiatowy nie przeznaczał, gdyż nie zachodziła tego potrzeba, jedynie uwzględniono w budżecie pozycje na koszty wyjazdów instruktora, które to wyjazdy połączone były z wyjazdami w dziale sadowniczym.

JEDWABNICTWO.

Działalność w dziedzinie jedwabnictwa ograniczyła się w roku sprawozdawczym głównie do propagandy hodowli morwy, która jest podstawą hodowli jedwabnika. W niektórych miejscowościach jak Maszkowice, Janczowa, Piwniczna, Moszczenica wyżna, i niżna, Obidza i Łącko hodowla morwy już się rozpowszechnia. Celem większego zainteresowania ludności jedwabnictwem zostanie przeprowadzona w czerwcu 1932 próbna hodowla jedwabnika w szkółce powiatowej, gdzie hodowlę tę będą mogły zwiedzać wycieczki zbiorowe, a także pojedyncze osoby zainteresowane. Dla zwiedzających udzielać się będzie szczegółowych objaśnień z dziedziny jedwabnictwa.

Należy zaznaczyć, że prowadzona obserwacja od kilku lat wykazuje, iż morwa biała, zwłaszcza w nizinach rokrocznie nadmarza (wierzchołki drzew), to też narazie praca w tej dziedzinie będzie prowadzona z wielką ostrożnością i ograniczy się raczej do przeprowadzenia prób i dalszych obserwacji.

We wszystkich sprawach, związanych z wykonaniem zadań i przeprowadzaniem pewnych prac w terenie, pow. instruktor sadownictwa wyjeżdżał do gmin, jak również będąc zarazem kierownikiem powiatowej szkółki drzew owocowych, załatwiał na miejscu cały szereg spraw, związanych z prowadzeniem szkółek, sprzedażą drzewek, pracą biurową, udzielaniem porad, względnie wskazówek i tp.

W okresie sprawozdawczym ilość dni wyjazdów na kursy odczyty, pogadanki, celem udzielania wskazówek, prowadzenia szkółek spółdzielczych, i tp. wynosiła ogółem 105. Liczba interesentów zgłaszających się na miejscu, tak w czasie urzędowania instruktora w biurze, jak również w czasie prac w szkółce powiatowej, zwłaszcza w miesiącach wiosennych, oraz jesiennych, była bardzo duża.

W wolnych dniach od wyjazdów i pracy biurowej instruktor zajęty był czynnościami w szkółce powiatowej. Poza tem wszystkie pisma, okólniki i tp. w terminie załatwiono, oraz sporządzono cennik pow. szkółek, który w 230 egzemplarzach rozesłano w sezonach do różnych instytucji, zakładów, organizacy i osób prywatnych.

DZIAŁ LEŚNY.

1) Szkółka wiklinowa 2 ha.

Sprzedano 165.000 zrazów wiklinowych i użyto pół ha wikliny na przeroby na kursach koszykarskich.

2) Szkółka drzew alejowych:

HELENA 1 ha: Posadzono 12.000 sztuk lipy 2 latki i 24.000 sztuk jesionów 2 latek. Sprzedano 350 sztuk drzewek alejowych. Wydano bezpłatnie 50 sztuk drzewek na drogę Kraków — Miechów wart. 150 zł.

TEGOBORZA 1 ha: Posadzono 400 sztuk kasztanów, 12.000 sztuk jesionów i 12.000 sztuk lipy.

ZAWADA 41 arów. — Sprzedano 6.000 sztuk olszy 2 latki, posadzono 4.000 sztuk jesionów.

Remanent szkółek alejowych przedstawia się następująco:

Jaworów 11.725, jesioklonów 13.080, jesionów 49.218, lip 39.351, akacji 270, wiązów 8.849, igliczni 550, jesionu amer. 2.780. olszy czarnej 12.000, klona 1.430, kasztanu 4.000. Razem 143.253,

3) Zalesienia ochronne.

Przeprowadzono zalesienie ochronne a) w Kurowie na przestrzeni 1 ha, b) w Piwnicznej na przestrzeni 5 ha, c] w Muszynie na przestrzeni 5 ha, d] w Starym Sączu na przestrzeni 5 ha czyli dokonano od roku 1928 zalesień na przestrzeni 32 ha 25 arów.

4) Kursa koszykarskie.

Dokończono przez miesiąc kwiecień i maj wyszkolenia 23 uczniów na kursach koszykarskich.

5) Szkółka siewna leśna.

Sprzedano ze szkółki siewnej: 162.000 siewek i 2 latek na zalesienia ochronne. 115.000 pomiędzy prywatnych właścicieli i gminy, nadto rozdano bezpłatnie gminom 32.000 dwulatek na zadrzewienie wsi.

6) Plany i programy gosp. leśnego.

Sporządzono 4 plany gosp. leśnego dla większych obszarów lasów gminnych — zaś 72 programy dla drobnych właścicieli lasów.

Stan finansowy szkólek w roku 1930/31 przedstawia się następująco:

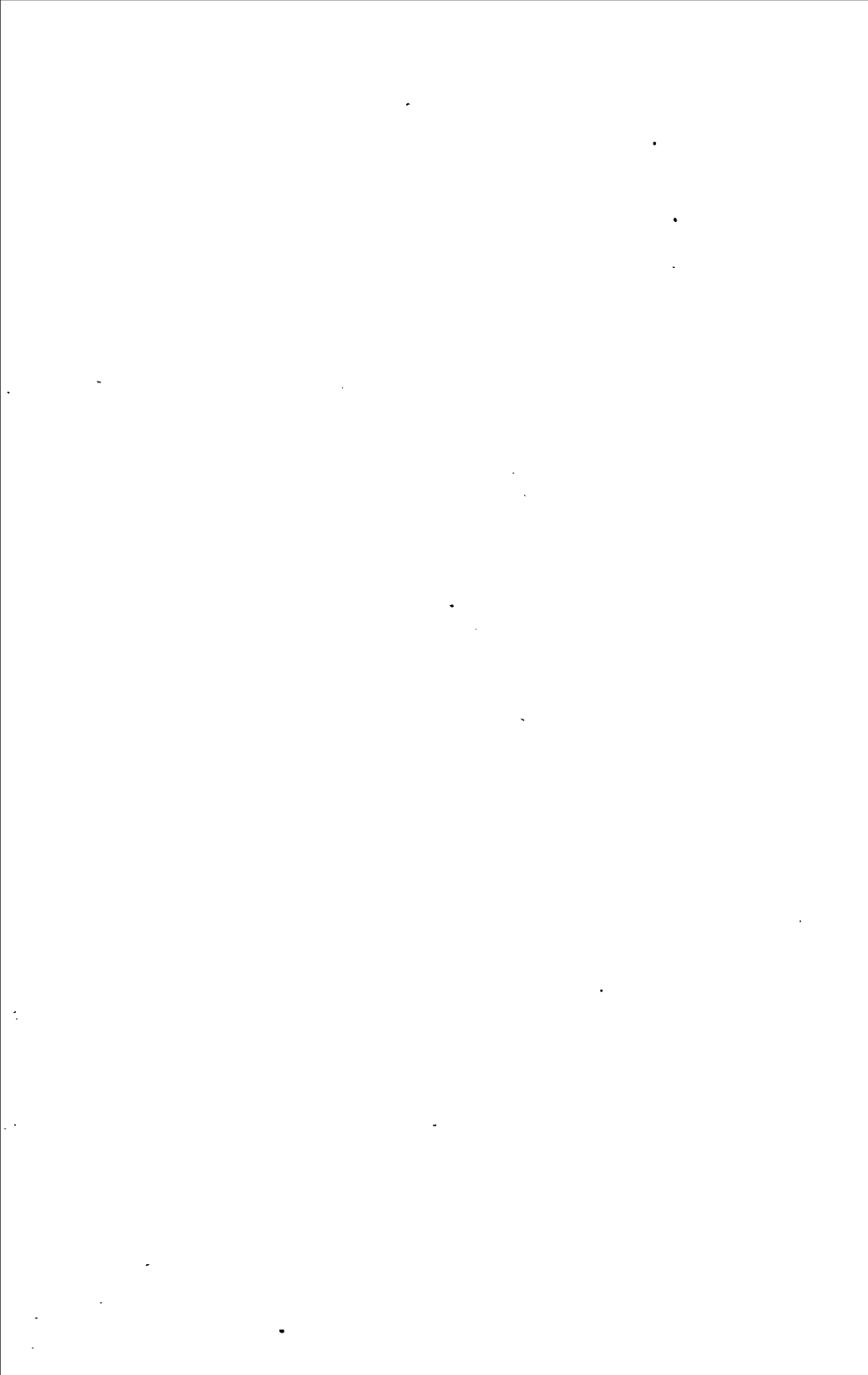
	Dochody	Wydatki
Szkółka siewna leśna	4580·27 zł.	1208·15 zł.
„ alejowa Helena	1810— „	712·34 „
Tęgoborza		875·08 „
Zawada	240— „	253·70 „
RAZEM	6630·27 zł.	3049·27 zł.
Czysty dochód	. .	3581— zł.

W roku sprawozdawczym pow. Insp. las. gm. wyjeżdżał na teren powiatu na inspekcję lasów, do wyznaczenia i odbiórki drzewa, oraz do zalesień ochronnych.

Ilość dni wyjazdów wynosiła 91 dni, zaś resztę czasu zajęły czynności w szkołkach, tudzież robota biurowa.

Zalesiono zrębów bieżących w lasach gminnych 98 ha.

ZDROWIE PUBLICZNE.

Na czele samorządowej służby zdrowia stoi naczelny lekarz powiatu, którym jest nowosądecki lekarz powiatowy. Na powiecie kreowane są 5 posad lekarzy okręgowych, z których obsadzone są 3, a to: 1) w okręgu Łącko, 2) w okręgu Muszyna i 3) w okręgu Piwniczna

Dwu innych okręgów a to: 1 w Łabowej, 2) w Siedlcach nie udało się obsadzić dla braku kandydatów, gdyż miejscowości te są małe i nie rokują lekarzom większej praktyki prywatnej, dlatego też Tymcz. Wydz. Pow., aby uzyskać kandydatów, użył w bieżącym roku, tytułem pożyczki spłatnej subwencji jednemu lekarzowi na dokończenie przymusowej rocznej praktyki szpitalnej z tem, że tenże zobowiązał się na dwa lata osiąść w Łabowej, poczem będzie ratami z pensji miesięcznej, subwencję tę spłacał.

Prócz lekarzy okręgowych, na terenie tut. powiatu funguje trzech lekarzy miejskich a to dwóch w Nowym Sączu, a jeden w Starym Sączu, nadto dwóch kontrolerów sanitarnych: powiatowy i miejski w Nowym Sączu.

Położne okręgowe w liczbie 10, mają swe siedziby 1) w Łącku, 2) w Tyliczu, 3) w Tęgoborzy, 4) w Podegrodziu, 5) w Łabowej, 6) w Gaboniu, 7) w Bieczach niemieckich, 8) w Zbyszczach, 9) w Wielogłowach, 10) w Jazowsku.

Ilość położnych w powiecie liczącym 163 gmin jest za małą, dlatego też w bieżącym roku przeprowadzono podział powiatu na okręgi położnicze, oraz poczyniono wstępne dochodzenia, celem obsadzenia całego powiatu położniami okręgowymi, a to: 1) w Łososinie dolnej, 2) w Siedlcach, 3) w Tabaszowej, 4) w Rożnowie, 5) w Piątkowej, 6) w Biegonicach, 7) w Barciach, 8) w Rytrze, 9) w Powroźniku, 10) w Szczawniku, (11) w Żegiestowie, 12) w Czarnym Potoku, 13) w Zagorzynie, (14) w Łomnicy Zdroju, 15) w Wierchomli wielkiej.

Ilość ta położnych okręgowych, nie pokryje w całej pełni zapotrzebowanie ludności, dlatego też jest dążeniem T. W. P., by większe gminy, miały własne położne. Obecnie położne gminne są w następujących gminach: 1) w Nowym Sączu 2), w Starym Sączu, 3] w Muszynie, 4] w Krynicy Zdroju, 5) w Piwnicznej.

Na terenie powiatu czynna była Komisja powiatowa sanitarna i opieki społecznej przy T. W. P. w Nowym Sączu, prócz niej Komisje okręgowe: 1) w Łącku, 2) w Muszynie, 3) w Piwnicznej, oraz miejskie 1) w Nowym Sączu i 2] w Starym Sączu.

Komisje te odbywały posiedzenia co kwartał, a sprawozdania przedkładały T.W.P.

Zapobieganie chorobom.

Powiat przeprowadzał sprawdzanie i zwalczanie chorób zakaźnych w powiecie przy pomocy Naczelnego lekarza powiatu, lekarzy okręgowych i miejskich. Na szczęście w roku sprawozdawczym nie było żadnych większych epidemii, tak że z preliniowanych na ten cel 2.000 złotych, wydano zaledwie na koszt podróży i diety dla lekarzy delegowanych do zwalczania epidemii 731 złotych i 75 gr. Ten dobry stan sanitarny powiatu, należy zawdzięczyć ustawicznemu szczepieniom ochronnym przeciwko chorobom zakaźnym. I tak w roku sprawozdawczym zaszczepiono przeciwko ospie 9.000 dzieci, przeciwko durowi brzuszemu 6.000 osób, przeciwko czerwonce 3.200 osób, przeciwko płonicy 628 dzieci.

Z innych urządzeń zapobiegających chorobom należy wymienić poradnie przeciwgruźlicze i przeciwjaglicze, których na terenie powiatu jest 5, a to: 1] w Nowym Sączu, 2] w Starym Sączu, 3] w Muszynie, 4] w Piwnicznej, 5] w Łącku. Nadto w Nowym Sączu jest poradnia dla matek i dzieci, a w stadjum urządzania poradnia sportowa.

Wszystkie te poradnie są prowadzone przez lekarzy miejskich i okręgowych, nadto poradnia przeciwjaglicza w Nowym Sączu posiada osobnego specjalistę — okulistę.

Wszystkie poradnie cieszyły się bardzo liczną frekwencją. Poradnia przeciwgruźlicza w Nowym Sączu przyjęła chorych 943, udzieliła porad 1.012, dokonała odwiedzin przez pielęgniarkę 606. Przeciętny koszt jednej porady w Nowym Sączu, wynosił 3 zł. 96 gr. Kwota ta jest dość wysoka, lecz wpływa na nią koszt pielęgniarki, która pobiera pensji miesięcznie 250 złotych, podczas gdy lekarz za prowadzenie przychodni, która funkcjonuje codziennie 1 i pół godziny, pobiera zaledwie 150 złotych. W koszt wizyty włączone są również wydatki na laboratorium bakteriologiczne, które poradnia ta prowadzi, oraz wydatki za naświetlanie lampą kwarcową.

Przychodnia przeciwgruźlicza w Starym Sączu, przyjęła chorych 297, udzieliła porad 1119, przychodnia w Piwnicznej, przyjęła chorych 150, udzieliła porad 158, przychodnia w Muszynie przyjęła chorych 76, udzieliła porad 212, przychodnia w Łącku, przyjęła chorych 126, udzieliła porad 173.

Przeciętny koszt jednej wizyty w tych poradniach wynosi 56 gr.

Przychodnie przeciwjaglicze miały następującą frekwencję: przychodnia w Nowym Sączu przyjęła chorych 95 w tem jagliczych 68, podejrzanych 27, udzieliła porad 3259. Przychodnia w Muszynie leczyła 54 chorych, udzieliła 326 porad. Przychodnia w Piwnicznej leczyła 52 osoby, udzieliła 311 porad. Przychodnia w Starym Sączu leczyła 41 osób, udzieliła 241 porad. Przy-

chodnia w Łącku leczyła 31 osób, udzieliła 176 porad. Nadto przychodnia w Nowym Sączu, w której czynną była wywiadowczyni, dokonała 95 wywiadów.

Przeciętny koszt jednej wizyty w tych poradniach wynosił 64 gr. Kwota ta jest wyższa od przeciętnej w przychodniach przeciwgruźliczych, albowiem w kwotę tę wchodzi koszt leków, przychodnie te bowiem były nie tylko zapobiegawczymi, lecz także leczylą.

W miejscowościach, gdzie uruchomione zostały przychodnie przeciwjaglicze, lekarze przebadali 10.000 dzieci szkolnych, przyczem wyłapano: 25 dzieci jagliczych i 30 podejrzanych.

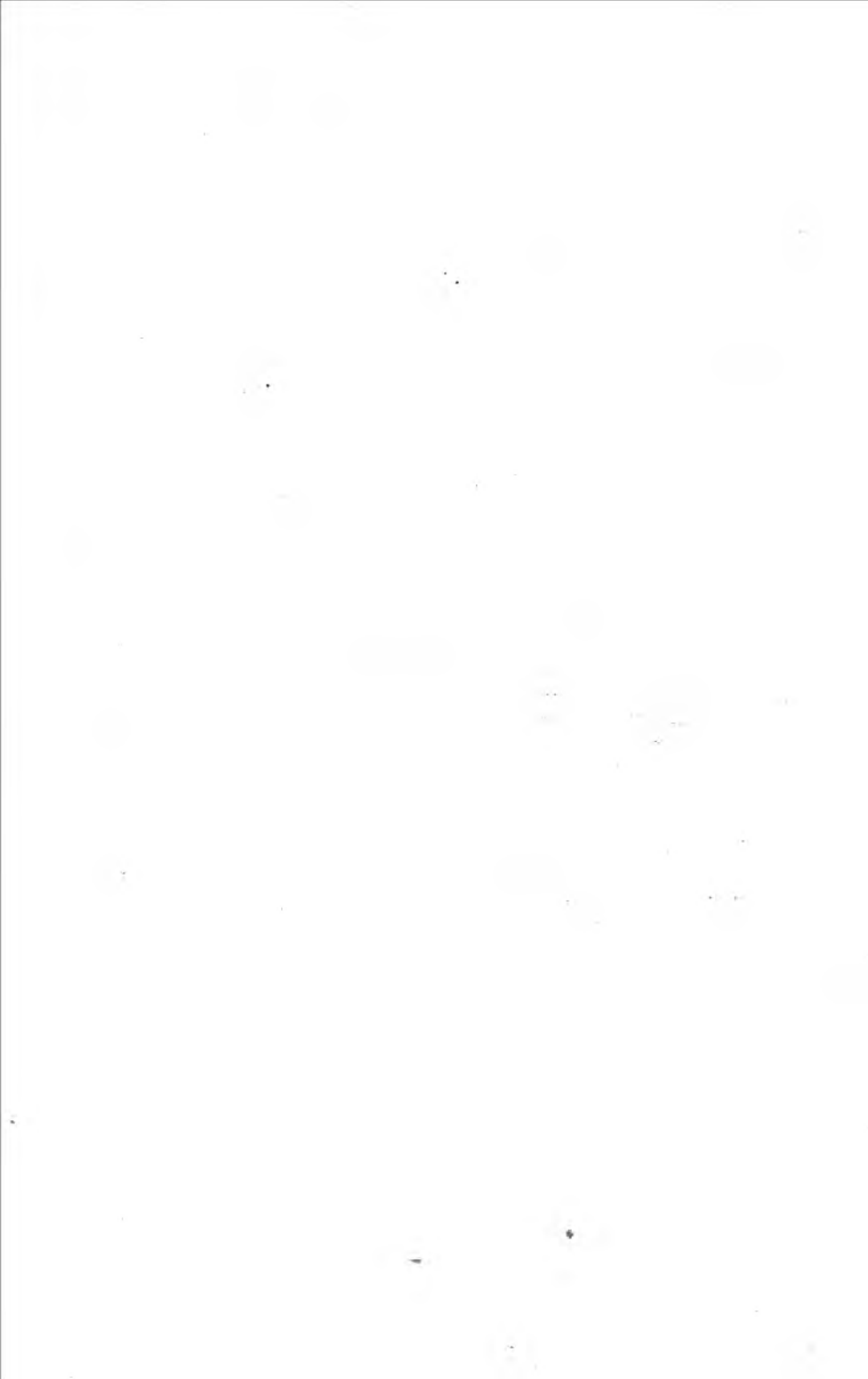
Poradnia dla dzieci i kobiet ciężarnych w Nowym Sączu udzieliła porad 564, zarejestrowała kobiet ciężarnych 46, niemowląt 1120. — Pielęgniarka dokonała 140 odwiedzin domowych.

Powiat własnego szpitala nie posiada, subwencjonuje jedynie Szpital powszechny w Nowym Sączu tytułem specjalnej dopłaty na koszt utrzymania szpitali krajowych. Kwota ta w r. sprawozdawczym wyniosła 23.366 zł. 62 gr.

Na wychowanie fizyczne młodzieży przeznaczył powiat w roku sprawozdawczym kwotę 10.000 zł. i kwota ta została w całości na ten cel zużyta.

Ogółem prelimitowano na zdrowie publiczne na rok 1931/32 kwotę 61.797 zł. 56 gr., wykonano zaś 50.659 zł. 29 gr.

Z powyższego sprawozdania wynika, że w roku sprawozdawczym, mimo ogólnej stagnacji finansowej i redukcji budżetu w każdym dziale, zdołano utrzymać w dziedzinie zdrowia publicznego, dorobek lat ubiegłych. Nowych zamierzeń jednak, jak długo nie nastąpi zwiększenie budżetu T. W. P., nie da się skutecznie (obsada nowych okręgów lekarskich, obsada okręgów położniczych, kreowanie nowych przychodni, zamiana obecnych przychodni na ośrodki zdrowia), i już wielkim wysiłkiem będzie, gdy stan dotychczasowy zostanie nadal utrzymany.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.

1. Prezydjum Naczelnictwa Okręgu V-go Związku

w okresie sprawozdawczym odbyło ogółem 10 posiedzeń, podczas których powzięto 75 uchwał. W skład Naczelnictwa Okręgu V-go Związku wchodził: Naczelnik Okręgu V-go Dr. Maciej Łach Starosta Powiatowy, Zastępca Naczelnika Okręgu Inż. Walenty Cyło, Skarbnik Mieczysław Brudziana, Sekretarz Antoni Chmura, Oficer Techniczny Okręgu Instruktor Kazimierz Małyska, Delegat Rady Powiatowej Władysław Kucia i Delegat Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych Inspektor Jerzy Konopacki.

Komisja Rewizyjna odbyła w okresie sprawozdawczym jedno posiedzenie poświęcone zbadaniu zamknięć rachunkowych za rok 1930/31.

W skład Komisji wchodził: Jan Kowalczyk, z Rytra, Mr. Jan Rudy z Muszyny i Walenty Krężel z Tęgorozy.

Biuro Naczelnictwa Okręgu obejmuje: sprawy pożarnicze, sprawy wychowania fizycznego, obrony przeciwgazowo-lotniczej, wychowania obywatelskiego, Oddziałów Żeńskich samarytańsko-pożarniczych, zaopatrzenia wodnego miejscowości powiatu i sprawy policyjno-ogniowe. Ustrój biura, jego podział i wewnętrzny tok urzędowania, oraz zakres prac, określa regulamin wydany przez zarząd Związku Wojewódzkiego.

W chwili obecnej, obsadę personalną biura Naczelnictwa Okręgu V-go stanowi Oficer Techniczny Okręgu instruktor Pożarniczy Kazimierz Małyska.

2. Warunki pracy w okresie sprawozdawczym.

W roku sprawozdawczym 1931/32 kiedy kryzys gospodarczy w całej rozciągłości dał się już weznaki — Naczelnictwo Okręgu poczęło hamować powstawanie nowych Oddziałów straży pożarnych, a szczególnie w tych miejscowościach, w których środki materialne nie dawały gwarancji utrzymania dostatecznej działalności. Dlatego też główny nacisk położono na zorganizowanie zaopatrzenia w strażach istniejących i zajęto się ich szkoleniem.

Warunkami, które w okresie sprawozdawczym ujemnie wpłynęły na skuteczność ogólnych wyników czynnej obrony przeciwpożarowej straży pożarnych były: nieodporność wiejskich i miasteczkowych budowli na ogień, brak wody do gaszenia, zły stan dróg uniemożliwiający wobec niedostatecznej sygnalizacji i braku środków przeznaczonych przybycie do pożaru w dostatecznie szybkim czasie, a wreszcie niewystarczające zaopatrzenie straży pożarnych w sprzęt i narzędzia ratunkowe.

Poważnem utrudnieniem w pracach przeciwpożarowych

jest również, mimo wszystko niedostateczne uświadamianie szerokich warstw ludności o konieczności obrony mienia społecznego przed klęską pożarów. Ci którzy są ubezpieczeni, często króć twierdzą, że akcja straży jest zbyt duża, ponieważ w razie pożaru, otrzymają należne im odszkodowanie pieniężne. Inni zaś twierdzą, że straż pożarną winien całkowicie utrzymywać Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, ponieważ zbiera składki ubezpieczeniowe. Wśród ludności brak jest zrozumienia dla istoty ubezpieczenia, oraz świadomości tego, że wypłata premii pogorzelowej dokonywana jest ze wspólnego dobra wszystkich.

Objawy te w połączeniu z właściwą naszej ludności zwłaszcza wiejskiej obojętnością na los innych i brakiem wyrobienia w kierunku zgodnego współdziałania w razie jakiejś klęski — sprawiają, iż bardzo często wysiłki nawet bardzo dobrych i wystarczająco zaopatrzonych straży pożarnych są w zarodku paraliżowane, bądź poważnie utrudniane przez samą ludność.

3. Prace organizacyjne.

Jedną z pierwszych prac organizacyjnych było zorganizowanie planowej pracy w poszczególnych Oddziałach Straży Pożarnych. Zorganizowanie prac odbywało się podczas przeprowadzanych lustracji, kontrolach i inspekcjach Oddziałów straży. Inspekcje i lustracje były przeprowadzane przez Oficera Technicznego Okręgu, których w ciągu okresu sprawozdawczego odbyło się 43. Przeprowadzone lustracje wykazały dość znaczną żywotność straży pożarnych, duży zapas do pracy, natomiast niewystarczający naogół stan zaopatrzenia straży w odpowiedni sprzęt i narzędzia pożarnicze. Szczególne braki okazały się w zakresie środków lokomocji, które straże mogą otrzymać do dyspozycji w razie alarmu. Po przeprowadzeniu szczegółowych obliczeń, na dzień 31 marca 1931/32 roku stan organizacyjny Oddziałów straży pożarnych przedstawia się następująco: Oddziałów czynnych wyposażonych w najpotrzebniejszy sprzęt posiadamy 38. Członków czynnych 672. Członków wspierających 859. Razem 1531.

Straży wiejskich 24. Straży małomiasteczkowych 6. Straży miejskich 3. Straży zawodowych 2, fabrycznych 2 i kolejowych 1. Razem 38 oddziałów.

Oddziałów żeńskich samarytańsko-pożarniczych 1. Drużyn obrony przeciwgazowych 2. Sekcji W. F. 3. Oddziały są przydzielone do poszczególnych rejonów, których na dzień 31 marca 1931/32 było 12.

4. Prace wyszkolenia pożarniczego.

Plan działalności wyszkolenia pożarniczego Naczelnictwa Okręgu V-go Związku na rok 1931/32 został opracowany w dniu

2 IV. 1931 roku na podstawie instrukcji wydanej przez Zarząd Związku Wojewódzkiego.

Myślą przewodnią opracowanego planu wyszkolenia pożarniczego było wprowadzenie w Oddziałach straży pożarnych jednolitego i systematycznego wyszkolenia i przygotowania Oddziałów straży pożarnych do umiejętnego zwalczania powstałych na ich terenie działania pożarów.

Aby istotny cel pracy wyszkoleniowej w roku sprawozdawczym można było osiągnąć, Naczelnictwo Okręgu V-go ustaliło sposoby, któremi zamierzało nakreślony plan działalności wykonać.

Wykonanie opracowanego planu działalności wyszkolenia pożarniczego rozpoczęliśmy od przeprowadzania kontroli wszystkich Oddziałów. Na podstawie otrzymanych wyników kontrolnych stwierdziliśmy, że w roku 1931/32 jednolitej pracy wyszkoleniowej wprowadzić do wszystkich Oddziałów nie będzie można, a to wskutek braku odpowiednio przygotowania fachowego tak oficerów jak i podoficerów. Wobec takiego stanu rzeczy, pracą wyszkoleniową zostały objęte tylko te oddziały, które w swoim gronie posiadały przynajmniej częściowo przygotowanych oficerów i podoficerów, którymby można było pracę wyszkoleniową w Oddziale powierzyć. Takich Oddziałów naliczyliśmy 11 w następujących miejscowościach: Stary Sącz, Barcice, Gołkowice, Podegrodzie, Piwniczna, Ryto, Muszyna, Łabowa, Tylicz, Grybów i Biała Wyżna i te Oddziały zostały objęte systematyczną pracą wyszkoleniową.

Celem zapewnienia w tych Oddziałach jednolitej pracy wyszkoleniowej wyznaczyło Naczelnictwo Okręgu w każdym z tych Oddziałów jednego kierownika wyszkolenia i wyznaczony kierownik otrzymał z Naczelnictwa Okręgu po uprzednim podpisaniu zobowiązania — nominację na oficera wyszkoleniowego. Na oficerów wyszkoleniowych wybierano najzdolniejszych i tylko takich którzy posiadali ukończony kurs pożarniczy przynajmniej I stopnia.

Z kolei przystąpiono w tych Oddziałach do ustalenia poziomu strażaków, dowódców i stopniowych. Na podstawie otrzymanych wyników cały Oddział podzielono na grupy ćwiczebne i każdemu dowódcy przydzielono do ćwiczeń odpowiednią grupę ćwiczebną. Równocześnie zaprowadzono karty wyszkoleniowe dla każdego strażaka w których są notowane wyniki ustalające co dany strażak umie, bowiem na podstawie tych wyników każdy strażak zostaje zakwalifikowany do odpowiedniej grupy ćwiczebnej.

Celem obudzenia zainteresowania strażaków do pracy fachowej, oraz w celu pogłębienia uświadczenia fachowego wśród członków, były wygłaszane przez Oficera Technicznego Okręgu wykłady przeważnie na temat o znaczeniu wyszkolenia

pożarniczego w Oddziale straży pożarnej. Wreszcie omawiano z oficerami i podoficerami sposób prowadzenia wyszkolenia w Oddziale i zapoznano ich z nowoczesnym podziałem organizacyjnym Oddziału na sekcje administracyjne, bojowe i plutony. Wszystkich oficerów i podoficerów, oraz stopniowych zapoznano z programem wyszkolenia, strażaka, podziałem programu na grupy ćwiczebne i sposobem jego realizacji.

Następnie opracowano z oficerami i podoficerami plan wyszkolenia pożarniczego dla Oddziału na okres zimowy i na okres letni.

W ciągu roku sprawozdawczego dla wszystkich oficerów i podoficerów zostały zorganizowane seryjne odprawy wyszkoleniowe na których omawiano:

- a) sposób realizowania planu działalności wyszkoleniowej,
- b) ustalono terminy prowadzenia ćwiczeń w Oddziałach.
- c) omówiono podział sprzętu na sekcje bojowe,
- d) omówiono sprawy świetlic na prowadzenie wykładów w porze zimowej.
- e) omówiono konieczność użycia podoficerów jako pomocników oficera wyszkoleniowego,
- f) omówiono sprawę prowadzenia dokładnej kontroli obecności na zbiórkach i wykładach wyszkoleniowych,
- g) omówiono prowadzenie kart podstawowego wyszkolenia strażaka.

Po ustaleniu kwalifikacji doszliśmy do wniosku, że prawie wszyscy oficerowie i podoficerowie w Oddziałach dostatecznego przygotowania fachowego nie posiadają, to też dążeniem Naczelnictwa Okręgu V-go było jak najrychlejsze przygotowanie ich do pracy. W tym celu został zorganizowany w czasie od 14-go do 18-go grudnia 1931 roku 5-cio dniowy kurs uzupełniający, w którym wzięło udział 16-tu słuchaczy. Z kolei został zorganizowany w czasie od 17 do 18 lutego 1931/32 10-cio dniowy kurs II-go stopnia, który ukończyło 17 słuchaczy.

Przez zorganizowanie tych kursów Oddziały zapewniły sobie częściowo fachowych oficerów i podoficerów do dalszego prowadzenia prac wyszkolenia pożarniczego w Oddziałach.

Równocześnie z prowadzeniem systematycznego wyszkolenia pożarniczego w Oddziałach, rozpoczęto w ciągu roku, prace nad przygotowaniem Naczelników Rejonowych do pracy wyszkoleniowej w Rejonach. Prace w Naczelnictwach Rejonu rozpoczęliśmy od wprowadzenia w życie regulaminu Rejonu, który został wprowadzony na posiedzeniach Rad Sztabowych Rejonu. Posiedzeń Rad Sztabowych, które miały raczej charakter odpraw przeprowadzono w 5-ciu Rejonach.

Na podstawie ustalonego planu Rejonu zostały przeprowadzone we wszystkich tych rejonach ćwiczenia rejonowe, które odbyły się w obecności oficera technicznego Okręgu. Pozostałe

7 rejonów pracami wyszkoleniowymi zostaną objęte w roku 1932/33.

W skład Komisji Egzaminacyjnej organizowanych kursów pożarniczych wchodził: Naczelnik Okręgu V-go Dr. M. Łach Starosta Powiatowy, zastępca Naczelnika Okręgu inż. W. Cyło, Oficer techniczny Okręgu Kazimierz Małyska i Komendant miejskiej straży Ciesielczyk. W okresie sprawozdawczym Naczelnictwo Okręgu zorganizowało dla oficerów i podoficerów w 15-tu Oddziałach wykłady i odczyty na temat: „znaczenie wyszkolenia pożarniczego w Oddziale“.

Na organizowane wykłady przybywali zawsze prawie wszyscy członkowie czynni Oddziału.

W roku sprawozdawczym Naczelnictwo Okręgu zorganizowało dwa Zjazdy Rejonowe Oddziałów połączone z zawodami konkursowymi. Pierwszy Zjazd i zawody odbyły się w dniu 6 września w Starym Sączu, a drugi Zjazd i zawody odbyły się w dniu 20 września w Grybowie. Zjazd i zawody zostały przeprowadzone w myśl obowiązującego programu.

Na Zjazd i zawody w Starym Sączu przybyło 7 Oddziałów z których 3 stanęły do zawodów konkursowych. I miejsce na zawodach zdobyła O. S. P. w Starym Sączu, II. miejsce O. S. P. w Rytrze i III miejsce OSP. w Gólkowicach. Na Zjazd i zawody w Grybowie przybyło 5 Oddziałów, z których do zawodów stanęły 2 oddziały. I miejsce zdobyła OSP. w Grybowie, II miejsce OSP. Biała Wyżna. Zawody były przeprowadzane w grupie IV. Zorganizowane zawody licznie zgromadziły członków straży, oraz miejscowe społeczeństwo.

5. Element oficerski i Podoficerski oraz strażaków w Oddziałach.

Opierając się na zestawieniach sporządzonych na podstawie raportów lustracyjnych, Naczelnictwo Okręgu V-go ustaliło, że na dzień 31. III. 1931/32 było: oficerów 35, podoficerów 58, strażaków 579 razem 672 członków, z czego na poszczególne zawody przypada: a) rolników 49,5 proc. b) rzemieślników 25,5 proc. c) robotników i wyrobników 15 proc. d) nauczycieli 7 proc. e) urzędników 2 proc. bez określonego zajęcia 1 proc. Gdy chodzi o wiek to przeważnie są to ludzie w sile wieku. W szczególności przypada na młodzież poniżej 25 lat 29 proc. na mężczyzn od 25 do 50 lat 69 proc. i ponad 50 lat 2 proc. Wśród strażaków przeważają ludzie wysłużeni wojskowo, bowiem po odbytej służby wojskowej w Oddziałach straży pożarnych znajduje się 61 proc. przedpoborowych 33 proc. i nie wysłużonych wojskowo 6 proc.

6. Wytyczne pracy wyszkoleniowej pożarniczej wydane przez Naczelnictwo Okręgu Oddziałom na rok 1931/32.

W ciągu roku sprawozdawczego wydano dwie instrukcje do oddziałów dotyczące spraw wyszkolenia pożarniczego. Celem wprowadzenia tych instrukcji w życie Naczelnictwo Okręgu przeprowadziło 13 odpraw, na których sposób realizowania tych zarządzeń szczegółowo omawiano. Jako warunek pracy wyszkolenia pożarniczego Naczelnictwo Okręgu postawiło sobie za cel przygotowanie do egzaminu kwalifikacyjnego wszystkich członków czynnych w 11 oddziałach, które zostały objęte na początku roku systematyczną pracą wyszkoleniową. Pomimo jednak wyętej pracy, nakreślony cel nie dał się całkowicie osiągnąć, bowiem oddziały objęte pracami wyszkoleniowymi całkowitego programu nie wykonały. Najtrudniejszym zadaniem przy uruchomieniu w tych oddziałach systematycznego wyszkolenia był brak odpowiednio przygotowanych oficerów i podoficerów. A chcąc mówić o poważnej pracy, musieliśmy cały nasz wysiłek skierować w pierwszym rzędzie na przygotowanie oficerów i podoficerów i to był właśnie powód, że nakreślony cel nie został całkowicie osiągnięty, gdyż w ciągu roku musieliśmy przygotować oficerów i dowódców do prowadzenia w oddziałach pracy wyszkoleniowej.

7. Przyczyny i trudności prac wyszkoleniowych.

Z pośród braków i niedomagań, które hamują prace wyszkoleniowe w oddziałach straży pożarnych, szczególnie dwa uwypuklające się wyraziście, a mianowicie:

W pierwszym rzędzie stwierdzić należy, że wśród członków oddziałów nie widać dotychczas należytego zrozumienia i wskutek tego cały szereg prac, a w tem i praca wyszkoleniowa nie znalazła jeszcze zrozumienia i idzie w niektórych oddziałach nawet dość opornie. Osoby poświęcające bezinteresownie swój trud i pracę sprawie wyszkoleniowej nie posiadają w gruncie rzeczy dość głębokiego zrozumienia jej istoty, zadań i metod, wskutek czego zauważyć można, iż oficerowie, nawet zdawałoby się fachowo przygotowani nie idą jednym frontem, nie kierują się jedną ideą i myślą, a duża ilość włożonych nawet przez niektóre jednostki wysiłków nie stoi w żadnym stosunku do nikłych rezultatów.

Drugim momentem utrudniającym należyte rozwinięcie prac wyszkoleniowych w Oddziałach, jest zbyt mała ilość dobrze przygotowanych oficerów i podoficerów w Oddziałach. Przyczyn w zbyt małej ilości przygotowanych oficerów i podoficerów dopatrujemy się w znacznej mierze w nieuporządkowaniu zasadniczego zagadnienia to jest braku oddania się sprawie.

Obserwując życie naszych Oddziałów stwierdziliśmy, że

członkowie nie umieją współżyć gromadnie i tego współżycia w gromadzie w żadnym Oddziale dopatrzeć się nie można. Wreszcie braki techniczne tak w sprzęcie jak i w urządzeniach przyczyniają się do prowadzenia prac wyszkoleniowych w Oddziałach.

Mając dokładny obraz z prac zapoczątkowanych w roku sprawozdawczym, postawiliśmy sobie za cel, aby wszelkie nasuwające się trudności w pracy wyszkoleniowej jaknajrychlej usunąć i rozpocząć pracę wyszkolenia pożarniczego, która pomimo szeregu jeszcze braków znalazła wśród członków należyte zrozumienie — dalej prowadzić, a z pracą wyszkolenia pożarniczego, równocześnie prowadzić pracę wychowania obywatelskiego. Dlatego rok 1932/33 będzie rokiem, który znacznie posunie nasze Oddziały w pracy wyszkolenia pożarniczego. Z tego cośmy w roku sprawozdawczym zauważyli wynika, że praca wyszkoleniowa prowadzona systematycznie w oddziałach straży pożarnych da należyte wyniki, jednak nie będzie mogła tak szybko naprzód postępować, jak to na początku roku sprawozdawczego było przewidywane.

8. Prace Wychowania Fizycznego.

Na podstawie otrzymanych instrukcji Zarządu Związku Wojewódzkiego Naczelnictwo Okręgu ustaliło wytyczne prac wychowania fizycznego w Oddziałach straży pożarnych i utworzyło 4 ośrodki sportowo-strzeleckie w następujących miejscowościach: Nowy Sącz, Krynica, Muszyna i Piwniczna. Prace w tych Oddziałach za wyjątkiem Muszyny były w ciągu roku sprawozdawczego prowadzone, lecz brak sprzętu oraz fachowych sił instruktorskich w tych Oddziałach, utrudnił należyte prowadzenie tych prac.

Najlepiej praca ta rozwija się w Oddziałach: Krynicy i Nowym Sączu, a zwłaszcza w Krynicy, gdzie Oddział ten posiada własną sekcję sportową, a ostatnio zorganizowano sekcję strzelecką w strzelaniu z broni małokalibrowej. Oddział w Piwnicznej posiada zaopatrzoną w sprzęt narciarski i częściowo wyszkoloną sekcję norciarską, zaś Oddział w Nowym Sączu sekcję piłki nożnej.

9. Prace obrony przeciwgazowej.

Działem pracy, który w ciągu roku sprawozdawczego wysunął się na czoło prac strażactwa obok obrony przeciwpożarowej — jest dział obrony przeciwgazowej. Należy przytem zaznaczyć, że prace obrony przeciwgazowej są wprowadzone obecnie do programów wyszkoleniowych strażyackich jako ich nieodłączona część składowa.

Fakt ten jest zupełnie zrozumiały, jeżeli zważymy, że w razie wybuchu wojny i związanej w tem możliwości nalotów i

ataków gazowych na tereny zafrontowe — straż pożarne rozporządzać będą największą ilością sprzętu, mogącego służyć do odkażania terenu; będą one również nieodłączonym czynnikiem ratowniczym ze względu na konieczność gaszenia pożarów wybuchających podczas nalotów nieprzyjacielskich.

Specjalną troską Naczelnictwa Okręgu V-go Związku jest obecnie zdobycie niezbędnych środków na stopniowe wyposażenie Oddziałów straży pożarnych, zwłaszcza zaś w większych ośrodkach w najniezbędniejszy sprzęt ochronny przeciwgazowy.

Oddziały straży pożarnych z wielkim zapałem podjęły akcję organizowania drużyn obrony przeciwgazowej, których ilość na dzień 31 III. wynosi 5.

Przeprowadzone ostatnio w tych Oddziałach specjalne lustracje wykazały, że drużyny te nie tylko rzeczywiście działają, ale że działalność ta wykazuje niezwykłą sprężystość i inicjatywę, pozwalającą rokować najlepszy rozwój tego działu pracy.

10. Prace Wychowania Obywatelskiego.

Jedynym z najpoważniejszych działów pracy stanowiącym o wielkiej roli jaką odgrywa ono w naszym życiu społecznym, jest dział prac wychowania obywatelskiego, który rozwinął się w Oddziałach straży pożarnych na terenie Okręgu w roku sprawozdawczym w sposób na ogół pomyślnie. Rozwój tych prac łączy się zazwyczaj z posiadaniem przez straż własnej siedziby w postaci domu strażackiego ze świetlicą i salą w której straż urządza od czasu do czasu przedstawienia amatorskie.

Najważniejszą rolę odgrywa posiadanie przez straż własnej świetlicy w której straż mogłaby prowadzić życie i kształcić swych członków.

Dążeniem naszym w roku sprawozdawczym było, aby w wiejskich Oddziałach zorganizować sekcje teatralne i chóry, które są ośrodkami życia kulturalno-towarzyskiego, a równocześnie źródłami, z których straż mogłaby czerpać niejednokrotnie większą część swoich dochodów.

Na dzień 31 marca na terenie Okręgu Oddziały straży pożarnych posiadały: własnych świetlic 14, Bibliotek 2, Orkiestr 2, sekcji teatralnych 3, Chórów 2. Czasopism prenumerowało 34 Oddziały.

W 10-ciu Oddziałach straży pożarnych, Oddziałowi referencji wychowania obywatelskiego przeprowadzili 18 wykładów i 20 odczytów. Oprócz tego były urządzone pogadanki podczas, których zachęcano członków do podejmowania różnych prac zespołowych.

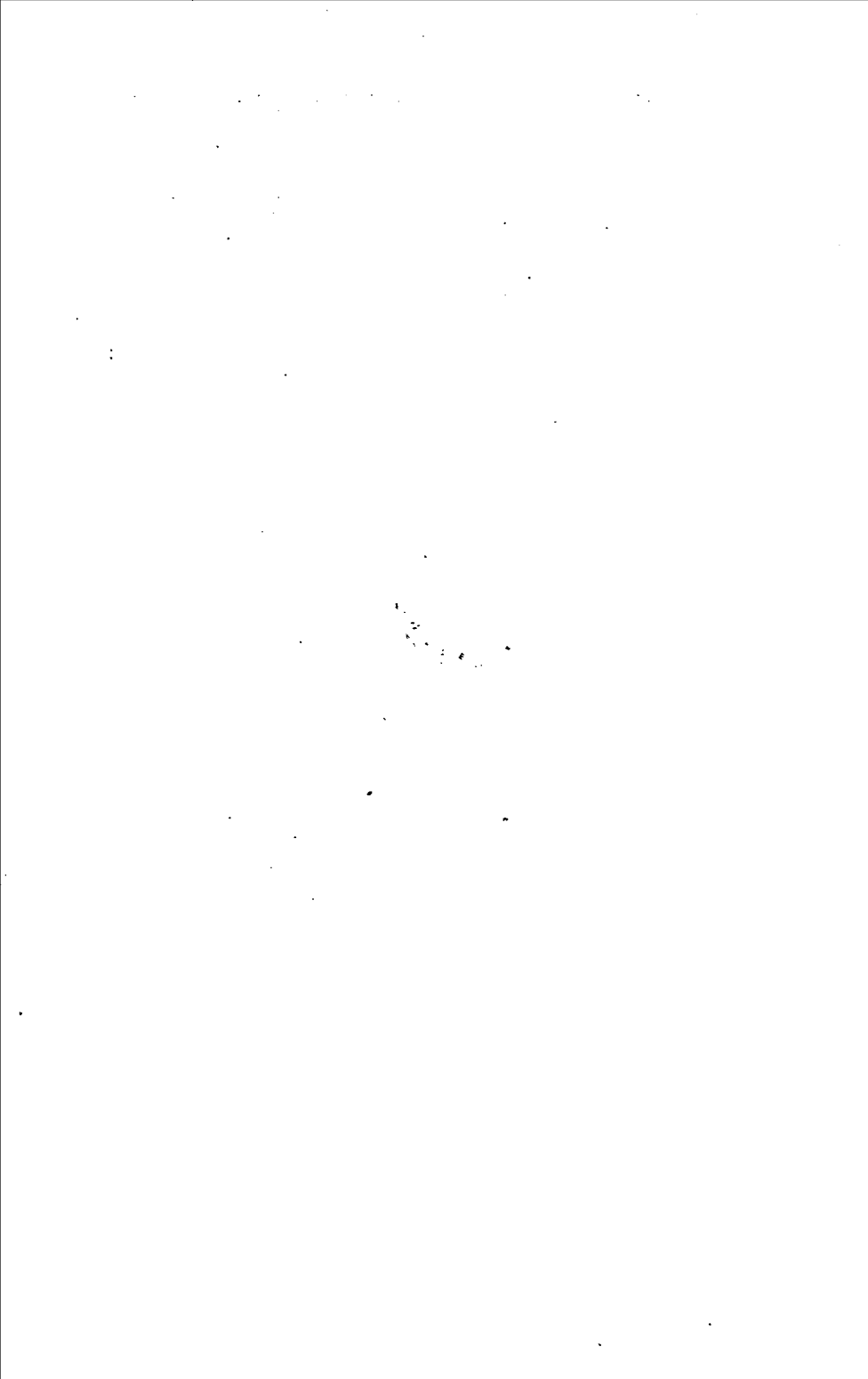
Na terenie Okręgu V-go Oddziałowymi referentami wychowania obywatelskiego są przeważnie sami nauczyciele, którzy pracę swą wykonują bezinteresownie. W roku sprawozdawczym na terenie Okręgu w dziale wychowania obywatelskiego pra-

cowali: Paweł Kozicki nauczyciel z Łabowej, Jan Przybyłowicz nauczyciel z Łącka, Józef Michalik kierownik szkoły w Piwnicznej, Świebocki Franciszek kierownik szkoły w Barcicach, Aleksander Jankowski kierownik szkoły w Gołkowicach Polskich, Czajka Franciszek kierownik szkoły w Tęgoborzy, Tadeusz Klehr kierownik szkoły w Łomnicy, Ignacy Klimaszewski kierownik szkoły w Rytrze.

11. Żeńskie Oddziały samarytańsko-pożarnicze.

Organizację Oddziałów żeńskich samarytańsko-pożarniczych przy strażach pożarnych, zapoczątkowało Naczelnictwo Okręgu pod koniec roku sprawozdawczego. W ciągu tego okresu został zorganizowany jeden Oddział żeński samarytańsko-pożarniczy, w Nowym Sączu, który już cały szereg prac w tej dziedzinie podjął. Dalsze organizowanie drużyn żeńskich przy Oddziałach Straży Pożarnych nastąpi w roku 1932/33.

Roczne sprawozdanie rachunkowe za rok obrachunkowy 1931/32.

a) Sumy budżetowe :

Wydatki budżetowe powiat. Związku komunalnego w Nowym Sączu w roku sprawozdawczym wyniosły 464.261 zł. 38 gr.

Dochody budżetowe kwotę 520.330 zł. 84 gr.

Nadwyżka budżetowa 56.069 zł. 46 gr.

Nadwyżka budżetowa została zużyta częściowo na spłatę pożyczki wekslowej w kwocie 4.612.47 zł.

Budżet powiatowego Związku Komunalnego w Nowym Sączu wykonano po stronie dochodów w 90 proc., po stronie wydatków w 80 proc. w stosunku do sum preliminowanych. Dziennik główny zamknięto zapasem kasowym w gotówce w kwocie 6.310.35 zł., w efektach kwotą 45.113.30 zł. przy ogólnym obrocie kasowym w kwocie 4.959.083.03 zł.

b) Sumy pozabudżetowe własne :

Ogólna suma wierzytelności Pow. Zw. Kom. zarachowana na sumach pozabudżetowych własnych w okresie obrachunkowym wynosi kwotę 268.080.72 zł., natomiast ogólna suma zobowiązań Pow. Zw. Kom. wynosi kwotę 131.040.25 zł.

W szczególności: Konto zaległości biernych w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy wykazywało saldo 124.959.56 zł. W roku sprawozdawczym wykazuje saldo 76.309.87 zł. i to łącznie z zaległościami z roku 1931/32 w kwocie 47.892.48 zł. W roku sprawozdawczym zatem spłacono zaległości biernych kwotę 96.542.17 zł.

Konto pożyczek chwilowych w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy wykazywało saldo 113.000 zł.

W sprawozdaniu rachunkowym za rok 1931/32 wykazuje saldo 52.731.80 zł. z czego 17.731.80 zostanie przez Skarb Państwa umorzone jako pożyczka zapomogowa na zatrudnienie bezrobotnych.

c) Sumy pozabudżetowe obce :

Zobowiązania Pow. Zw. Kom. z tyt. sum pozabudżetowych obcych wynoszą za rok obrachunkowy 1931/32 kwotę 91.893.83 zł. w gotówce, w efektach 44.618.29 zł.

W szczególności: Konto dodatków gminnych w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy wykazywało saldo 81.770.16 zł. za rok 1931/32 saldo wynosi 50.926.53 zł. czyli że upłacono gminom 30.843.63 zł. Prócz tego udzielono gminom z sum pozabudżetowych własnych zaliczek na dodatki gminne w sumie

10.246.75 zł. tak, że powiat winien jest gminom z tytułu dodatków gminnych kwotę 40.678.78 zł.

Konto Kasy Chorych wykazuje w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy saldo 17.217.70 zł. obecnie wykazuje saldo 15.096.65 zł. czyli, że ułożono 2.121.05 zł.

Konto funduszu ubogich wykazuje saldo 10.589.55 zł., w czym w efektach wart. 468.00 zł., z czego gminy otrzymują zapomogi dla ubogich w miarę zapotrzebowania.

Konto efektów wykazuje saldo 44.150.29 zł., na które składają się papiery wartościowe według spisu.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.

W dniu 15-go czerwca zbadano szczegółowo zamknięcie rachunkowe z wykonania budżetu za rok 1931/32 przyczem Komisja Rewizyjna nadmienia, że odnośne alegaty już uzgodnione podczas periodycznych rewizji co miesiąc, powtórnie zbadała i skonstatowała, że:

1) salda z rocznego zestawienia zgadzają się z saldami dziennika głównego,

2) pozycje szczegółowe sprawozdania z wykonania budżetu zwyczajnego i nadzwyczajnego zgodne są z saldami odpowiednich rachunków budżetowych,

3) sumy umorzone z danin komunalnych rzeczywiście były nie do ściągnięcia z przyczyn od Tymczasowego Wydziału Powiatowego niezależnych,

4) poszczególne zaległości czynne i bierne są należycie obliczone i są zgodne z księgami bieżczymi,

5) sumy zaległych opłat i danin komunalnych są znacznie niższe aniżeli w roku poprzednim. Mimo kryzysu i zubożenia ludności, ściągnięto opłaty i daniny komunalne w 90 proc. Ponadto Komisja stwierdza słuszne postępowanie T. W. P., że na życzenie stron, sumy te zostały na raty rozłożone, co umożliwiło ściągnięcie ich w takiej wysokości.

6) Kasa i biuro funkcjonuje zgodnie z obowiązującymi przepisami,

7) gospodarka ogólna Tymczasowego Wydziału Powiatowego zgodną była z odpowiednimi uchwałami.

W Y D A T K I.

Skonstatowano przekroczenia budżetu zwyczajnego o zł. 6,963'94, które to przekroczenia są uzasadnione wydatkami w różnych działach, a to z powodu nisko preliminowanych sum, na popieranie rolnictwa, prowadzenie szkółki owocowej, środki lokomocji, wydatki kancelaryjne oraz koszty utrzymania instruktorów sadownictwa i rolnictwa, wreszcie z powodu przejścia zobowiązań byłego powiatu grybowskiego.

DOCHODY.

Mimo panującego kryzysu, a w szczególności w rolnictwie, opłaty z danin komunalnych jak to już w pkt. 5 niniejszego sprawozdania nadmieniono, ściągnięto w dużym procencie, bo w 90 proc., a przy oszczędnej gospodarce jaka była zastosowana wydało to wydatnie skutki, bo nawet okres gospodarczy zamyka się saldem na 51.456'99 zł. po stronie dochodów mimo, że w roku tym spłacono poważne sumy różnych długów i należności. Komisja zaznacza jednak, że pokrycie długów nastąpiło z oszczędności spowodowanej niewykonaniem niektórych działów preliminarza budżetowego, co rzuca się w oczy w dziale drogowym, bo np. na dział ten preliminowano zł. 603.490'96 a wykonano tylko zł. 311.047'82 czyli mniej o zł. 292.443'04. Fakt ten należy usprawiedliwić tem, że kwota preliminowana na drogi państwowe w kwocie zł. 333.044 nie wpłynęła w całości, bo wpływ z tego tytułu wynosił tylko zł. 106 620'41 czyli mniej o zł. 226.423 59 i stąd powstaje różnica wykonania preliminarza budżetowego.

Wogóle gospodarka była prowadzona we wszystkich działach w pełnych możliwościach, niestety mimo energii i zrozumienia rzeczy przez Tymczasowy Wydział Powiatowy, więcej zdziałać nie było można z powodu ogólnego kryzysu gospodarczego.

Przedstawiając zanknięcie rachunkowe za rok budżetowy 1931 '32, Komisja stawia wniosek o udzielenie absolutorjum dla Tymczasowego Wydziału Powiatowego, oraz o przyjęcie zamknięcia rachunkowego, wyrażając pełne uznanie za pracę położoną dla dobra powiatu.

Lp.	Gmina	Pocztą	Sąd grodzki	Posterunek	Parafia	Odległość w km. z N. Sączą	Stacja kolejowa	km.
31	Dąbrówka polska	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Stary Sącz	Nowy Sącz	5	Nowy Sącz	5
32	Długolęka Świerkla	Podegrodzie	"	Podegrodzie	Przyszowa	16	Stary Sącz	17
33	Dubne	Muszyna	Stary Sącz	Muszyna	Leuchów	56	Muszyna	4
34	Falkowa	Nowy Sącz	Muszyna	Gołąbkowice	Nowy Sącz	5	Nowy Sącz	11
35	Florynka	Grybów	Nowy Sącz	Grybów	loco	31	Grybów	
36	Frycowa	Nowojowa	Grybów	Nowojowa	Nawojowa	11	Nowy Sącz	11
37	Gabon	Stary Sącz	Nowy Sącz	Stary Sącz	Gołąbkowice	19	Stary Sącz	10
38	Gaj	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Podegrodzie	Nowy Sącz	6	Nowy Sącz	6
39	Gołąbkowice	"	Stary Sącz	loco	"	3	"	3
40	Gołkowice polskie	Stary Sącz	Stary Sącz	Stary Sącz	loco	14	Stary Sącz	15
41	Gołkowice niemiec.	"	"	Stary Sącz	Gołkowice p.	13	"	5
42	Gostwica	"	Stary Sącz	"	Podegrodzie	12	"	3
43	Grybów	Grybów	"	Podegrodzie	loco	21	Grybów	
44	Homrzska	Nawojowa	Grybów	Nawojowa	Nawojowa	15	Nowy Sącz	
45	Jamnica Kunów	Nowy Sącz	Nowy Sącz	"	Nowy Sącz	6	"	14
46	Janczowa	Siedlce	"	Siedlce	Lipnica w.	25	"	6
47	Januszowa	Nowy Sącz	"	Siedlce	Nowy Sącz	6	"	25
48	Jasienna	Lipnica w.	"	Siedlce	Lipnica w.	25	"	25
49	Jastrzębnik	Muszyna	"	Muszyna	Muszyna	44	"	5
50	Jasowsko	Loco	"	loco	loco	20	Powroźnik	11
51	Jelna Zbek	Zbyszyce	Stary Sącz	Siedlce	Zbyszyce	17	Stary Sącz	17
52	Juraszowa	Podegrodzie	Stary Sącz	Podegrodzie	Podegrodzie	14	Stary Sącz	5
53	Kąclowa	Grybów	Stary Sącz	Grybów	loco	26	Grybów	
54	Kadca	Jazowsko	Grybów	Jazowsko	Jazowsko	18	Stary Sącz	5
55	Kamienna	Grybów	Stary Sącz	Kabowa	loco	39	Grybów	
56	Kamionka wielka	Kamionka w.	Grybów	loco	loco	13	loco	
57	Kiecznia	Kącko	"	Kącko	Stary Sącz	31	Stary Sącz	22
58	Kiechany	loco	Nowy Sącz	loco	Stary Sącz	10	loco	2
59	Kobyłe Gródek	Gródek n D	"	Gródek n D	Chorzanice	19	Nowy Sącz	19
60	Kokuszka	Piwniczna	Stary Sącz	Piwniczna	Piwniczna	23	Piwniczna	23

d. 1	Gmina	Poczta	Sąd grodzki
1	Andrzejówka	Muszyzna locu	Muszyzna
2	Barcice	Barcice	Stary Sącz
3	Barcice dolne	Łabowa	"
4	Baranowiec	Grodek n D	Nowy Sącz
5	Barłkowa Posadowa	Nawojowa	"
6	Bącza Kuniuwa	Grybów	Grybów
7	Berest	"	"
8	Biała niżna	"	"
9	Biała wyżna	Tęgorzce	Nowy Sącz
10	Białowoda	Nowy Sącz	"
11	Biczycze polskie	"	Stary Sącz
12	Biczycze niemiec	Stary Sącz	Nowy Sącz
13	Biegonice	Tęgorzce	Grybów
14	Biłsko	Grybów	"
15	Binszarowa	"	"
16	Bogusza	Bohowa	Ciężkowice
17	Brzana górna	Podegrodzie	Stary Sącz
18	Brzezna	Jazowsko	"
19	Brzyzna	Nowy Sącz	Nowy Sącz
20	Chetmiec polski	"	"
21	Chelmiec niem.	Stary Sącz	Stary Sącz
22	Chochorowice	Grybów	Grybów
23	Chodorowa	Kłęzany	Nowy Sącz
24	Chomranice	Ptaszkowa	Grybów
25	Cieniawa	Łabowa	Nowy Sącz
26	Cza-zów	Łącko	Stary Sącz
27	Czarny Potok	"	"
28	Czerniec	Śmietnica	Grybów
29	Czymna	Wielogłowy	Nowy Sącz
30	Dąbrowa Klimkówk.		

Posterunek	Parafia	Odległość w km. z N. Sącza	Stacja kolej.	km.
Muszyzna	Milik	51	Milik	4
Rytko	loco	14	Barcice	
Stary Sącz	Barcice	14	"	
Łabowa	Maciejowa	19	Nowy Sącz	19
Gródek n D	Podole	23	"	23
Nawojowa	Nawojowa	13	"	13
Tylicz	Berest	26	Grybów	
Grybów	Grybów	24	"	
"	"	23	"	
Łososina dol.	Jakóbkowice	12	Marcinkowice	4
Kęczany	Trzetrzewina	6	Nowy Sącz	6
"	"	4	"	4
Stary Sącz	Stary Sącz	6	"	6
Łososina dol.	Tęgoborze	19	Marcinkowice	19
Grybów	loco	26	Grybów	
Kamionka w.	Królcowa rus.	21	Ptaszkowa	
Lipnica w.	Bobowa	37	Bobowa	
Podegrodzie	Podegrodzie	10	Nowy Sącz	19
Łazowsko	Łazowsko	26	Stary Sącz	17
Nowy Sącz	Nowy Sącz	4	Nowy Sącz	4
"	"	3	"	3
Podegrodzie	Podegrodzie	8	"	8
Grybów	Wilczyśka	29	Stróżę wyżnie	
Kęczany	loco	13	Kęczany	3
Kamionka w.	Mystków	13	Ptaszkowa	
Łabowa	Łabowa	16	Nowy Sącz	16
Łącko	loco	25	Stary Sącz	16
"	"	28	"	19
Tylicz	"	41	Grybów	
Gołapkiowice	Wielogłowy	7	Nowy Sącz	7

Lp.	Gmina	Poczta	Sąd grodzki
91	Michalczowa	loco	Nowy Sącz
92	Miłik	Muszyna	Muszyna
93	Miłkowa	Siedlce	Nowy Sącz
94	Młodów	Rytko	Stary Sącz
95	Mochnaczką niżną	Tylicz	Muszyna
96	Mochnaczką wyżną	Tylicz	
97	Mogilno	Lipnica w.	Grybów
98	Mokra wieś	Podegrodzie	Stary Sącz
99	Mostki	Stary Sącz	"
100	Moszczenica	"	"
101	Moszczenica niżna	"	"
102	Moszczenica wyżna	Paśzkowa	Grybów
103	Mszalnica	Muszyna	Muszyna
104	Muszynka	Tylicz	
105	Mysłęc	Stary Sącz	Stary Sącz
106	Mystków	Paśzkowa	Grybów
107	Naściszowa	Nowy Sącz	Nowy Sącz
108	Naszacowice	Podegrodzie	Stary Sącz
109	Nawojowa	loco	Nowy Sącz
110	Nowa wieś	kabowa	"
111	Nowy Sącz	loco	"
112	Niskowa	Nowy Sącz	"
113	Obidza	Jażowsko	Stary Sącz
114	Obtazy Ryterskie	Rytko	"
115	Olszana	Stary Sącz	"
116	Olszanica	"	"
117	Paszyn	Nowy Sącz	Nowy Sącz
118	Piątkowa	"	"
119	Piorunka	Śmietnica	Grybów
120	Piwniczna	loco	Stary Sącz

Posteruneky	Parafia	Odległość w km. z N. Sącza	Stacja kolejowa	km.
Kososina d.	Jakóbkowice	21	Nowy Sącz	21
Muszyna	loco	49	Muszyna	
Siedlce	Siedlce	25	Nowy Sącz	25
Rytko	Piwniczna	21	Rytko	2
Tylicz	loco	33	Krynica	12
Tylicz	* Mochnaczką n.	31		11
Lipnica w.	loco	13	Piaszkowa	
Podęgorodzie	Podęgorodzie	13	Stary Sącz	10
Stary Sącz	Stary Sącz	12		4
„	„	12	„	4
„	„	13	„	6
Kamionka w.	Mystków	12	Kamionka w.	
loco	loco	44	loco	
Tylicz	Tylicz	42	Krynica	11
Stary Sącz	Żeleznikowa	10	Stary Sącz	4
Kamionka w.	loco	9	Kamionka w.	
Gołąbkowice	Nowy Sącz	4	Nowy Sącz	4
Podęgorodzie	Podęgorodzie	17	Stary Sącz	8
loco	loco	9	Nowy Sącz	9
Kabowa	loco	23	„	21
loco	loco		„	
Podęgorodzie	Trzetrzewina	8		
Jazowsko	Jazowsko	23	Stary Sącz	14
Rytko	Rytko	22	Rytko	4
Jazowsko	Czarny Potok	20	Stary Sącz	11
Gołąbkowice	Podęgorodzie	16	„	8
Gołąbkowice	Nowy Sącz	10	Nowy Sącz	10
Tylicz	„	6	„	6
loco	Czymba	30	Grybów	
	loco	27	loco	

Lp.	Gmina	Pocztą	Sąd grodzki
61	Koniuszowa	Nowy Sącz	Grybów
62	Korzenna	Korzenna	Ciężkowice
63	Kotów	Łabowa	Nowy Sącz
64	Krasne Potockie	Kłęczany	Grybów
65	Królowa polska	Kamionka w.	"
66	Królowa ruska	Ptaszkowa	"
67	Krużłowa niżna	Krużłowa w.	"
68	Krużłowa wyżna	loco	"
69	Krynica wieś	Krynica	Muszyzna
70	Krynica Zdrój	loco	"
71	Krzyżówka	Krynica Zdrój	Nowy Sącz
72	Kurów	Wielogłowy	Muszyzna
73	Leluchów	Muszyzna	Nowy Sącz
74	Librantowa	Nowy Sącz	Ciężkowice
75	Lipnica wiel.	loco	"
76	Lipniczka	Bobowa	Nowy Sącz
77	Łabowa	loco	"
78	Łabowiec	Łabowa	Stary Sącz
79	Łazy Biegonickie	Stary Sącz	"
80	Łącko	loco	Nowy Sącz
81	Łęk Kamionka	Nawojowa	"
82	Łęka ad Siedlce	Siedlce	"
83	Łęka ad Katy	Jakóbkowice	Stary Sącz
84	Łomnica Zdrój	Piwniczna	Nowy Sącz
85	Łosie	Łabowa	"
86	Łososina Dolna	Jakóbkowice	"
87	Łyczana	Siedlce	"
88	Maciejowa	Łabowa	"
89	Marcinkowice	Kłęczany	"
90	Maszkowice	Łącko	Stary Sącz

Posterunek	Parafia	Odległość w km. z N. Sącz	Stacja kolejowa	km.
Lipnica w.	Mogilno	10	Nowy Sącz	
” Łabowa	Korzenna Łabowa	15 23	Stróże w. Nowy Sącz	23
Kłęczany	Chomranice	11	Kłęczany	4
Kamionka w.	Mystków	13	Kamionka w.	
Grybów	Królowa rus, Krużlowa	16 20	” Grybów	
” Krynica Zdrój	loco loco	21 34	” Krynica Zdr.	1
” Gołębkiwice	loco	25	loco	
Muszyna	Krynica	27	loco	
Siedlce	Wielogłowy	8	Nowy Sącz	9
loco	Leluchów	52	loco	
Lipnica w.	Siedlce	9	Nowy Sącz	9
loco	loco	22	Bobowa	
Łabowa	Wilczyńska	34	” Nowy Sącz	19
Stary Sącz	loco	19	”	22
loco	Łabowa	22	”	8
Nawojowa	Biegonice	8	Stary Sącz	18
Siedlce	loco	27	Nowy Sącz	11
Łososina dol.	Nawojowa	11	”	12
Piwniczna	Siedlce	12	Kłęczany	9
Krynica Zdr.	Tęgoborze	25	Piwniczna	29
loco	loco	34	Nowy Sącz	19
Siedlce	Nowa wieś	29	”	17
Łabowa	Jakóbkowice	19	”	16
Kłęczany	Korzenna	17	loco	15
Łącko	loco	8	”	
	Chomranice	16	loco	
	Łącko	24	Stary Sącz	

№	Gmina	Poczta	Sąd grodzki
151	Stary Sącz	loco	loco
152	Stara wieś	Grybów	Grybów
153	Sucha Struga	Rybro	Stary Sącz
154	Świdnik	Tęgoborze	Nowy Sącz
155	Świniarsko	Nowy Sącz	
156	Szczawnik	Muszyna	"
157	Szczereż	kącko	Stary Sącz
158	Tabaszowa	Tęgoborze	Nowy Sącz
159	Tęgoborze	loco	"
160	Tropie	Czchów	"
161	Trzetrzewina	Nowy Sącz	"
162	Trzycieź	Siedlice	"
163	Tyliec	loco	"
164	Uhryn	kabowa	Muszyna
165	Wawrzka	Grybów	Nowy Sącz
166	Wielogłowy	loco	Nowy Sącz
167	Wielopole	Nowy Sącz	
168	Wierchomla mała	Piwniczna	"
169	Wierchomla wielka	Czchów	Muszyna
170	Witowice dolne	"	"
171	Witowice górne	Muszyna	Nowy Sącz
172	Wojkowa	"	"
173	Wojnarowa	Bobowa	Muszyna
174	Wola kosnowa	kącko	Stary Sącz
175	Wola krogulecka	Stary Sącz	"
176	Wola kurowska	Wielogłowy	Nowy Sącz
177	Wola piskulina	kącko	Stary Sącz
178	Wronowice	Ujanowice	Nowy Sącz
179	Zabelcze	Nowy Sącz	"
180	Zubrzeż	kącko	Stary Sącz

Posterunek	Parafia	Odległość w km z N.Śącz	Stacja kolejowa	km.
loco	loco	9	loco	
Grybów	Krużłowa w.	18	Grybów	2
Rybro	Rybro	22	Rybro	16
Kososina dol.	Tęgoborze	16	Nowy Sącz	5
Podegrodzie	Nowy Sącz	5	"	5
Muszyna	Złockie	48	Muszyna	5
Łącko	Łącko	25	Stary Sącz	15
Kososina dol.	Tęgoborze	19	Nowy Sącz	19
"	loco	14	"	14
"	loco	31	"	33
Klęczany	loco	8	"	8
Siedlice	Siedlice	14	"	14
loco	loco	38	Krynica	7
Łabowa	Nawojowa	23	Nowy Sącz	23
Grybów	Florynka	23	Grybów	
Gołąbkowice	loco	6	Nowy Sącz	6
"	Wielogłowy	5	"	5
Piwniczna	Wierchomla w.	41	Wierchomla w.	3
"	loco	38	loco	
Kososina dol.	Tropie	27	Nowy Sącz	27
"	Tropie	23	"	23
Muszyna	Leluchów	45	Muszyna	12
Lipnica w.	Wilczyńska	25	Stroże wyż.	
Łącko	Łącko	33	Stary Sącz	24
Rybro	Barcice	17	Barcice	3
Gródek n D	Wielogłowy	11	Nowy Sącz	11
Łącko	Łącko	32	Stary Sącz	23
Kososina dol.	Jakobkowice	20	Nowy Sącz	20
Gołąbkowice	Wielogłowy	3	"	3
Łącko	Łącko	30	Stary Sącz	22

Lp.	Gmina	Pocztą	Sąd grodzki
121	Podęgordzie	loco	Stary Sącz
122	Podole	Gródek n D	Nowy Sącz
123	Podrzecz	Nowy Sącz	Stary Sącz
124	Polany	Grybów	Grybów
125	Popardowa	Nawojowa	Nowy Sącz
126	Popowice	Stary Sącz	Stary Sącz
127	Poręba mała	Nowy Sącz	Nowy Sącz
128	Posadowa	Krużłowa w.	Grybów
129	Powroźnik	Muszyna	Muszyna
130	Ptaszkowa	loco	Grybów
131	Przydomica	Gródek n D	Nowy Sącz
132	Przysietnica	Stary Sącz	Stary Sącz
133	Rąbkowa	Tegoborze	Nowy Sącz
134	Rdzistów	Nowy Sącz	
135	Rogi	Stary Sącz	" Stary Sącz
136	Roztoka brzeziny	Gródek n D	Nowy Sącz
137	Roztoka mała	Łabowa	
138	Roztoka ryterska	Rytko	Stary Sącz
139	Roztoka wielka	Krynica	Muszyna
140	Różnów	Gródek n D	Nowy Sącz
141	Ryblień	Nawojowa	
142	Rytko	loco	
143	Siedlce	loco	Stary Sącz
144	Siołkowa	Grybów	Nowy Sącz
145	Składziste	Łabowa	Grybów
146	Skrudzina	Stary Sącz	Nowy Sącz
147	Skrzeźła Rojówka	Tegoborze	Stary Sącz
148	Słowikowa	Siedlce	Nowy Sącz
149	Stadko	Podęgordzie	Stary Sącz
150	Stańkowa	Ujanowice	Nowy Sącz

Posterunek	Parafia	Odległość w km. z N. Sącz	Stacja kolejowa	km.
loco	loco	12	Stary Sącz	
Gródek n. D	loco	23	Nowy Sącz	
Podegrodzie	Podegrodzie	7		7
Tylicz	Berest	24	Grybów	
Nawojowa	Nawojowa	11	Nowy Sącz	11
Stary Sącz	Stary Sącz	12	Stary Sącz	6
Nawojowa	Żeleznikowa	8	Nowy Sącz	8
Lipnica wiel.	Mogilno	15	Grybów	
Muszyna	loco	39	loco	
Kamionka w.	loco	16	loco	
Gródek n. D	loco	23	Nowy Sącz	26
Rytko	Barcice	17	Barcice	3
kososina dol.	Tegoborze	17	Nowy Sącz	17
Kłęzany	Nowy Sącz	6	Marcinkowice	2
Podegrodzie	Podegrodzie	15	Stary Sącz	12
Gródek n. D	Rożnów	26	Nowy Sącz	26
Łabowa	Maciejowa	21		21
Rytko	Rytko	21	"	3
Krynica Zdr.	loco	27	Krynica Zdr.	10
Gródek n. D	loco	25	Nowy Sącz	25
Łabowa	Nawojowa	13		13
loco	loco	12	loco	
loco	loco	14	Nowy Sącz	14
Grybów	Grybów	23	Grybów	
Łabowa	Maciejowa	18	Nowy Sącz	18
Stary Sącz	Gołkowice	17	Stary Sącz	8
kososina dol.	Tegoborze	21	Kłęzany	9
Siedlce	Siedlce	17	Nowy Sącz	17
Podegrodzie	loco	10	Stary Sącz	4
kososina dol.	Jakóbkowice	23	Nowy Sącz	23

p. i	Gmina	Pocztą	Sąd grodzki	Postanówek
181	Zagorzyn	Łącko	Stary Sącz	Łącko
182	Zarzecze	" Nowy Sącz	" Nowy Sącz	" Nawojowa
183	Zawada	Tęgorze	"	kłososina dol.
184	Zawadka	Ujanowice	"	
185	Zbykowie	loco	"	
186	Zbyszyce	Muszyzna	Muszyzna	Gródek n D
187	Złockie	Tęgorze	"	Muszyzna
188	Znamirów	Nawojowa	" Nowy Sącz	kłososina dol.
189	Złotne	Żegiestów	Muszyzna	Nawojowa
190	Zubrzyk	loco	"	Pivniczna
191	Żegiestów	loco	" Stary Sącz	Muszyzna
192	Żeleznikowa	Stary Sącz	" Stary Sącz	Nawojowa

Parafja	Odległość w km. z N. Sącza	Stacja kolej.	km.
Łącko	32	Łącko	30
”	30	”	21
Nowy Sącz	5	Nowy Sącz	5
Tęgoborze	14	Kłęczany	7
Jakóbkowice	22	Nowy Sącz	22
loco	11	”	11
loco	47	Muszyna	4
Zbyszyce	19	Nowy Sącz	19
Nawojowa	18	”	18
Żegiestów	37	Wierchomla	6
loco	46	loco	
loco	11	Nowy Sącz	11